

آیین‌نامه و دستورالعمل‌های
برنامه آموزشی سطوح عالی
حوزه‌های علمیه

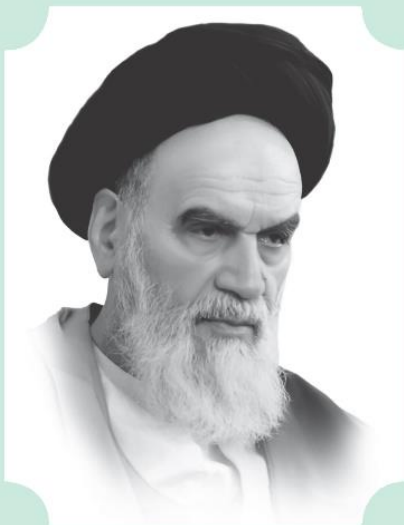
آیین‌نامه برنامه آموزشی سطوح عالی
حوزه‌های علمیه
به همراه جداول و منابع درسی
مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه / معاونت آموزش
شهر مقدّس قم / ۱۴۰۵ ش

آدرس:

قم، جمکران، بلوار انتظار، مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه

معاونت آموزش

تلفن: ۰۲۵-۳۳۱۳۳۹۶۶

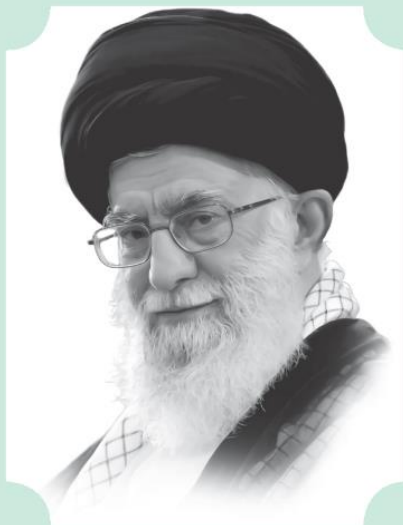

رهبر کبیر انقلاب اسلامی
ایران حضرت امام خمینی رحمه الله:

اما در مورد دروس تحصیل و تحقیق
حوزه‌ها، این جانب معتقد به فقه
سنتی و اجتهاد جواهری هستم
و تخلف از آن را جایز نمی‌دانم...
مجتهد باید به مسائل زمان خود
احاطه داشته باشد ...

حوزه‌ها و روحانیت باید نبض تفکر
و نیاز آینده جامعه را همیشه در
دست خود داشته باشند و همواره
چند قدم جلوتر از حوادث، مهتای
عکس‌العمل مناسب باشند ...

(منشور روحانیت)

مقام معظم رهبری حضرت
آیت الله العظمی خامنه‌ای حفظه الله:

یک برنامه جامع درسی حوزه‌ای، با
درجه‌بندی و طبقه‌بندی حساب
شده همچنان در حوزه‌ها جایش
خالی است ...

از جمله چیزهایی که حوزه احتیاج
دارد یک نظام تعلیم و تربیت است
تا در آن وقت‌ها هدر نرود، امروز
دیگر روزی نیست که ما اجازه
بدهیم یک روز یا یک ساعت از عمر
جوانی متدین و آماده برای تلاش
و مجاهدت در راه دین یعنی یک
طلبه هدر رود.

(حوزه و روحانیت، ج ۲، ص ۳۲)

ضوابط، آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها چونان سلسله اعصاب و مویرگ‌ها به نظامات نهادی و جریانات علمی حیات، نشاط و سامان می‌بخشد و رعایت آن‌ها هدایت‌گر و تعالی‌بخش است.

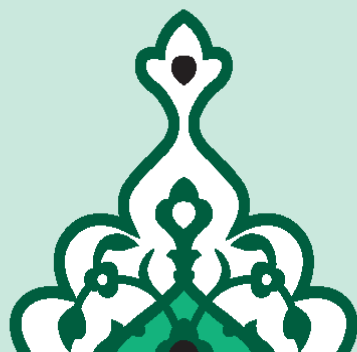
البته در فضای حوزه‌های علمیه، رعایت اصول و شئون حوزه‌ها و آزادی‌های موجود در سنت حوزه و انعطاف در عین انسجام ضرورت دارد.

امید است دفتر حاضر و قوانین ابلاغی که بر پایه مصوبات شورای عالی حوزه‌های علمیه تدوین شده است مورد توجه همه بخش‌ها و مدارس و موسسات و مراکز حوزه‌ای قرار گیرد.

با سپاس و امتنان

اعرافی

۱۳۹۷/۶/۶

فہرست مطالب

فهرست مطالب

بخش اول: کلیات ۱۲

تعاریف ۱۲

کلیات آیین‌نامه آموزشی ۱۴

۱- ثبت‌نام و پذیرش ۱۴

۲- نظام آموزشی ۱۵

۳- برنامه‌ریزی درسی ۱۶

۴- حضور و غیاب ۱۸

۵- خدمات آموزشی ۱۸

۶- ارزشیابی تحصیلی ۱۹

۷- فراغت از تحصیل ۲۰

۸- اجرای دروس به صورت غیر حضوری و مجازی ۲۱

بخش دوم: امور اجرایی تحصیلی ۲۳

فصل اول: پذیرش و برنامه‌ریزی دروس ۲۳

الف) ثبت‌نام و پذیرش ۲۳

ب) نظام آموزشی ۲۴

ج) انتخاب درس ۲۵

د) برنامه‌ریزی کلاس‌های درسی ۳۰

۳۱	هـ) فعالیتهای درسی
۳۳	مباحثه.....
۳۴	پژوهش درسی.....
۳۷	حدیث خوانی.....
۴۴	شیوه محاسبه نمرات.....
۴۵	و) برنامه‌ریزی و اجرای دوره تابستانی.....
۴۸	فصل دوم: جداول درسی و منابع آموزشی.....
۴۸	نکات قابل توجه:.....
۴۹	الف) جداول و منابع درسی رشته‌های فقهی و اصولی.....
۵۰	۱) جداول و منابع درسی سطح دو رشته‌های فقهی و اصولی
۵۴	۲) جداول و منابع درسی سطح سه رشته‌های فقهی و اصولی
۵۹	ب - جداول و منابع درسی رشته‌های غیر فقهی و اصولی.....
۵۹	۱) جداول و منابع درسی فقه و اصول سطح دو رشته‌های غیر فقهی و اصولی.....
۶۱	۲) جداول و منابع درسی فقه و اصول سطح سه رشته‌های غیر فقهی و اصولی.....
۶۴	فصل سوم: حضور و غیاب.....
۶۵	فصل چهارم: امتحانات.....

الف) امتحانات کتبی.....	۶۵
ب) امتحانات شفاهی.....	۷۱
ج) برگزاری آزمون و اعلام نتایج.....	۷۳
فصل پنجم: ارزیابی پیشرفت تحصیلی.....	۷۶
بخش سوم: خدمات آموزشی.....	۷۷
فصل اول: مرخصی تحصیلی.....	۷۷
فصل دوم: انتقالات.....	۷۹
فصل سوم: مهمان.....	۸۱
فصل چهارم: منع و انصراف از تحصیل.....	۸۲
الف) منع از تحصیل.....	۸۲
ب) انصراف از تحصیل.....	۸۳
ج) بازگشت به تحصیل.....	۸۴
فصل پنجم: رسیدگی به امور تحصیلی طلاب.....	۸۶
فصل ششم: آیین نامه تحصیل همزمان طلاب در مراکز حوزوی و غیرحوزوی.....	۸۹
کمیسیون احراز صلاحیت تحصیل همزمان.....	۹۱
کنترل، ارزیابی و نظارت.....	۹۳
دستورالعمل مدیریت امور تحصیلی معاونت آموزش در خصوص تحصیل همزمان.....	۹۵

- بخش چهارم: تکمیل سطح و فارغ التحصیلی..... ۹۷
- فصل اول: مقاطع حوزوی و فارغ التحصیلی از سطح دو و سه..... ۹۷
- الف) مقاطع و سطوح حوزوی..... ۹۷
- ب) فارغ التحصیلی از سطح دو و سه..... ۹۸
- فصل دوم: تشکیل شورای مدارک علمی و اعطای مدارک..... ۹۹
- بخش پنجم: پیوست ها..... ۱۰۹
- پیوست ۱: شورای تخصصی آموزش استان..... ۱۰۹
- پیوست ۲: تقویم تحصیلی..... ۱۱۳
- آیین نامه تقویم آموزشی..... ۱۱۶
- پیوست ۳: دستورالعمل نحوه پذیرش طلاب فاقد تحصیلات تحت برنامه مرکز مدیریت حوزه های علمیه..... ۱۲۳
- ارزشیابی علمی..... ۱۲۵
- پیوست ۴: آیین نامه گروه علمی - تربیتی..... ۱۳۱
- (واحدهای آموزشی حوزه های علمیه، سطوح عالی و دروس خارج). ۱۳۱
- بخش اول- کلیات..... ۱۳۱
- بخش دوم- اقسام گروه های واحدهای آموزشی (قم و شهرستان ها)،
اعضاء، شرایط و وظایف آنان:..... ۱۳۳
- بخش سوم- وظایف گروه های واحدهای آموزشی..... ۱۳۷

بخش چهارم - گروه‌های علمی - تربیتی سطوح عالی و دروس خارج	
حوزه علمیه قم.....	۱۴۰
بخش پنجم - وظایف مدیران و دبیران گروه‌های واحدهای آموزشی و	
سطوح عالی و دروس خارج و اساتید عضو.....	۱۴۴
بخش ششم - تأمین حق‌الزحمه.....	۱۴۷
بخش هفتم - برگزاری گردهمایی‌های گروه‌های علمی - تربیتی.....	۱۴۸
پیوست ۵: ضوابط مربوط به دوره‌های نیمه حضوری و غیرحضوری.....	۱۴۹
پیوست ۶: تصویر مصوبه ۱۷۸۶.....	۱۵۲
پیوست ۷: محدوده درسی رسائل براساس مصوبه ۱۶۴۹.....	۱۵۳
پیوست ۸: محدوده‌های مطالعاتی از کتاب المکاسب.....	۱۵۴
پیوست ۹: محدوده‌های الزامی و مطالعاتی کتاب فرائد الاصول.....	۱۵۷
پیوست ۱۰: درختواره رشته‌ها و گرایش‌های تخصصی حوزه‌های دانشی	
علوم اسلامی.....	۱۶۰

بخش اول: کلیات

تعاریف

طلبه: فردی که تمامی مراحل پذیرش را گذرانده و دارای کد تحصیلی فعال در مرکز مدیریت بوده و تحت برنامه به صورت رسمی اشتغال به تحصیل دارد.

مدرسه علمیه: واحد آموزشی که با مجوز فعالیت آموزشی از شورای گسترش مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه و مطابق با آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های ابلاغی فعالیت می‌کند به اختصار مدرسه نامیده می‌شود.

استاد^۱: روحانی فاضلی است که برخوردار از توانایی لازم جهت تعلیم و تربیت طلاب علوم دینی در یکی از علوم مورد نیاز حوزه علمیه بوده و طبق ضوابط، اشتغال به تدریس در حوزه‌های علمیه دارد.

نیم‌سال تحصیلی: مدت زمان آموزشی است که نیمی از سال تحصیلی را شامل شده و در آن دروس حوزوی به صورت رسمی از سوی مدارس تحت پوشش

۱. به عبارت دیگر: استاد حوزه علمیه روحانی فاضلی است که براساس مصوبه ۹۴۴ شورای عالی حوزه‌های علمیه، مراحل جذب و گزینش او انجام پذیرفته است و در واحدهای آموزشی تحت برنامه مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه یا در مدارس رسمی حوزه علمیه قم اشتغال به تدریس دارد.

ارائه می‌گردد.

سنوات تحصیلی (طول دوره): مدت زمان مجاز برای اتمام یک دوره تحصیلی را سنوات تحصیلی یا طول دوره می‌نامند.

سطح: به هر دوره تحصیلی حوزوی با اهداف مشخص که منجر به ارائه گواهی پایان دوره به طلاب می‌گردد، سطح تحصیلی می‌گویند.^۱

واحد آموزشی: مدرسه علمیه بلندمدت، سفیران هدایت، مرکز تخصصی یا مؤسسه آموزش عالی حوزوی که دارای مجوز رسمی فعالیت، از شورای گسترش می‌باشد.

گروه علمی - تربیتی: جمعی متشکل از اساتید مدرسه علمیه که بر اساس شرح وظایف مصوب فعالیت می‌کنند.

امتحان شفاهی: سنجش علمی است که در آن توانمندی طلاب، در جلسه حضوری و به صورت پرسش و پاسخ از محدوده درسی معین، مورد ارزیابی قرار می‌گیرد.

طلاب رشته‌های فقهی و اصولی: طلابی که در یکی از رشته‌های حوزه دانشی فقه و اصول اشتغال به تحصیل دارند.

طلاب رشته‌های غیر فقهی و اصولی: طلابی که در یکی از رشته‌های غیر از حوزه دانشی فقه و اصول اشتغال به تحصیل دارند.

تذکر: همه برنامه‌های درسی حوزه بر اساس رشته‌های حوزوی در دو گروه تقسیم می‌شوند:

الف: رشته‌های فقهی و اصولی

ب: رشته‌های غیر فقهی و اصولی^۲

۱. سفیران هدایت در حال حاضر در سطح ۲ و ۳ مصوب شده و اجرا می‌گردد.

۲. درختواره حوزه‌های دانشی در پیوست شماره ۱۰ انتهای کتاب می‌باشد.

کلیات آیین‌نامه آموزشی^۱

۱- ثبت‌نام و پذیرش

ماده ۱: طلاب پس از پایان کلیه دروس هر سطح تحصیلی می‌توانند برای ادامه تحصیل در سطح بعد اقدام نمایند.

سطح عالی حوزه‌های علمیه، تنها اختصاص به طلاب فارغ‌التحصیل از برنامه آموزشی جاری سطح یک ندارد و فارغ‌التحصیلان همه برنامه‌های آموزشی سطح یک، می‌توانند در سطح دو و سه عمومی و یا رشته‌های تخصصی ادامه تحصیل دهند.

ماده ۲: در صورتی که طلبه قصد ادامه تحصیل در سطح بعدی تحصیلات حوزوی را داشته باشد، موظف است قبل از آغاز سال تحصیلی جدید نسبت به ثبت‌نام در واحد آموزشی رسمی دارای مجوز اقدام نماید.

ماده ۳: در صورت عدم ثبت‌نام طلبه برای ادامه تحصیل در سطح بالاتر، پرونده حوزوی طلبه به عنوان فارغ‌التحصیل سطح قبل به بخش فارغ‌التحصیلان منتقل شده و ارائه خدمات حوزوی به ایشان بر اساس ضوابط مربوطه خواهد بود.

ماده ۴: بازگشت به تحصیل و ثبت‌نام طلبه در سال‌های بعد، با معرفی و تأیید بخش فارغ‌التحصیلان مبنی بر اشتغال در شئون روحانیت بلامانع می‌باشد.

ماده ۵: در صورتی که طلبه پس از حداقل سه سال انفصال قصد بازگشت و ادامه تحصیل داشته باشد؛ به منظور زمینه‌سازی برای آمادگی درسی، ابتدا ملزم به شرکت در امتحان جامع شفاهی از دروس اصلی سطح یا سطوح پیشینی می‌باشد (که طبق دستورالعمل مربوطه توسط واحد آموزشی پذیرش‌کننده برگزار می‌شود) و طلبه در صورت قبولی در آزمون مربوطه، مجاز به ادامه تحصیل خواهد بود.

^۱ در بخش کلیات آیین‌نامه آموزشی اصول و ضوابط اصلی و کلی آموزشی به صورت اجمالی بیان شده است و در فصول بعدی دستورالعمل‌ها و ضوابط تفصیلی ذکر شده است.

۲- نظام آموزشی

ماده ۶: نظام آموزشی در برنامه آموزشی حوزه‌های علمیه حضوری، نیم‌سالی و درسی - ساعتی است.

ماده ۷: هر سال تحصیلی از دو نیم‌سال مستقل تشکیل شده و قبولی یا عدم قبولی در هر درس از هر نیم‌سال، به همان درس محدود می‌شود.

برای مدیران و کارشناسان واحدهای آموزشی این امکان فراهم شده است که برخی از امور یک سال تحصیلی مانند انتخاب درس برای هر دو نیم‌سال را در ابتدای سال تحصیلی انجام دهند تا بتوانند برنامه‌ریزی مناسب‌تری برای تعطیلات، بررسی وضعیت کلاس، درس‌ها و ... داشته باشند. این موضوع ارتباطی با تغییر نظام آموزشی حوزویان به نظام «سالی» ندارد. برای آشنایی با نظام‌های مختلف آموزشی «سالی»، «نیم‌سالی» و «ثلثی» به مصوبه ۸۴۸ شورای عالی حوزه‌های علمیه مراجعه نمایید.

ماده ۸: در هر سال تحصیلی، علاوه بر دو نیم‌سال تحصیلی، برگزاری دوره تابستانی نیز مجاز می‌باشد.

ماده ۹: طول مدت تحصیل در هر یک از مقاطع سطح دو و سه، به صورت معمول ۲ سال و طی ۴ نیم‌سال می‌باشد.

تبصره: کاهش سنوات تحصیل برای طلاب واجد شرایط بر اساس ضوابط مربوطه از طریق دوره‌های تابستانی یا انتخاب درس به صورت مازاد و یا استفاده حداکثری از تقویم آموزشی مجاز است و همچنین افزایش سنوات تحصیل با رعایت حداقل و حداکثر ساعات مجاز برای انتخاب درس در طول سطح دو و سه حداکثر تا ۱۲ نیم‌سال بلامانع است.

ماده ۱۰: ایام درسی - بجز ایام امتحانی - در هر نیم‌سال ۷۰ روز بوده و در هر روز حداقل ۴ ساعت درسی در نظر گرفته می‌شود.

ماده ۱۱: برنامه درسی سطوح دو و سه حوزه‌های علمیه، شامل دروس عمومی و دروس تخصصی هر رشته می‌باشد.

ماده ۱۲: طلاب رشته‌های فقهی و اصولی، در هر روز سه عنوان از عناوین دروس

آن‌ها به «فقه و اصول» اختصاص داده شده است. سایر ساعات به دیگر موضوعات درسی اختصاص یافته است.

ماده ۱۳: طلاب شاغل به تحصیل در رشته‌های غیرفقهی و اصولی، در هر روز دو عنوان از عناوین دروس آن‌ها به «فقه و اصول» اختصاص داده شده است و سایر ساعات به دیگر موضوعات درسی و دروس تخصصی رشته اختصاص یافته است.

نکته: این آیین‌نامه به طلاب ممحض در فقه و اصول اختصاص دارد.

ماده ۱۴: مدت زمان مجاز تحصیل در سطح دو یا سه حوزه‌های علمیه، گذراندن حداقل ۹۰۰ ساعت درس در حداکثر سه سال تحصیلی طبق ضوابط بوده و محاسبه رشد تحصیلی طلاب بر اساس مقدار ساعت مذکور می‌باشد.

تبصره: در صورت عدم گذراندن حداقل ساعت درس معین شده در مدت مذکور، در خصوص وضعیت تحصیلی طلبه مطابق دستورالعمل رسیدگی به امور تحصیلی طلاب اقدام خواهد شد.

ماده ۱۵: طلبه تا پیش از تکمیل سطح دو نمی‌تواند همزمان در مراکز غیرحوزوی تحصیل کند.

تبصره: هرگونه تحصیل همزمان پس از تکمیل سطح دو و صرفاً بر اساس ضوابط و آیین‌نامه مربوطه، امکان‌پذیر می‌باشد.

۳- برنامه‌ریزی درسی

ماده ۱۶: طلاب قبل از شروع هر نیم‌سال تحصیلی، موظف به انتخاب درس مطابق ضوابط می‌باشند.

ماده ۱۷: مقدار انتخاب درس در هر نیم‌سال حداقل ۲۵۰ و حداکثر ۳۲۰ ساعت می‌باشد.

تبصره: تقاضای انتخاب درس کمتر از حد معمول، در صورت تأیید اضطرار از سوی شورای واحد آموزشی، تا حداقل ۱۷۰ ساعت جایز است.

ماده ۱۸: در صورت وجود ناقصی از دروس نیم سال‌های گذشته، انتخاب درس در نیم سال جدید، تنها پس از انتخاب درس ناقصی مجاز می‌باشد.

ماده ۱۹: در صورت داشتن شرایط، طلاب می‌توانند نسبت به انتخاب درس مازاد بر حداکثر ساعات مجاز انتخاب درس به صورت حضوری در طول نیم سال یا دوره تابستانی و به صورت غیرحضوری در تابستان اقدام نمایند.

ماده ۲۰: شرکت در دوره آموزشی حضوری تابستانی و انتخاب درس در آن برای همه طلاب، با رعایت شرایط مربوطه بلامانع می‌باشد.

ماده ۲۱: رعایت حد نصاب لازم برای تشکیل کلاس در ابتدای هر نیم سال، مطابق ضوابط ضروری می‌باشد.

ماده ۲۲: کلاس درس، با معرفی و حضور استاد دارای حکم تدریس رسمیت می‌یابد.

ماده ۲۳: استاد، موظف به حضور مستمر و تدریس کامل منبع و محدوده درسی مطابق جدول درسی هر نیم سال تحصیلی است.

ماده ۲۴: واحدهای آموزشی، دوره‌های تابستانی را پس از اخذ مجوز از شورای آموزش استان و طبق ضوابط و شرایط ابلاغی معاونت آموزش ستاد برگزار خواهند کرد.^۱

ماده ۲۵: تقویم تحصیلی مدارس در هر سال تحصیلی (شامل ایام درسی، ایام امتحانی و دوره تابستانی) پس از تصویب در شورای واحد آموزشی و تأیید مدیریت حوزه علمیه استان طبق ضوابط ابلاغی معاونت آموزش ستاد لازم‌الاجرا می‌باشد.

ماده ۲۶: ارائه دروس مصوب برنامه آموزشی سطح دو و سه و رعایت منابع آموزشی آن‌ها و همچنین برنامه‌ریزی دروس بر اساس آن‌ها ضروری می‌باشد.

^۱. بررسی و صدور مجوز دوره آموزشی تابستانی دروس سطوح عالی قم، بر عهده معاونت آموزش حوزه علمیه قم می‌باشد.

تبصره: در صورتی که واحد آموزشی برای تکمیل محدوده درس، نیاز به اضافه کردن ساعات درسی برای هر درس را داشته باشد می تواند با پیشنهاد معاون آموزش واحد آموزشی و تصویب گروه علمی- تربیتی واحد آموزشی در این خصوص اقدام نماید. هم چنین کم کردن ساعات درسی به شرط تکمیل محدوده و عدم اختلال در یادگیری طلاب تا سقف ۲۰ درصد ساعات تعیین شده برای هر درس، با پیشنهاد معاون آموزش واحد آموزشی و تصویب گروه علمی- تربیتی واحد آموزشی بلامانع است.^۱

۴- حضور و غیاب

ماده ۲۷: حضور طلبه در همه جلسات درسی و امتحانی الزامی است.

ماده ۲۸: غیبت طلبه در بیش از حد مجاز ساعات تعیین شده هر درس، موجب حذف آن درس می شود و در این صورت، طلبه باید آن درس را دوباره به صورت حضوری بگذراند.

۵- خدمات آموزشی

ماده ۲۹: طلاب مطابق ضوابط و در مواقع ضروری می توانند از مرخصی تحصیلی استفاده نمایند.

تبصره: مدت زمان مرخصی جزء حداکثر سنوات مجاز تحصیل محسوب می گردد.

ماده ۳۰: انتقال طلبه دارای وضعیت فعال آموزشی از یک واحد آموزشی به واحد آموزشی دیگر، بلامانع است.

ماده ۳۱: طلبه تا پیش از نهایی شدن انتقال و تغییر کد محل تحصیل، از طلاب واحد آموزشی مبدأ محسوب شده و طبق ضوابط باید حضور مستمر در درس داشته باشد تا از کلیه مزایای آموزشی و خدماتی در واحد آموزشی مبدأ برخوردار گردد.

۱. تصمیم گیری در خصوص دروس سطوح عالی قم، بر عهده معاونت آموزش حوزه علمیه قم و با اعلام نیاز استاد درس می باشد.

ماده ۳۲: اخذ درس به صورت مهمان، در برخی از درس‌ها یا همه آن‌ها حداکثر در چهار نیم‌سال و بر اساس ضوابط بلامانع می‌باشد.

ماده ۳۳: انصراف از تحصیل فقط به درخواست خود طلبه صورت می‌پذیرد و هرگونه تقاضای انصراف از تحصیل باید به صورت کتبی به شورای واحد آموزشی ارائه شود و پس از تأیید، انصراف قطعی خواهد شد.

تبصره: هیچ واحد آموزشی و یا مدیریتی نمی‌تواند نسبت به اجبار طلبه به انصراف از تحصیل اقدام نماید.

ماده ۳۴: در صورت بروز برخی از مشکلات آموزشی، طلبه از ادامه تحصیل منع شده و ادامه تحصیل ایشان منوط به بررسی وضعیت آموزشی او در شورا و کمیسیون مربوطه می‌باشد.

۶- ارزشیابی تحصیلی

ماده ۳۵: امتحان درس (اعم از کتبی و شفاهی) تنها از محدوده «الزامی جهت تدریس» گرفته می‌شود.

ماده ۳۶: برگزاری امتحان هر درس بلافاصله بعد از اتمام کلاس‌های آن درس (با رعایت سایر شرایط مانند اتمام محدوده و برگزاری ساعات درسی مصوب)، بلامانع است.^۱

ماده ۳۷: امتحان تنها از طلاب رسمی حوزه به عمل می‌آید و تمام طلاب موظف به شرکت در امتحان دروس انتخابی خود در واحد آموزشی محل تحصیل هستند.

ماده ۳۸: ارزشیابی هر درس در تمام موسم‌های امتحانی و تعیین ملاک‌های نمره‌دهی در تمام دروس و هم‌چنین محاسبه نهایی نمرات بر عهده استاد همان درس

۱. امتحانات دروس سطوح عالی در قم به صورت متمرکز و بر اساس تقویم تحصیلی ابلاغی معاونت آموزش حوزه علمیه قم برگزار می‌گردد.

در واحد آموزشی و بر اساس ضوابط و شرایط ابلاغی معاونت آموزش ستاد می باشد.^۱

تبصره: در صورت تعدد یک درس و اساتید آن در واحد آموزشی، با تصویب گروه علمی - تربیتی ارائه سؤال مشترک مجاز خواهد بود.

ماده ۳۹: در تعدادی از موضوعات حسب آیین نامه های مربوطه، امتحان شفاهی به عمل خواهد آمد که نمره آن به صورت مستقل تحت یک عنوان درسی ثبت خواهد شد.

ماده ۴۰: واحدهای آموزشی دارای مجوز اجرای برنامه آموزشی سطح دو و سه می توانند در هر نیم سال تحصیلی بخشی از نمره نهایی هر درس را به فعالیت های درسی اعم از پژوهش درسی و سایر فعالیت های علمی اختصاص دهند.

ماده ۴۱: نمره قبولی در هر درس ۱۲ می باشد.

ماده ۴۲: در صورتی که طلاب پس از حضور مستمر در کلاس، موفق به کسب نمره قبولی نشوند، لازم است مطابق شرایط و ضوابط مجدداً در امتحان یا کلاس آن درس شرکت کرده و نمره قبولی را کسب نمایند.

ماده ۴۳: نمرات همه دروس، اعم از قبولی و عدم قبولی، جزو سوابق تحصیلی طلبه ثبت و در معدل آن نیم سال و سال تحصیلی محاسبه شده ولی در معدل نهایی سطح و مقطع تحصیلی فقط نمرات دروس قبول شده محاسبه می گردد.

۷- فراغت از تحصیل

ماده ۴۴: طلبه در صورت گذراندن همه دروس مصوب سطح دو یا سه و کسب حداقل معدل ۱۴ در آن سطح، فارغ التحصیل محسوب شده و می تواند برای

^۱. برگزاری امتحانات دروس سطوح عالی در قم به صورت متمرکز و بر عهده معاونت آموزش حوزه علمیه قم، می باشد. البته مدارس عالی حوزوی دارای مجوز فعالیت از سوی شورای گسترش می توانند پس از هماهنگی با معاونت سطوح عالی قم، نسبت به برگزاری امتحانات، طراحی و تصحیح اوراق امتحانی نیز اقدام نمایند.

دریافت مدرک تحصیلی مربوطه اقدام کند.

تبصره: فارغ التحصیلی از سطح سه و چهار حوزه‌های علمیه علاوه بر تکمیل دروس مصوب، منوط به ارائه پایان‌نامه یا رساله علمی می‌باشد.

۸- اجرای دروس به صورت غیر حضوری و مجازی

ماده ۴۵: برنامه آموزشی سطوح عالی حوزه‌های علمیه به صورت حضوری اجرا می‌شود.

تبصره ۱: طلاب و روحانیون شاغل (اشتغال تمام وقت در دستگاه‌های دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی و یا اشتغال به وظایف روحانیت به طور تمام وقت) بر اساس ضوابط مربوط به دوره‌های نیمه حضوری و غیر حضوری که در مصوبه ۳۰۶ شورای عالی حوزه‌های علمیه^۱ آمده است، می‌توانند تحصیل خود را به صورت غیر حضوری ادامه دهند.

تبصره ۲: مراکز آموزش‌های نیمه حضوری و غیر حضوری معاونت آموزش حوزه‌های علمیه متولی اجرای دوره‌های تحصیلی مربوطه می‌باشد.

تبصره ۳: برنامه درسی دوره‌های غیر حضوری و مجازی، همان برنامه درسی دوره‌های حضوری می‌باشد.

۱. متن مصوبه ۳۰۶ شورای عالی در پیوست شماره ۵ می‌باشد.

یادآوری:

۱. تدوین و تصویب آیین‌نامه و دستورالعمل‌های داخلی در حوزه وظایف مدیریت‌های استانی و یا مدارس علمیه، به شرط عدم تداخل و مغایرت با آیین‌نامه‌ها و ضوابط ابلاغی از سوی معاونت آموزش حوزه‌های علمیه بلامانع می‌باشد.
۲. کلیه ارجاعات و وظایف محوله به مدیریت‌های استانی در این آیین‌نامه، در محدوده مدارس قم، بر عهده معاونت آموزش حوزه علمیه قم می‌باشد.
۳. در صورت عدم تشکیل گروه علمی - تربیتی در مدارس علمیه، کلیه ارجاعات و وظایف مربوطه بر عهده شورای مدرسه خواهد بود.
۴. این آیین‌نامه به برنامه آموزشی سطح دو و سه طلاب رشته‌های فقهی و اصولی حوزه‌های علمیه اختصاص دارد. البته بعضاً به مواردی از مسائل آموزشی طلاب رشته‌های غیرفقهی و اصولی نیز اشاره شده است.

بخش دوم: امور اجرایی تحصیلی

فصل اول: پذیرش و برنامه ریزی دروس

الف) ثبت نام و پذیرش

ماده ۱: طلاب پس از پایان کلیه دروس هر سطح تحصیلی می توانند برای ادامه تحصیل در سطح بعد اقدام نمایند.

تبصره ۱: ثبت نام و پذیرش در واحدهای آموزشی مجری سطح بالاتر، تابع دستورالعمل ابلاغی خواهد بود.

تبصره ۲: در صورتی که درسی از دروس سطح قبلی طلبه باقی مانده باشد، طلبه موظف است ابتدا نسبت به انتخاب آن درس اقدام نماید.

ماده ۲: در صورتی که طلبه قصد ادامه تحصیل در سطح بعدی تحصیلات حوزوی را داشته باشد، موظف است قبل از آغاز سال تحصیلی جدید نسبت به ثبت نام در واحد آموزشی رسمی دارای مجوز اقدام نماید.

ماده ۳: در صورت عدم ثبت نام طلبه برای ادامه تحصیل در سطح بالاتر، پرونده حوزوی طلبه به عنوان فارغ التحصیل سطح قبل به بخش فارغ التحصیلان منتقل شده و ارائه خدمات حوزوی به او براساس ضوابط مربوطه خواهد بود.

ماده ۴: بازگشت به تحصیل و ثبت نام طلبه در سال های بعد، با معرفی و تأیید بخش فارغ التحصیلان مبنی بر اشتغال در شئون روحانیت بلامانع می باشد.

تبصره: اشتغال طلبه در سال های مذکور به مشاغل غیر مرتبط با شئون روحانیت، انفصال از تحصیل تلقی شده و در این زمینه طبق دستورالعمل های مربوطه عمل خواهد شد.

ماده ۵: در صورتی که طلبه پس از حداقل سه سال انفصال تحصیلی قصد ادامه تحصیل داشته باشد؛ به منظور زمینه سازی برای آمادگی درسی، ابتدا ملزم به شرکت در امتحان جامع شفاهی از دروس اصلی سطح یا سطوح پیشینی می باشد که طبق دستورالعمل مربوطه توسط واحد آموزشی پذیرش کننده برگزار می شود و طلبه در صورت قبولی در آزمون مربوطه، مجاز به ادامه تحصیل خواهد بود.

تبصره ۱: در صورت عدم موفقیت طلبه در آزمون جامع، طلبه می تواند پس از کسب آمادگی لازم در آزمون مجدد شرکت نماید.

تبصره ۲: در صورت عدم موفقیت طلبه در آزمون مجدد تنها یک مرتبه دیگر با تشخیص گروه علمی - تربیتی واحد آموزشی می تواند در آزمون مجدد شرکت نماید.

تبصره ۳: در صورت عدم موفقیت داوطلب در هیچ یک از آزمون های برگزار شده ادامه تحصیل امکان پذیر نمی باشد.

تبصره ۴: در صورتی که طلبه در سنوات انفصال از تحصیل، اشتغال به تدریس دروس رسمی حوزه های علمیه (حداقل ۱۶۰ ساعت در سال) داشته باشد، از شرکت در آزمون جامع معاف است.

(ب) نظام آموزشی

ماده ۶: نظام آموزشی در برنامه آموزشی حوزه های علمیه حضوری، نیم سالی و درسی - ساعتی است.

ماده ۷: هر سال تحصیلی از دو نیم سال مستقل تشکیل شده و قبولی یا عدم قبولی در هر درس از هر نیم سال، به همان درس محدود می شود.

ماده ۸: در هر سال تحصیلی، علاوه بر دو نیم سال تحصیلی، برگزاری دوره تابستانی نیز مجاز می باشد.

ماده ۹: طول مدت تحصیل در هر یک از مقاطع سطح دو و سه، به صورت معمول ۲ سال (طی ۴ نیم سال) می باشد.

تبصره: کاهش سنوات تحصیل برای طلاب واجد شرایط بر اساس ضوابط مربوطه از طریق دوره های تابستانی^۱ یا انتخاب درس به صورت مازاد^۲ و یا استفاده حداکثری از تقویم آموزشی مجاز است و همچنین افزایش سنوات تحصیل با رعایت حداقل و حداکثر ساعات مجاز برای انتخاب درس در طول سطح دو و سه حداکثر تا ۱۲ نیم سال بلامانع است.

ماده ۱۰: ایام درسی بجز ایام امتحانی - در هر نیم سال ۷۰ روز بوده و در هر روز حداقل ۴ ساعت درسی در نظر گرفته می شود.

ماده ۱۱: برنامه درسی سطوح دو و سه حوزه های علمیه، شامل دروس عمومی و دروس تخصصی (هر رشته تخصصی) است.

ماده ۱۲: طلاب رشته های فقهی و اصولی، به طور معمول، در هر روز سه عنوان از عناوین دروس آن ها به «فقه و اصول» اختصاص داده شده است و سایر ساعات به دیگر موضوعات درسی اختصاص یافته است.

ماده ۱۳: طلاب شاغل به تحصیل در رشته های غیرفقهی و اصولی، به طور معمول، در هر روز دو عنوان از عناوین دروس آن ها به «فقه و اصول» اختصاص داده شده است و سایر ساعات به دیگر موضوعات درسی و دروس تخصصی رشته اختصاص یافته است.

ج) انتخاب درس

انتخاب درس به صورت عادی، حذف و یا اضافه کردن درس

۱. دستورالعمل برگزاری دوره های تابستانی در بخش دوم، فصل اول آمده است.

۲. دستورالعمل اخذ درس مازاد، در بخش دوم، فصل اول آمده است.

ماده ۱۴: انتخاب درس قبل از شروع هر نیم سال تحصیلی انجام می شود و حذف و یا اضافه کردن درس به تعداد حداکثر دو عنوان، تا دو هفته پس از شروع نیم سال، طبق ضوابط در سامانه انجام می شود.

تبصره ۱: در دوره تابستانی، سامانه از ابتدای دوره جهت انتخاب درس فعال خواهد بود.

تبصره ۲: بر اساس نظر مدیریت استان، انتخاب درس طلاب برای هر دو نیم سال در هر سال تحصیلی، می تواند در ابتدای همان سال تحصیلی انجام می شود.

ماده ۱۵: مقدار انتخاب درس در هر نیم سال حداقل ۲۲۰ و حداکثر ۳۵۰ ساعت می باشد.

ماده ۱۶: در صورت اتمام دروس انتخاب شده در نیم سال و امکان استمرار ایام تحصیلی بر اساس تقویم آموزشی، واحدهای آموزشی در هر سال تحصیلی مجاز به انتخاب حداکثر ۱۴۰ ساعت درس از دروس نیم سال بعد برای طلاب خود می باشند.

تبصره ۱: تصمیم گیری در این خصوص بر عهده گروه علمی - تربیتی واحد آموزشی مربوطه می باشد.

تبصره ۲: مقدار ساعت انتخابی برای تمام سال تحصیلی بوده و تقسیم آن در طول دو نیم سال با نظر گروه علمی - تربیتی واحد آموزشی می باشد.

تبصره ۳: تأیید نهایی این انتخاب درس با شورای آموزش استان بوده و واحد آموزشی پس از تأیید، مجاز به برگزاری کلاس خواهد بود.

تبصره ۴: انتخاب دروس تمهیدیه فقه معاصر و... که جزو جدول دروس الزامی طلبه نیستند، در محاسبه ساعات دروس طلبه تأثیری ندارد.^۱

ماده ۱۷: در نیم سال آخر تحصیلی در صورتی که دروس سطح طلبه با حداکثر ۲۰۰ ساعت درس مازاد، تکمیل شده و به پایان برسد، انتخاب درس

۱. اجرا و ارائه دروس فقه معاصر، بر اساس دستورالعمل ابلاغی معاونت آموزش حوزه های علمیه خواهد بود.

مازاد بلامانع است.

ماده ۱۸: مجموع ساعات درسی یک طلبه در طول یک سال تحصیلی، اعم از انتخاب درس اصلی (در طول نیم سال و تابستان)، اخذ درس به صورت مازاد (اعم از حضوری در طول نیم سال و غیرحضوری تابستان)، نباید بیش از ۱۵۰۰ ساعت باشد.

ماده ۱۹: تقاضای انتخاب درس کمتر از حد معمول، در صورت تأیید اضطرار از سوی شورای واحد آموزشی، تا حداقل ۱۷۰ ساعت جایز است.
تبصره: انتخاب ساعت درس به مقدار اضطرار، حداکثر در چهار نیم سال (در مجموع سطح ۳ و ۲) مجاز است.

ماده ۲۰: در صورت وجود ناقصی از دروس نیم سال گذشته، انتخاب درس جدید در نیم سال بعد، تنها پس از انتخاب درس مذکور مجاز می باشد.

ماده ۲۱: حذف یا اضافه دروس با رعایت حداقل و حداکثر ساعات انتخاب درس، تا پایان هفته دوم هر نیم سال تحصیلی مجاز می باشد.

ماده ۲۲: حذف اضطراری یکی از درس ها، با رعایت حداقل ساعت انتخاب درس، پنج هفته مانده به پایان نیم سال تحصیلی پس از تأیید مدیر واحد آموزشی بلامانع می باشد.

انتخاب درس مازاد به صورت حضوری^۱

ماده ۲۳: طلاب در صورت داشتن شرایط ذیل، می توانند نسبت به انتخاب درس تا حداکثر ۱۴۰ ساعت درس - مازاد بر حداکثر ساعات تعیین شده مجاز به صورت حضوری در نیم سال اول و دوم هر سال تحصیلی اقدام نمایند:

(۱) نداشتن مشکل آموزشی و انضباطی؛

(۲) رعایت انتخاب حداقل ۲۵۰ ساعت درس در نیم سال قبل؛

۱. مراد انتخاب درس به صورت ارتقائی حضوری می باشد.

۳) قبولی نهایی در همه دروس انتخابی نیمسال قبل؛

۴) کسب معدل ۱۶ در دروس نیمسال قبل؛

۵) تعهد به شرکت در تمامی کلاس‌های درسی مطابق ضوابط؛

۶) صلاحدید و تأیید شورای مدرسه محل تحصیل.

تبصره ۱: ملاک محاسبه معدل، عملکرد درسی طلبه در نیمسال متصل قبل می‌باشد.

تبصره ۲: شورای واحد آموزشی می‌تواند تا پنج هفته قبل از برگزاری امتحان،

نسبت به حذف همه یا تعدادی از دروس مازاد اخذ شده توسط طلاب اقدام نماید.

انتخاب درس به صورت غیر حضوری^۱ در تابستان

ماده ۲۴: طلاب در صورت داشتن شرایط ذیل، می‌توانند در تابستان با انتخاب دروس

حداکثر یک سال تحصیلی، بدون حضور در کلاس، نسبت به امتحان آن

دروس اقدام نمایند:

۱) رعایت انتخاب حداقل ساعت درس مجاز در هر نیمسال در سال جاری

تحصیلی؛

۲) قبولی در همه دروس انتخابی نیمسال اول و امتحانات اصلی نیمسال دوم

سال تحصیلی جاری؛

۳) کسب حداقل نمره ۱۶ در امتحانات کتبی فقه، اصول، تفسیر و فلسفه در

نیمسال دوم؛

۴) کسب حداقل معدل ۱۵ در سایر دروس؛

۵) صلاحدید و تأیید گروه علمی - تربیتی واحد آموزشی محل تحصیل.

تبصره ۱: حضور در امتحانات این دروس با رعایت جداول درسی و ضوابط مربوط

به انتخاب درس مانند پیش‌نیاز و ... مجاز می‌باشد.

تبصره ۲: محاسبه معدل و یا نمرات دروس ذکر شده در بندهای ۳ و ۴، براساس

جدول انتخاب درس طلاب در نیم سال دوم خواهد بود.

۱. مراد انتخاب درس به صورت ارتقائی غیر حضوری در تابستان می‌باشد.

تبصره ۳: در ارزشیابی دروس انتخابی به صورت غیر حضوری در تابستان، در دروس دارای پژوهش درسی، ارائه پژوهش الزامی است.

ماده ۲۵: نمره قبولی دروس انتخاب شده در تابستان بدون حضور در کلاس، در همه دروس ۱۶ می باشد.

انتخاب درس حضوری در دوره آموزشی تابستان

ماده ۲۶: شرکت در دوره آموزشی تابستان و انتخاب درس در آن برای همه طلاب، با رعایت شرایط ذیل بلامانع می باشد:

- (۱) تعهد به شرکت در تمامی کلاس های درسی مطابق ضوابط؛
- (۲) برگزاری کلاس برای هر درس طبق جداول درسی مصوب؛
- (۳) صلاحدید و تأیید مدیر مدرسه محل تحصیل.

تبصره: انتخاب درس عادی در دوره تابستانی فقط جهت حضور در جلسه امتحان (بدون شرکت در کلاس) در دروس تجدیدی و دروسی که جهت کسری معدل^۱ اخذ شده است، با تأیید مدیر واحد آموزشی بلامانع می باشد.

۱. آیین نامه نحوه حضور طلاب در امتحانات جهت جبران کسری معدل در بخش پنجم، آمده است.

د) برنامه ریزی کلاس های درسی

ماده ۲۷: حد نصاب تشکیل کلاس در ابتدای هر نیم سال، در مدارس شهر قم حداقل

۱۰ نفر و در مدارس شهرستان ها، حداقل ۷ نفر است.^۱

تبصره ۱: حداکثر افراد در هر کلاس درس ۲۵ نفر است.

تبصره ۲: در موارد خاص، تشکیل کلاس در کمتر یا بیشتر از حدنصاب مذکور،

با پیشنهاد واحد آموزشی و تأیید مدیریت استان امکان پذیر می باشد.

ماده ۲۸: کلاس درس، با معرفی و حضور استاد دارای حکم تدریس رسمیت می یابد.

ماده ۲۹: استاد، موظف به حضور مستمر و تدریس کامل منبع و محدوده درسی

مطابق جدول درسی هر نیم سال تحصیلی است.

ماده ۳۰: در صورتی که محدوده های درسی در طول نیم سال به پایان نرسد، واحد

آموزشی و استاد موظف به برگزاری جلسات جبرانی برای آن درس

می باشند.

ماده ۳۱: در صورتی که واحد آموزشی برای تکمیل محدوده درس نیاز به اضافه

کردن ساعات درسی داشته باشد معاون آموزش آن واحد آموزشی می تواند

با پیشنهاد و تصویب در شورای واحد آموزشی در این خصوص اقدام نماید.

هم چنین کم کردن ساعات درسی به شرط تکمیل محدوده و عدم اختلال در

یادگیری طلاب تا سقف ۲۰ درصد ساعات تعیین شده برای هر درس با

پیشنهاد معاون آموزش واحد آموزشی و تصویب در شورای واحد آموزشی

بلامانع است.

ماده ۳۲: متون درسی و محدوده های هر درس در ابتدای سال تحصیلی توسط

معاونت آموزش حوزه های علمیه ابلاغ می گردد؛ لذا عدم استفاده از متن

۱. حد نصاب مذکور صرفاً برای رسمیت بخشیدن به درس و ثبت آن در سیستم آموزشی است و پرداخت حق الزحمه اساتید

تابع قوانین ابلاغی مربوطه است و مشمول این بند نمی شود.

آموزشی تأیید شده و یا عدم ارائه درس بر اساس محدوده‌های ابلاغ شده، موجب حذف درس و نمره آن می‌شود.

توضیح: در صورت عدم ابلاغ متن و یا محدوده در ابتدای سال تحصیلی، آخرین ابلاغیه معاونت آموزش حوزه‌های علمیه، ملاک عمل خواهد بود.

ماده ۳۳: مدت زمان هر جلسه درس، ۵۰ دقیقه است و ارائه درس در جلسات ۹۰ دقیقه‌ای (که بعضاً به جای دو جلسه محاسبه می‌کنند) مجاز نمی‌باشد.

ماده ۳۴: چنانچه استادی قادر به حضور در کلاس درس نباشد؛ موظف است تا پیش از شروع کلاس، مدیریت واحد آموزشی را مطلع سازد تا جهت اطلاع‌رسانی به طلاب یا جایگزینی استاد، تدبیر لازم اندیشیده شود.

ماده ۳۵: اساتید می‌توانند با صلاحدید شورای واحد آموزشی، در طول هر نیم‌سال تحصیلی، تا سقف ۲۵ درصد افزون بر ساعات هر درس را، جلسه مشاوره و پرسش و پاسخ برگزار کنند.

ماده ۳۶: اساتید موظف به تدریس محدوده‌های «الزامی تدریس» کتاب‌های فقهی و اصولی هستند و امتحان از محدوده‌های «الزامی تدریس» می‌باشد. البته تدریس محدوده‌های «مطالعاتی» نیز در صورت برنامه‌ریزی، مورد تأکید است.

ه) فعالیت‌های درسی

مقدمه

در راستای اجرای مناسب آیین‌نامه آموزشی در زمینه فعالیت‌های درسی طلاب، شیوه‌نامه اجرای آن به منظور ساماندهی فعالیت‌های درسی طلاب واحدهای آموزشی سطوح عالی حوزه‌های علمیه و احتساب آن در ارزشیابی تحصیلی به شرح ذیل تدوین گردید:

ماده ۳۷: مصادیق فعالیت‌های درسی عبارت است از:

- (۱) مباحثه و حضور فعال و منظم در آن؛
- (۲) پاسخ به پرسش‌های کلاسی (ارزیابی علمی طلبه توسط استاد)؛
- (۳) موفقیت در امتحانات هفتگی (حداقل دو امتحان در هر نیم‌سال تحصیلی)؛
- (۴) انجام تحقیق درسی و تکالیف پژوهشی تعیین شده از سوی استاد در هر سال تحصیلی.

ماده ۳۸: در هر نیم‌سال تحصیلی ۵ نمره از نمره نهایی هر درس دارای کلاس به یک یا چند و یا همه فعالیت‌های درسی و کلاسی طلبه مجاز بوده و بقیه نمره نهایی درس به امتحان کتبی اختصاص می‌یابد.

تبصره: اختصاص نمره بیشتر به فعالیت درسی با تصویب شورای آموزش استان و برای فعالیت‌های پژوهشی تا سقف مجموع ۸ نمره از ۲۰ نهایی مجاز می‌باشد.

ماده ۳۹: مرجع تأیید و تصویب درس‌های دارای فعالیت درسی، اقسام، موضوعات و منابع پژوهشی (در دروس دارای فعالیت پژوهشی)، گروه علمی تربیتی واحد آموزشی است.

تبصره: در صورتی که واحد آموزشی قصد دارد برای برخی از دروس خود پژوهش درسی قرار دهد لازم است در مورد هر نیم‌سال تحصیلی دقت لازم را به عمل آورد تا تعادل لازم در تعداد درس‌های دارای فعالیت‌های درسی پژوهشی حفظ شود و طلبه فرصت پژوهش داشته باشد.

مباحثه

ماده ۴۰: مباحثه از مهم ترین مصادیق فعالیت های درسی است و الزامی کردن مباحثه در دروس و اختصاص تمام ۵ نمره فعالیت های درسی به آن با پیشنهاد استاد درس و تأیید گروه علمی - تربیتی، بلامانع می باشد.

ماده ۴۱: در جلسه مباحثه، به بازخوانی، بررسی، تبیین و نقد مباحث و مطالبی که در محدوده درسی مصوب و توسط استاد ارائه شده است، پرداخته می شود.

ماده ۴۲: گروه های مباحثه توسط خود طلاب و با نظارت، مشورت و تأیید استاد همان درس و حداکثر تا دو هفته اول شروع آن درس تشکیل می شود.

ماده ۴۳: ضرورت دارد گروه های مباحثه بعد از تشکیل، جهت ثبت به معاونت آموزش واحد آموزشی اطلاع داده شود.

ماده ۴۴: معاونت آموزش واحد آموزشی می تواند در هر گروه مباحثه، یک نفر را به عنوان دبیر گروه انتخاب نماید.

ماده ۴۵: وظایف دبیر گروه مباحثه عبارت است از:

- (۱) اطلاع رسانی و تعیین زمان و مکان جلسات؛
 - (۲) مدیریت جلسات و تنظیم زمان برای ارائه و یا نقد مباحث توسط اعضا؛
 - (۳) انجام حضور و غیاب جلسات و ارائه آن به استاد؛
 - (۴) هماهنگ کننده و رابط میان گروه و استاد و یا مدیریت واحد آموزشی.
- ماده ۴۶:** تعیین مکان و زمان مباحثه بر عهده طلاب می باشد.

تبصره: در صورتی که مدیریت واحد آموزشی، جلسه مباحثه را در زمان و مکان خاصی، ضروری اعلام نماید، تبعیت از آن برای گروه های مباحثه الزامی خواهد بود.

ماده ۴۷: زمان مباحثه به ازاء هر دو جلسه درس، حداقل یک جلسه مباحثه ۴۵ دقیقه ای می باشد.

ماده ۴۸: جهت اختصاص یافتن نمره مباحثه به طلبه، حضور طلبه در حداقل ۸۰ درصد جلسات مباحثه الزامی است.

ماده ۴۹: نمره دهی در مباحثه توسط استاد همان درس و بر اساس ملاک هایی همچون حضور منظم و آمادگی علمی در جلسات انجام می شود.

پژوهش درسی

ماده ۵۰: پژوهش درسی یکی دیگر از مصادیق فعالیت‌های درسی است که الزامی کردن آن در یکی از موضوعات فقهی یا اصولی سطح ۲ و ۳، و اختصاص تمام ۵ نمره فعالیت‌های درسی به آن با پیشنهاد استاد درس و تأیید گروهی علمی - تربیتی واحد آموزشی بلامانع می‌باشد.

تبصره: فرایند انتخاب دروس مذکور همانند سایر دروس و مطابق شرایط و ضوابط مندرج در آیین‌نامه‌های مربوطه خواهد بود.

ماده ۵۱: هر پژوهش دارای دو مرحله فعالیت با عنوان «۱. تدوین طرح‌نامه پژوهشی و انجام تحقیق»، «۲. تدوین و ارائه گزارش تحقیق» می‌باشد که نمره بخش اول در درس انتخابی نیم‌سال اول و نمره بخش دوم در درس انتخابی نیم‌سال دوم از همان حوزه دانشی ثبت خواهد شد.

تبصره: هر یک از دروس معین شده دارای نمره مستقل بوده و ۵ نمره از نمره نهایی آن درس اختصاص به فعالیت پژوهشی دارد.

ماده ۵۲: هر پژوهش (در هر دو فعالیت) زیر نظر یک نفر از اساتید واجد شرایط واحد آموزشی به عنوان استاد راهنما انجام می‌شود.

ماده ۵۳: استاد راهنما در صورت داشتن شرایط، استاد همان درس بوده و انتخاب استاد راهنما از میان سایر اساتید واحد آموزشی با لحاظ کلیه شرایط و ضوابط با تأیید گروه علمی - تربیتی بلامانع می‌باشد.

ماده ۵۴: مسئولیت و وظایف استاد راهنما عبارت است از:

۱) هدایت و راهنمایی علمی و روشی طلاب در انجام پژوهش درسی در تمامی مراحل پژوهش؛

۲) ارزیابی پژوهش‌های درسی و اعلام نمره مربوطه در هر نیم‌سال تحصیلی؛

۳) شرکت در برنامه‌های توجیهی و دانش‌افزایی اساتید راهنمای پژوهش‌های درسی.

ماده ۵۵: مسئولیت و وظایف استاد راهنما عبارت است از:

۱) هدایت و راهنمایی علمی و روشی طلاب در انجام پژوهش درسی در تمامی مراحل پژوهش؛

۲) ارزیابی پژوهش‌های درسی و اعلام نمره مربوطه در هر نیم‌سال تحصیلی؛

۳) شرکت در برنامه‌های توجیهی و دانش‌افزایی اساتید راهنما.

ماده ۵۶: شرایط استاد راهنمای پژوهش:

۱) دارا بودن حداقل ۵ سال سابقه تدریس در دروس فقه و یا اصول سطح عالی؛

۲) داشتن سابقه فعالیت‌های پژوهشی و یا شرکت در دوره‌های دانش‌افزایی پژوهشی؛

۳) دارا بودن حکم تدریس.

تبصره: در صورت برخورداری اساتید دروس مربوطه از شرایط لازم پژوهشی، اولویت در راهنمایی پژوهش‌های درسی طلاب با ایشان بوده و در غیر این صورت، انتخاب استاد راهنما از میان سایر اساتید واحد آموزشی با لحاظ شرایط مورد نظر و با تأیید گروه علمی - تربیتی واحد آموزشی می‌باشد.

ماده ۵۷: انجام فعالیت‌های پژوهشی طلاب به صورت فردی بوده و انجام آن به صورت گروهی با تأیید گروه علمی - تربیتی واحد آموزشی و با رعایت شرایط و ضوابط ابلاغی معاونت پژوهش بلامانع می‌باشد.

ماده ۵۸: شرایط و ضوابط تدوین، راهنمایی و ارزیابی هر یک از مراحل فعالیت‌های پژوهشی، مطابق دستورالعمل ابلاغی معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه می‌باشد.

ماده ۵۹: ارائه فعالیت پژوهشی هر درس، قبل از برگزاری امتحان کتبی آن درس الزامی است و تصمیم‌گیری در خصوص تمدید زمان آن بر عهده گروه علمی - تربیتی واحد آموزشی می‌باشد.

ماده ۶۰: زمان اختصاصی راهنمایی برای هر مورد پژوهشی حداقل ۵ و حداکثر ۱۰ ساعت می‌باشد.

تبصره: افزایش زمان حداکثری برای راهنمایی پژوهش با تأیید گروه علمی - تربیتی واحد آموزشی، بلامانع می‌باشد.

ماده ۶۱: پرداخت حق الزحمه اساتید راهنما بر اساس دستورالعمل پرداختی گروه‌های علمی - تربیتی^۱ خواهد بود.

ماده ۶۲: انتخاب دو درس دارای پژوهش درسی به صورت همزمان در یک نیم‌سال تحصیلی و هم چنین انتخاب دروس دارای فعالیت پژوهشی «تدوین و ارائه گزارش تحقیق قبل از دروس دارای فعالیت پژوهشی» تدوین طرح‌نامه پژوهش و انجام تحقیق مجاز نمی‌باشد.

تبصره: در موارد خاص و ضروری، پس از تقاضای طلبه و تأیید گروه علمی - تربیتی انجام دو فعالیت پژوهشی در یک نیم‌سال بلامانع است.

ماده ۶۳: انتخاب دروس دارای پژوهش در دوره تابستانی مجاز نمی‌باشد.

ماده ۶۴: اتخاذ تمهیدات لازم در خصوص نحوه و زمان ارائه دروس پژوهشی در هر نیم‌سال تحصیلی، رعایت تناسب دروس و نیم‌سال تحصیلی با حوزه‌های دانشی تعریف شده و هم چنین تناسب تعداد پژوهش‌ها با وقت استاد و طلبه، بر عهده معاون آموزش واحد آموزشی است.

ماده ۶۵: کلیه مراحل اجرای دستورالعمل‌های مربوط به پژوهش درسی با نظارت معاون پژوهش واحد آموزشی و تحت اشراف مدیر واحد آموزشی می‌باشد.

ماده ۶۶: نظارت بر پژوهش‌های درسی واحد آموزشی، ارائه مشاوره علمی و پژوهشی به طلاب و اساتید در صورت لزوم، پیگیری و تأمین زیرساخت‌های نرم افزاری و سخت افزاری مورد نیاز، اجرای برنامه آموزش مهارت‌های پژوهشی به طلاب و سایر وظایف محوله براساس دستورالعمل ابلاغی معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه، بر عهده معاون پژوهش واحد آموزشی و تحت اشراف مدیر واحد آموزشی است.

۱. ابلاغیه شماره ۱۳/۱۴۸۳ مورخ ۱۳۹۶/۹/۱۲ معاونت آموزش حوزه‌های علمیه.

حدیث خوانی

مقدمه

پیرو برگزاری جلسات «حدیث خوانی» در سالیان اخیر در حوزه علمیه قم و استقبال اساتید و طلاب از آن، «دستورالعمل حدیث خوانی» توسط معاونت آموزش حوزه‌های علمیه به شرح ذیل تدوین گردید.

«حدیث خوانی»، به نقل و قرائت حدیث از منابع معتبر و مرجع حدیثی شیعه که توسط اساتید واجد شرایط، در قالب جلسات اختصاصی در سطح عالی، ارائه می‌گردد، گفته می‌شود.

یادآوری: اجرای این برنامه و امتیازات آن مخصوص طلاب و اساتید شاغل به تحصیل و تدریس در سطوح عالی و خارج می‌باشد. واحدهای آموزشی سراسر کشور در صورت داشتن شرایط، می‌توانند مطابق ضوابطی که در ادامه آمده است، نسبت به اجرای این موضوع، اقدام نمایند.

الف) عناوین دروس و نحوه تعیین آن‌ها

ماده ۶۷: دروس «حدیث خوانی»، دروسی غیر الزامی در برنامه درسی حوزه‌های علمیه بوده و در سطح دو، سه و دروس خارج حوزه‌های علمیه ارائه می‌شود.

ماده ۶۸: موضوعات و عناوین دروس «حدیث خوانی»، منابع مورد تأیید، محدوده‌های دروس و ساعات آن، قبل از شروع هر سال تحصیلی توسط معاونت آموزش ابلاغ می‌گردد.

ماده ۶۹: ارائه دروس «حدیث خوانی» در هر واحد آموزشی، مطابق جدول مندرج در بند «ب» همین دستورالعمل می‌باشد.

ماده ۷۰: در انتخاب و ارائه دروس «حدیث خوانی» توجه به شرایط و نکات ذیل

ضروری می باشد:

- داشتن استاد واجد شرایط مطابق شرایط مندرج در بند «ج» همین دستورالعمل؛
- داشتن فضای آموزشی مناسب؛
- در دسترس بودن منابع درسی برای طلاب و اساتید؛
- امکان نظارت کامل اجرایی و محتوایی نسبت به دروس مدیریت واحد آموزشی؛
- ضرورت علمی و تحصیلی برای ارائه دروس به تشخیص مدیریت واحد آموزشی.

ب) جدول برنامه درسی حدیث خوانی و منابع آن

ماده ۷۱: جدول دروس «حدیث خوانی» به شرح ذیل می باشد:

ردیف	سطح	پایه	نام درس
۱	دو	پایه ۸	حدیث خوانی رجال
۲	سه	پایه ۹	حدیث خوانی رجال
۳	سه	پایه ۱۰	حدیث خوانی درایه
۴	چهار	خارج	حدیث خوانی فقه

تبصره: تغییر در عناوین دروس، به پیشنهاد گروه علمی تربیتی واحد آموزشی و تأیید معاونت آموزش حوزه های علمیه، بلامانع است.

ماده ۷۲: منابع آموزشی دروس مندرج در هاده قبل، بر اساس جدول ذیل بوده و محدوده هر یک از منابع نیز توسط معاونت آموزش ستاد اعلام می شود:

ردیف	عنوان منبع
۱	الکافی (مرحوم کلینی ره)
۲	نهج البلاغه
۳	صحیفه سجاده
۴	کَمَالُ الدِّينِ وَ تَمَامُ النِّعَمَةِ (شیخ صدوق ره)
۵	الغدیر

تبصره: تغییر در منابع دروس و محدوده‌های درسی آن، با پیشنهاد گروه علمی - تربیتی واحد آموزشی و تأیید معاونت آموزش حوزه‌های علمیه، بلامانع است.

ماده ۷۳: هر عنوان درسی «حدیث خوانی»، دارای حداقل ۳۰ جلسه آموزشی می‌باشد.

تبصره: برگزاری جلسات کمتر در دروس «حدیث خوانی»، به شرط اتمام محدوده، تا سقف ۲۵ جلسه درسی، بلامانع است. برگزاری تعداد بیشتر جلسات درسی بیشتر با نظر گروه علمی - تربیتی واحد آموزشی (در قم، معاونت آموزش سطوح عالی قم) بلامانع است.

ماده ۷۴: نوع برگزاری دروس به صورت حضوری می‌باشد. اجرای این درس در برنامه درسی طلاب مشمول مصوبه ۳۰۶ شورای عالی حوزه‌های علمیه (موضوع ضوابط برنامه درسی غیر حضوری سطوح عالی)، به شرط حضور طلاب در جلسات درسی، مجاز می‌باشد.

ج) شرایط داوطلبان تدریس

ماده ۷۵: دارا بودن شرایط عمومی ذیل برای تدریس دروس «حدیث خوانی»، ضروری می‌باشد:

۱. برخورداری از تقوا و صلاحیت اخلاقی لازم برای تدریس؛
۲. التزام عملی به نظام مقدس جمهوری اسلامی و ولایت فقیه؛

۳. عدم گرایش به باندها و گروههای منحرف؛
 ۴. به توانایی جسمی و روحی لازم برای تدریس؛
 ۵. سلامت فکری و اعتقادی؛
 ۶. تلبس دائم به لباس مقدس روحانیت؛
 ۷. قدرت بیان و تفهیم مطالب؛
 ۸. برخورداری از صلاحیت علمی در زمینه حدیث و دیگر علوم پیرامونی آن؛
 ۹. دارا بودن حداقل مجوز تدریس (مطابق شرایط و ضوابط ابلاغی معاونت آموزش حوزه‌های علمیه) در مقطع سطوح عالی حوزه‌های علمیه (و متناسب بودن درس با مقطع تدریس)؛
- تبصره ۱:** بکارگیری از اساتید غیرملبس، در موارد ضروری و با تشخیص و تأیید معاونت تهذیب استان، بلامانع است.
- تبصره ۲:** احراز صلاحیت‌های بندهای ۱ تا ۶ توسط معاونت امور صیانتی و سایر موارد توسط معاونت آموزش استان، انجام می‌شود.
- تبصره ۳:** در موارد ضروری و با تشخیص مدیریت امور اساتید معاونت آموزش حوزه‌های علمیه، عدم رعایت بند ۹، بلامانع است.
- ماده ۷۶:** تعیین شرایط اختصاصی برای داوطلبان تدریس، بر عهده معاونت آموزش حوزه‌های علمیه می‌باشد.
- ماده ۷۷:** احراز صلاحیت علمی داوطلبان تدریس، پس از بررسی و تأیید شرایط مندرج در بند «ج» همین دستورالعمل، طی یک مصاحبه علمی - مهارتی توسط گروه علمی - تربیتی واحد آموزشی و سپس تأیید امور اساتید معاونت آموزش حوزه‌های علمیه، انجام می‌شود.

(د) نحوه انتخاب و ارائه درس «حدیث خوانی»

ماده ۷۸: هر استاد می تواند در طول سال تحصیلی، یک عنوان درس از دروس «حدیث خوانی» را انتخاب و نسبت به تدریس آن اقدام نماید. ارائه دروس بیشتر، در صورت داشتن ضرورت با نظر گروه علمی - تربیتی واحد آموزشی، مجاز می باشد.

ماده ۷۹: برگزاری جلسات توجیهی و دانش افزایی برای اساتید متقاضی تدریس دروس «حدیث خوانی»، ضروری است و نحوه برگزاری این جلسات بر اساس نظر مدیریت استان و با هماهنگی امور اساتید معاونت آموزش حوزه های علمیه خواهد بود.

ماده ۸۰: حضور اساتید متقاضی تدریس در جلسات توجیهی و دانش افزایی دروس «حدیث خوانی»، ضروری است و در صورت وجود مانع و یا عدم ضرورت حضور برای برخی از اساتید، تصمیم گیری بر عهده گروه علمی - تربیتی واحد آموزشی و در قم بر عهده معاونت آموزش حوزه علمیه قم خواهد بود.

ماده ۸۱: نحوه و زمان انتخاب درس، تعیین ایام و ساعت تدریس، تعیین نماینده، حضور و غیاب و ضوابط آن و... مطابق ضوابط و دستورالعمل های ابلاغی در مورد دروس اصلی سطوح عالی حوزه های علمیه است.

ماده ۸۲: در پایان هر سال تحصیلی، از اساتید این دروس، «ارزیابی تدریس»، مطابق ضوابط و دستورالعمل های اجرایی آن (همانند دیگر دروس متداول سطوح عالی حوزه های علمیه) به عمل می آید.

هـ) شرایط طلاب متقاضی شرکت در دروس

ماده ۸۳: همه طلاب شاغل به تحصیل در سطوح عالی و خارج حوزه های علمیه، می توانند در دروس «حدیث خوانی» شرکت کنند.

ماده ۸۴: داشتن دروس مرتبط با درس «حدیث خوانی» (مطابق جدول ذیل) برای

استفاده از امتیازات این درس ضروری می‌باشد. در غیر این صورت امتیازات لحاظ نشده و برای دیگر سال‌های تحصیلی نیز قابل استفاده نمی‌باشد.

ماده ۸۵: دروس مرتبط با درس «حدیث خوانی» عبارتند از:

ردیف	پایه	سطح	نام درس
۱	دو	پایه ۸	رجال
۲	سه	پایه ۹	رجال
۳	سه	پایه ۱۰	درایه
۴	چهار	خارج	خارج فقه

(و) امتحانات و امتیازات شرکت در دروس

ماده ۸۶: زمان انتخاب دروس «حدیث خوانی»، همزمان با انتخاب درس در هر سال و یا نیم سال تحصیلی است.

ماده ۸۷: انتخاب همزمان چندین درس «حدیث خوانی» در هر سال تحصیلی مجاز نمی‌باشد و همچنین امتیازات آن نیز صرفاً برای یک درس در هر سال تحصیلی، محاسبه می‌گردد.

ماده ۸۸: در پایان هر سال تحصیلی، از دروس «حدیث خوانی»، امتحان کتبی گرفته شده و امتیازات بر اساس نمره طلبه، محاسبه می‌گردد.

تبصره: نحوه برگزاری امتحانات دروس «حدیث خوانی» همانند دیگر دروس سطح عالی می‌باشد.

ماده ۸۹: حداقل نمره قبولی برای محاسبه حداقل امتیازات، ۱۲ می‌باشد.

ماده ۹۰: طراحی سؤال و تصحیح اوراق، تاریخ و ساعت و مکان آزمون، همانند دیگر دروس سطوح عالی حوزه‌های علمیه می‌باشد.

ماده ۹۱: آزمون تنها از منبع و محدوده تدریس شده و مورد تأیید (مطابق جداول

مندرج در بند «ب» همین دستورالعمل)، خواهد بود.

ماده ۹۲: در صورت قبولی طلاب در درس «حدیث خوانی»، تا سقف ۳ نمره تشویقی به نمره نهایی درس مرتبط با حدیث خوانی (مطابق جدول مندرج در بند «ه» همین دستورالعمل)، اضافه می گردد.

تبصره ۱: نحوه محاسبه نمره تشویقی تا سقف تعیین شده، بر اساس درصد نمره برگه امتحانی می باشد.

تبصره ۲: اضافه شدن نمره تشویقی، منوط به اخذ نمره قبولی ۱۲ در امتحان کتبی درس مرتبط می باشد.

تبصره ۳: در صورت داشتن چند درس مرتبط دارای نمره قبولی امتحان کتبی از چند پایه در یک سال تحصیلی و از طرفی یک درس «حدیث خوانی»، امتیاز اخذ شده به درس پایه پایین تر تعلق خواهد گرفت.

تبصره ۴: در صورت عدم وجود درس مرتبط، نمره و امتیازات ذخیره نخواهد شد و برای دروس دیگر نیز محاسبه نمی شود.

ماده ۹۳: نحوه و تعداد شرکت مجدد در امتحانات «حدیث خوانی»، همانند دیگر دروس متداول حوزه های علمیه می باشد.

ماده ۹۴: امتیازات «حدیث خوانی» تنها در صورت رعایت این دستورالعمل، داده خواهد شد.

شیوه محاسبه نمرات

ماده ۹۵: نمره امتحان کتبی هر درس در پایان هر نیم سال از ۲۰ نمره محاسبه می گردد.

ماده ۹۶: در صورت اختصاص فعالیت های کلاسی (فعالیت درسی - پژوهشی) به یک درس؛ نمره نهایی آن درس به صورت خودکار از حاصل جمع «نمره فعالیت کلاسی» و «نمره امتحان کتبی» (به صورت ۵+۱۵) محاسبه می گردد.

تبصره ۱: اختصاص تمام ۵ نمره فعالیت های درسی به یک یا چند یا همه مصداق فعالیت های درسی با نظر استاد آن درس بلا مانع است.

تبصره ۲: در صورتی که تعداد فعالیت های انتخابی بیش از یک مورد باشد تأثیر آن ها در ۵ نمره نهایی مربوط به فعالیت درسی به صورت مساوی خواهد بود.

ماده ۹۷: در صورتی که ارائه یک درس همراه با فعالیت های کلاسی (فعالیت درسی - پژوهشی) باشد، نمره فعالیت کلاسی در امتحان مرحله تجدیدی و استادیاری هم لزوماً لحاظ می گردد و امتحان کتبی درس استادیاری یا تجدیدی از ۱۵ نمره محاسبه خواهد شد.

ماده ۹۸: ثبت نمرات فعالیت های کلاسی در سامانه (به جز نمره پژوهش درسی) قبل از انجام امتحان کتبی هر درس الزامی است و پس از امتحانات، نمره ثبت شده نهایی تلقی شده و امکان ویرایش آن وجود نخواهد داشت.

تبصره: شرط اعمال و محاسبه نمره فعالیت درسی با نمره امتحان کتبی، اخذ نمره حداقل ۱۲ از امتحان کتبی می باشد.

ماده ۹۹: شرط قبولی در دروس دارای فعالیت کلاسی (فعالیت درسی - پژوهشی)، کسب حداقل نمره ۱۲ از امتحان کتبی و کسب معدل ۱۲ از جمع نمرات امتحان کتبی و فعالیت های کلاسی می باشد.

و) برنامه‌ریزی و اجرای دوره تابستانی

مقدمه

به منظور فراهم آوردن امکان استمرار تحصیل در طول سال، کم کردن تعطیلات، برنامه‌ریزی علمی در اوقات فراغت طلاب و ایجاد امکان پیشرفت تحصیلی برای طلاب متقاضی، دوره آموزشی تابستانی برگزار می‌گردد.

ماده ۱۰۰: برگزاری دوره‌های تابستانی با درخواست واحد آموزشی و پس از اخذ مجوز از شورای آموزش استان و طبق ضوابط و شرایط ابلاغی معاونت آموزش ستاد بلامانع می‌باشد.

یادآوری: مدیریت حوزه علمیه استان، قبل از تأیید و یا رد دوره‌های تابستانی، هماهنگی لازم را به صورت مکتوب با معاونت آموزش حوزه‌های علمیه، انجام دهد.

ماده ۱۰۱: مدارس و یا مدیریت‌های استانی که دارای شرایطی همانند داشتن فضای آموزشی مناسب، امکانات اسکان و رفاه طلاب، اساتید و ... می‌باشند، می‌توانند نسبت به برگزاری دوره آموزشی تابستانی برای طلاب خود و یا طلاب چندین واحد آموزشی دیگر در محدوده مدیریت استانی و یا سایر مدیریت‌های استانی، اقدام نمایند.

ماده ۱۰۲: کلیه امور اجرایی دوره اعم از ثبت‌نام طلاب، برگزاری کلاس‌ها، ثبت نمرات و ... توسط واحد آموزشی مجری و با نظارت معاونت آموزش مدیریت استانی انجام می‌شود.

امور اجرایی و آموزشی دوره

ماده ۱۰۳: زمان برگزاری دوره‌های آموزشی تابستانی مطابق تقویم تحصیلی از ۱۶ تیر تا ۳۱ مرداد می‌باشد.

تبصره: هر گونه تغییر در زمان‌بندی مذکور با تصویب شورای آموزش استان و لحاظ کلیه شرایط و ضوابط بلامانع می‌باشد.

ماده ۱۰۴: ارائه دروس دارای فعالیت پژوهشی در دوره تابستانی مجاز نمی باشد.
تبصره: در صورت ضرورت و درخواست طلبه و پس از تأیید شورای واحد آموزشی ارائه دروس مذکور به شرط انجام فعالیت پژوهشی باامانع است.
ماده ۱۰۵: طلاب با شرط انتخاب حداقل ۷۰ ساعت درسی، مجاز به ثبت نام در دوره هستند.

ماده ۱۰۶: شرایط ثبت نام در دوره آموزشی تابستانی به شرح ذیل می باشد:
 (۱) داشتن پرونده فعال آموزشی؛
 (۲) تعهد به حضور مستمر در برنامه ها و کلاس های درسی دوره؛
 (۳) ارائه معرفی نامه و تأییدیه اخلاقی از واحد آموزشی مبدأ به مدیر واحد آموزشی مجری دوره.

ماده ۱۰۷: ارائه دروس در دوره های آموزشی تابستانی برای گروه های ذیل می باشد:
 (۱) متقاضیان ادامه تحصیل به صورت حضوری؛
 (۲) متقاضیان تکمیل نواقص دروس گذشته.
تبصره: افرادی که در نیم سال دوم، درسی را تجدید شده اند، شرکت در امتحان آن درس در دوره تابستانی الزامی و در کلاس های دوره اختیاری می باشد.
ماده ۱۰۸: حضور طلاب در دوره آموزشی تابستانی، اختیاری می باشد.
تبصره ۱: در صورت عدم تداخل دوره تابستانی با فعالیت های تبلیغی طلاب، واحد آموزشی می تواند دوره تابستانی را برای طلاب خود الزامی نماید.
تبصره ۲: در صورتی که یک واحد آموزشی حضور طلاب را در دوره تابستانی الزامی نماید، حضور طلاب در آن دوره نیز الزامی است.
تبصره ۳: الزامی یا اختیاری بودن حضور طلاب در دوره، براساس مجوز شورای آموزش استان می باشد.

ماده ۱۰۹: مدارس متقاضی اجرای دوره، ضروری است جهت تصمیم گیری و اخذ مجوز اجرای دوره تابستانی، حداکثر تا قبل از پایان نیم سال دوم اقدام نماید.

تبصره: تصمیم‌گیری در خصوص دوره‌های آموزشی تابستانی مدارس قم، بر عهده معاونت آموزش حوزه علمیه قم می‌باشد.

ماده ۱۱۰: رعایت نکات ذیل در ارائه درخواست برای برگزاری دوره و هم‌چنین تصمیم‌گیری در خصوص دوره‌های آموزشی ضروری می‌باشد:

- (۱) داشتن مجوز ارائه دروس مطابق مجوز تأسیس مدارس و مدیریت‌های استانی؛
- (۲) وجود امکانات اجرای دوره اعم از امکانات رفاهی، علمی و آموزشی در محل برگزاری دوره؛
- (۳) معرفی اساتید رسمی یا دارای مجوز تدریس در مواد درسی ارائه شده؛
- (۴) ارائه جداول درسی، تقویم آموزشی، نحوه ارائه برنامه‌های فوق‌العاده فرهنگی و تربیتی و... به صورت تفصیلی در زمان ارائه پیشنهاد و بررسی درخواست؛

(۵) برگزاری کلاس‌های درسی مطابق جداول درسی و سایر آیین‌نامه‌های مربوطه.

ماده ۱۱۱: برگزاری دوره، بدون اخذ مجوز، موجب عدم تأیید دروس، نمرات و... خواهد شد.

ماده ۱۱۲: رعایت کلیه ضوابط آموزشی و درسی، امتحانی، قبولی، تجدیدی، ثبت نمره و... بر اساس آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های ابلاغی، ضروری می‌باشد.

ماده ۱۱۳: برگزاری حداقل ۸۰ درصد از ساعات هر درس مطابق جداول درسی و به صورت حضوری، الزامی می‌باشد.

ماده ۱۱۴: نمره قبولی برای طلاب شرکت‌کننده در دوره تابستان، در همه دروس، ۱۲ می‌باشد.

تبصره: نمرات دروس در سامانه به صورت مستقل و مطابق هر عنوان درسی ثبت می‌گردد.

ماده ۱۱۵: در صورت عدم کسب نمره قبولی در امتحان درس‌های دوره، تصمیم‌گیری در مورد وضعیت طلبه (شامل: حضور مجدد طلبه در امتحان همان درس در همان دوره و یا نیم‌سال بعد و یا حضور مجدد در کلاس‌های درسی در طول سال تحصیلی) بر عهده شورای واحد آموزشی محل تحصیل می‌باشد.

فصل دوم: جداول درسی و منابع آموزشی

نکات قابل توجه:

۱. عناوین دروس و محدوده درسی برای هر دو گروه «رشته‌های فقهی و اصولی»، «رشته‌های غیرفقهی و اصولی» مشابه بوده و تفاوت در تعداد عناوین می‌باشد. برای مثال: در سطح ۲، درس «أصول فقه ۱» و درس «أصول فقه ۲/۱» در هر دو گروه از حیث عنوان و محدوده یکی است و هر دو گروه باید آن را بگذرانند. اما دروس «أصول فقه ۲/۲، ۳، ۴ و ۵» برای طلاب «غیر فقهی و اصولی» الزامی نیست. همچنین طلاب رشته‌های «غیرفقهی و اصولی» دروس «أصول فقه ۶ و ۷» مربوط به رشته‌های «فقهی و اصولی» را با عنوان «أصول فقه ۳ و ۴» بدون تغییر در محدوده می‌گذرانند.
 ۲. کتاب «دروس فی علم الأصول (الحلقه الثالثة)» کتاب بدیل کفایه الأصول آخوند خراسانی می‌باشد.
 ۳. معرفی چندین منبع در برخی از دروس به عنوان بدیل بوده و طلاب و اساتید به انتخاب خود می‌توانند یکی از این منابع را برای تدریس و تدرس انتخاب نمایند.
- تبصره ۱:** در صورتی که طلاب در ابتدای سطح ۳ در درس اصول فقه، یکی از دو کتاب «کفایه الاصول» یا «حلقه ثلثه» را انتخاب نمایند؛ تا پایان سطح سه باید تمامی دروس اصول را با همان کتاب ادامه داده و به پایان برسانند و مجاز به تغییر منبع در حین تحصیل نیستند.
- تبصره ۲:** در صورتی که طلاب در ابتدای سطح ۲ برای درس فلسفه یکی از دو کتاب «بدایه الحکمة» یا «شرح تجرید» را انتخاب نمایند تا پایان سطح ۲ باید دروس فلسفه را با همان کتاب ادامه داده و به پایان برسانند و مجاز به تغییر منبع در حین تحصیل نیستند. همچنین در صورت انتخاب کتاب «شرح تجرید» برای درس فلسفه در سطح ۲، دیگر مجاز به انتخاب کتاب «نهایه الحکمة» برای درس فلسفه در سطح ۳ نخواهند بود.

۴. محدوده‌های تعیین شده برای دروس فقه و اصول (رسائل و مکاسب) شامل محدوده‌های مطالعاتی^۱ و الزامی تدریس می‌باشد.

۵. محدوده‌های درسی سطح عالی حوزه‌های علمیه براساس سنت‌های حوزه، علمیت، اولویت و مطابقت با زمان تحصیل طلاب تعیین و برنامه‌ریزی شده است. تلاش تمامی فضلاء، اساتید، مدیران و طلاب حوزه‌های علمیه همواره بر این است که محدوده‌های درسی در مدت زمان معین شده برای تحصیل به اتمام برسد و طلاب بتوانند از مطالب کتب درسی استفاده لازم را داشته باشند؛ لذا مدیریت محدوده‌های درسی در ظرف ایام تحصیلی مورد تأکید بوده و امتحان نهایی دروس از کل محدوده درسی اعلام شده اخذ می‌گردد.

الف) جداول و منابع درسی رشته‌های فقهی و اصولی

ماده ۱۱۶: تدریس دروس تنها بر اساس کتاب و نسخه معرفی و ابلاغ شده توسط معاونت آموزش مجاز می‌باشد.

ماده ۱۱۷: جداول درسی به همراه منابع درسی مورد تأیید و مجاز برای استفاده در برنامه آموزشی سطح دو و سه رشته‌های فقهی و اصولی، به شرح ذیل می‌باشد:^۲

۱. محدوده‌های مطالعاتی کتاب رسائل و مکاسب در پیوست انتهای آیین‌نامه می‌باشد.

۲. جدول دروس اصول فقه در سطح دو مصوبه ۱۶۴۹ شورای عالی، بر اساس مصوبه ۱۷۸۶ تغییر یافت و بر همین اساس جدول دروس این مقطع نیز تغییر یافته است.

۱) جداول و منابع درسی سطح دو رشته‌های فقهی و اصولی

پایه هفتم (نیم‌سال اول)				
عنوان درس	ساعت درس	منبع		
		عنوان کتاب	مؤلف	محدوده
فقه ۱	۷۰	مکاسب ^۱ (جلد ۱)	شیخ انصاری ^(ره)	از ابتدای کتاب تا ابتدای «المسأله السابعة: حفظ كتب الضلال» (صفحه ۵ تا صفحه ۲۳۲)
فقه ۳	۷۰	مکاسب (جلد ۲)	شیخ انصاری ^(ره)	از ابتدای مبحث «المسأله السابعة عشر: القيافة» تا ابتدای مبحث «البيع» (صفحه ۷ تا صفحه ۲۵۲؛ پایان جلد ۲)
اصول فقه ۱	۷۰	فرائد الاصول ^۲ (رسائل جلد ۱)	شیخ انصاری ^(ره)	از ابتدای کتاب تا ابتدای مبحث «الاجماع المنقول...» (از صفحه ۲۵ تا صفحه ۱۷۷)
فلسفه ۱	۵۰	بداية الحکمة	علامه طباطبایی ^(ره)	از اول کتاب تا ابتدای مرحله هشتم
		کشف المراد (فی شرح تجرید الاعتقاد)	علامه حلی ^(ره)	از اول کتاب تا ابتدای الفصل الثانی فی الماهیة و لواحقها
تفسیر ^۳	۳۰	جوامع الجامع (جلد ۲)	حسن طبرسی ^(ره)	سوره مبارکه توبه
		تفسیر تسنیم (جلد ۲۴)	آیت‌الله جوادی آملی	سوره مبارکه انعام، پیشگفتار و آیات ۱ تا ۱۸ (آیات ۱۹ تا ۲۴ مطالعاتی است)

۱. محدوده‌های تعیین شده از کتاب مکاسب، دوره ۶ جلدی چاپ مجمع الفکر می‌باشد.

۲. محدوده‌های تعیین شده از کتاب فرائد الاصول، دوره ۳ جلدی چاپ مجمع الفکر می‌باشد.

۳. ذکر دو منبع به عنوان اصلی و بدیل می‌باشد.

پایه هفتم (نیم‌سال دوم)				
عنوان درس	ساعت درس	منبع		
		عنوان کتاب	مؤلف	محدوده
فقه ۲	۷۰	مکاسب (جلد ۱)	شیخ انصاری ^(ره)	از ابتدای مبحث «المسألة السابعة: حفظ کتب الضلال» تا ابتدای مبحث «المسألة السابعة عشر: القيافة» (صفحه ۲۳۳ تا صفحه ۳۸۵ پایان جلد ۱)
فقه ۴	۷۰	مکاسب (جلد ۳)	شیخ انصاری ^(ره)	از ابتدای مبحث «البيع» تا ابتدای مبحث «اشتراط الموالاة فی العقد» (صفحه ۷ تا صفحه ۱۵۶)
اصول فقه ۱/۲	۷۰	فرائد الاصول (رسائل جلد ۱)	شیخ انصاری ^(ره)	از ابتدای مبحث «الاجماع المنقول...» تا پایان جلد ۱ (از صفحه ۱۷۹ تا صفحه ۶۲۰)
فلسفه ۲	۵۰	بداية الحکمة	علامه طباطبائی ^(ره)	از ابتدای مرحله هشتم تا پایان کتاب
		کشف المراد (فی شرح تجرید الاعتقاد)	علامه حلی ^(ره)	از ابتدای الفصل الثانی تا ابتدای المقصد الثانی
عقائد ۱	۳۰	محاضرات فی الإلهیات	آیت‌الله سبحانی	از ابتدای کتاب تا ابتدای مبحث نبوت

پایه هشتم (نیم سال اول)				
عنوان درس	ساعت درس	منبع		
		عنوان کتاب	مؤلف	محدوده
فقه ۵	۷۰	مکاسب (جلد ۳)	شیخ انصاری ^(ره)	از ابتدای مبحث «اشتراط الموالاة فی العقد» تا ابتدای مبحث «اشتراط اذن السيد لو كان العاقد عبداً» (صفحه ۱۵۷ تا صفحه ۳۳۶)
اصول فقه ۲/۲	۷۰	فرائد الاصول (رسائل جلد ۲)	شیخ انصاری ^(ره)	از ابتدای جلد ۲ مبحث «المقصد الثالث فی الشک» تا ابتدای «الموضع الثاني: فی الشک فی المكلف به» (از صفحه ۹ تا صفحه ۱۹۴)
اصول فقه ۴	۷۰	فرائد الاصول (رسائل جلد ۳)	شیخ انصاری ^(ره)	از ابتدای جلد ۳ مبحث «المقام الثاني فی الاستصحاب» تا ابتدای «خاتمة فی التعادل و التراجیح» (از صفحه ۹ تا صفحه ۴۱۵)
رجال	۲۰	کلیات علم رجال	آیت الله سبحانی	از اول کتاب تا اول مشایخ الثقات
تفسیر ۲	۳۰	جوامع الجامع (جلد ۲)	حسن طبرسی ^(ره)	سوره های مبارکه رعد و یوسف
		تفسیر تسنیم (جلد ۴۰)	آیت الله جوادی آملی	سوره مبارکه یوسف، پیشگفتار و آیه ۲۲ تا انتهای آیه ۳۵ (آیات ۱ تا ۲۲ مطالعاتی می باشد)

پایه هشتم (نیم سال دوم)				
عنوان درس	ساعت درس	منبع		
		عنوان کتاب	مؤلف	محدوده
فقه ۶	۷۰	مکاسب (جلد ۳)	شیخ انصاری (ره)	از ابتدای مبحث «اشتراط اذن السید لو کان العاقد عبداً» تا ابتدای «القول فی شرائط العوضین» (صفحه ۳۳۷ تا ۶۰۲؛ پایان جلد ۳)
اصول فقه ۳	۷۰	فرائد الاصول (رسائل جلد ۲)	شیخ انصاری (ره)	از ابتدای مبحث «الموضع الثانی فی الشک فی الکلف به» تا پایان جلد ۲ (از صفحه ۱۹۵ تا صفحه ۴۷۲)
اصول فقه ۵	۷۰	فرائد الاصول (رسائل جلد ۳)	شیخ انصاری (ره)	از ابتدای مبحث «الخاتمة فی التعادل و ترجیح» تا پایان جلد ۳ (از صفحه ۴۱۹ تا صفحه ۵۶۸)
		الفاقی فی الاصول	دفتر فقه معاصر	از ابتدای کتاب؛ مبحث «الباب الاول: السیر العقلائیة» تا ابتدای مبحث «الباب الثالث: قاعدة لو کان لبان» (از صفحه ۹ تا صفحه ۱۳۵)
اصول فقه ۶	۷۰	الفاقی فی الاصول	دفتر فقه معاصر	از ابتدای مبحث «الباب الثالث: قاعدة لو کان لبان» تا پایان کتاب (از صفحه ۱۳۷ تا پایان کتاب)
عقائد ۲	۴۰	محاضرات فی الإلهیات	آیت الله سبحانی	از اول مبحث نبوت تا پایان کتاب

۲) جداول و منابع درسی سطح سه رشته‌های فقهی و اصولی

پایه نهم (نیم‌سال اول)				
عنوان درس	ساعت درس	منبع		
		عنوان کتاب	مؤلف	محدوده
فقه ۱	۷۰	مکاسب (جلد ۴)	شیخ انصاری (ره)	از ابتدای مبحث «القول فی شرائط العوضین» تا ابتدای مبحث «الخيارات» (صفحه ۹ تا صفحه ۳۷۸؛ پایان جلد ۴)
فقه ۲	۷۰	مکاسب (جلد ۵)	شیخ انصاری (ره)	از ابتدای مبحث «الخيارات» تا ابتدای مبحث «الرابع: خيار الغبن» (صفحه ۱۱ تا صفحه ۱۵۶)
اصول فقه ۱	۷۰	کفایة الاصول (جلد ۱)	آخوند خراسانی (ره)	از ابتدای کتاب تا ابتدای مبحث «الفصل الثانی: فی ما یتعلّق بصیغة الامر» (صفحه ۲۱ تا صفحه ۹۹)
		دروس فی علم الاصول ^۱ (الحلقة الثالثة جلد ۲)	شهید سید محمدباقر صدر (ره)	از ابتدای کتاب تا ابتدای مبحث «المفاهیم» (از ابتدای کتاب تا صفحه ۱۱۰)
فلسفه ۱	۵۰	نهاية الحکمة	علامه طباطبایی (ره)	از ابتدا تا پایان مبحث «المرحلة الخامسة: فی الماهية و احکامها»
		کشف المراد (فی شرح تجرید الاعتقاد)	علامه حلی (ره)	از ابتدای المقصد الثانی تا ابتدای الفصل الخامس: فی الاعراض
تفسیر ۱	۳۰	تفسیر المیزان (جلد ۱۳)	علامه طباطبایی (ره)	سوره مبارکه اسراء
		تفسیر تسنیم (جلد ۲۸)	آیت‌الله جوادی آملی	سوره مبارکه اعراف، از شروع سوره تا انتهای آیه ۲۳

۱. محدوده‌های معین شده از کتاب دروس فی علم الاصول (الحلقة الثالثة)، نسخه ۲ جلدی، چاپ جامعه مدرسین انتشارات اسلامی بوده که جلد اول الحلقة الاول و الثانيه و جلد دوم آن الحلقة الثالثة می‌باشد.

پایه نهم (نیم سال دوم)				
عنوان درس	ساعت درس	منبع		
		عنوان کتاب	مؤلف	محدوده
فقه ۳	۷۰	مکاسب (جلد ۵)	شیخ انصاری (ره)	از ابتدای مبحث «الرابع: خيار الغبن» تا ابتدای مبحث «فی الشروط التي يقع عليها العقد و شروط صحتها...» (صفحه ۱۵۷ تا صفحه ۴۱۷؛ پایان جلد ۵)
فقه ۴	۷۰	مکاسب (جلد ۶)	شیخ انصاری (ره)	از ابتدای مبحث «فی الشروط التي يقع عليها العقد...» از ابتدای جلد شش تا پایان کتاب (صفحه ۱۱ تا صفحه ۳۱۴؛ پایان جلد ۶)
اصول فقه ۲	۷۰	کفایة الاصول (جلد ۱)	آخوند خراسانی (ره)	از ابتدای مبحث «فی ما يتعلّق بصیغة الأمر» تا ابتدای مبحث «المقصد الثاني: فی النواهی» (صفحه ۱۰۰ تا صفحه ۲۰۴)
		دروس فی علم الاصول (الحلقة الثالثة جلد ۲)	شهید سید محمدباقر صدر (ره)	از ابتدای مبحث «المفاهیم» تا ابتدای مبحث «الدلیل العقلی» (صفحه ۱۱۱ تا صفحه ۲۰۱)
فلسفه ۲	۵۰	نهاية الحکمة	علامه طباطبایی (ره)	از ابتدای مبحث «المرحلة السادسة» تا پایان مبحث «المرحلة السابعة» (فی الواحد و الكثير)
		کشف المراد (فی شرح تجرید الاعتقاد)	علامه حلی (ره)	از ابتدای الفصل الخامس تا ابتدای المقصد الثالث
رجال	۲۰	کلیات علم رجال	آیت الله سبحانی	از ابتدای مبحث «مشایخ الثقات» تا پایان کتاب

پایه دهم (نیم سال اول)				
عنوان درس	ساعت درس	منبع		
		عنوان کتاب	مؤلف	محدوده
فقه ۵	۷۰	الشخص الاعتباری	لجنة الفقه المعاصر	از ابتدای کتاب تا ابتدای مبحث «الباب الثالث فی احکام الشخص الاعتباری» (از صفحه ۳۱ تا صفحه ۱۴۰)
		أساس الحكومة الإسلامية	آیت الله سید کاظم حائری	کل کتاب
		بحوث فقهية	آیت الله شیخ حسین حلی (ره)	از ابتدای کتاب تا ابتدای مبحث «البيع القهری أو ازالة الشیوع» (از ابتدای کتاب تا صفحه ۱۶۶)
اصول فقه ۳	۷۰	کفایة الاصول ^۱ (جلد ۱)	آخوند خراسانی (ره)	از ابتدای مبحث «المقصد الثاني: فی النواهی» تا ابتدای مبحث «المقصد الخامس: فی المطلق و المقید» (صفحه ۲۰۵ تا صفحه ۳۳۳)
		دروس فی علم الاصول (الحلقة الثالثة جلد ۲)	شهید سید محمدباقر صدر (ره)	از ابتدای مبحث «الدلیل العقلي» تا ابتدای «اصول عملیه» (صفحه ۲۰۲ تا صفحه ۲۹۴)
اصول فقه ۵	۷۰	کفایة الاصول (جلد ۲)	آخوند خراسانی (ره)	از ابتدای مبحث «المقصد السابع: فی الأصول العملية» تا ابتدای مبحث «تنبيهات الاستصحاب» (صفحه ۱۳۱ تا صفحه ۲۲۸)
		دروس فی علم الاصول (الحلقة الثالثة جلد ۲)	شهید سید محمدباقر صدر (ره)	از ابتدای مبحث «الوظيفة العملية عند الشک فی الوجوب والحرمة معاً» تا ابتدای مبحث «استصحاب الکلی» (صفحه ۴۰۹ تا صفحه ۵۱۴)
درایه	۴۰	درایه	آیت الله سبحانی	اصول الحدیث و احکامه
فلسفه ۳	۵۵	نهاية الحكمة	علامه طباطبائی (ره)	از ابتدای مبحث «المرحلة الثامنة (فی العلة و المعلول)» تا ابتدای مبحث «المرحلة الحادی عشر (فی العقل و العاقل و المعقول)»
		کشف المراد (فی شرح تجرید الاعتقاد)	علامه حلی (ره)	از ابتدای المقصد الثالث تا ابتدای المقصد الخامس

۱. محدوده های معین شده از کتاب کفایة الاصول، دوره دو جلدی، چاپ مجمع الفکر می باشد.

پایه دهم (نیم سال دوم)				
عنوان درس	ساعت درس	منبع		
		عنوان کتاب	مؤلف	محدوده
فقه ۶	۷۰	الشخص الاعتباری	لجنة الفقه المعاصر	از ابتدای مبحث «الباب الثالث فی احکام الشخص الاعتباری» تا پایان کتاب (صفحه ۱۴۰ تا پایان کتاب)
		ولاية الأمر فی عصر الغیبة	آیت الله سید کاظم حائری	کل کتاب
		بحوث فقهیة	آیت الله شیخ حسین حلی (ره)	از ابتدای مبحث «البيع القهری أو ازالة الشیوع» تا پایان کتاب (صفحه ۱۶۷ تا پایان کتاب)
اصول فقه ۴	۷۰	کفایة الاصول (جلد ۱ و ۲)	آخوند خراسانی (ره)	از ابتدای مبحث «المقصد الخامس: فی المطلق و المقید» تا ابتدای مبحث «المقصد السابع: فی الأصول العملية» (جلد ۱: صفحه ۳۳۷ تا پایان کتاب و جلد ۲: از ابتدا تا صفحه ۱۲۹)
		دروس فی علم الاصول (الحلقة الثالثة) (جلد ۲)	شهید سید محمدباقر صدر (ره)	از ابتدای مبحث «خصائص الأصول العملية تا ابتدای مبحث «الوظيفة العملية عند الشک فی الوجوب والحرمة معاً» (صفحه ۲۹۵ تا صفحه ۴۰۸)
اصول فقه ۶	۷۰	کفایة الاصول (جلد ۲)	آخوند خراسانی (ره)	از ابتدای مبحث «تنبيهات الاستصحاب» تا پایان کتاب (صفحه ۲۲۹ تا صفحه ۷۴۳؛ پایان جلد ۲)
		دروس فی علم الاصول (الحلقة الثالثة) (جلد ۲)	شهید سید محمدباقر صدر (ره)	از ابتدای مبحث «استصحاب الکلی» تا پایان کتاب (صفحه ۵۱۵ تا صفحه ۶۰۲؛ پایان کتاب)

۱. کسانی که در نیم سال قبل، از کتاب «الشخص الاعتباری» به عنوان منبع درس فقه ۵ استفاده نموده اند، برای درس فقه ۶ هم الزاماً مباحث همان کتاب را باید ادامه دهند؛ و کسانی که کتاب «الاساس الحکومة» را به عنوان منبع انتخاب نموده اند برای درس فقه ۶ الزاماً باید از منبع «ولاية الامر» استفاده نمایند؛ و کسانی که «بحوث فقهیة» را برای فقه ۵ انتخاب نموده اند در فقه ۶ هم باید مباحث این کتاب را ادامه دهند.

پایه دهم (نیم سال دوم)				
منبع			ساعت	عنوان درس
محدوده	مؤلف	عنوان کتاب	درس	
از ابتدای مبحث «المرحلة الحادی عشر» تا پایان کتاب	علامه طباطبایی ^۶	نهاية الحكمة	۵۵	فلسفه ۴
از ابتدای المقصد الخامس تا پایان کتاب	علامه حلی ^۶	كشف المراد (فی شرح تجرید الاعتقاد)		
سوره مبارکه کهف	علامه طباطبایی ^۶	تفسیر المیزان (جلد ۱۳)	۴۰	تفسیر ۲
سوره مبارکه یونس، از پیشگفتار تا پایان آیه ۲۱ (از آیه ۲۲ تا پایان کتاب مطالعاتی می باشد)	آیت الله جوادی آملی	تفسیر تسنیم (جلد ۳۶)		

ب - جداول و منابع درسی رشته‌های غیر فقهی و اصولی

ماده ۱۱۸: جداول درسی دروس فقه و اصول به همراه منابع مورد تأیید و مجاز برای استفاده در برنامه آموزشی سطح دو و سه طلاب رشته‌های غیر فقهی و اصولی، به شرح ذیل می‌باشد:

۱) جداول و منابع درسی فقه و اصول سطح دو رشته‌های غیر فقهی و اصولی

پایه هفتم (نیم‌سال اول)				
عنوان درس	ساعت درس	منبع		
		عنوان کتاب	مؤلف	محدوده
فقه ۱	۷۰	مکاسب (جلد ۱)	شیخ انصاری (ره)	از ابتدای کتاب تا ابتدای مبحث «المسأله السابعة: حفظ کتب الضلال» (صفحه ۵ تا صفحه ۲۳۲)
اصول فقه ۱	۷۰	فرائد الاصول (رسائل جلد ۱)	شیخ انصاری (ره)	از ابتدای کتاب تا ابتدای مبحث «الاجماع المنقول...» (از صفحه ۲۵ تا صفحه ۱۷۷)

پایه هفتم (نیم‌سال دوم)				
عنوان درس	ساعت درس	منبع		
		عنوان کتاب	مؤلف	محدوده
فقه ۲	۷۰	مکاسب (جلد ۱)	شیخ انصاری (ره)	از ابتدای مبحث «المسأله السابعة عشر: القيافة» (صفحه ۲۳۳ تا صفحه ۳۸۵؛ پایان کتاب)
اصول فقه ۲	۷۰	فرائد الاصول (رسائل جلد ۱)	شیخ انصاری (ره)	از ابتدای مبحث «الاجماع المنقول...» تا پایان جلد ۱ (از صفحه ۱۷۹ تا صفحه ۶۲۰)

پایه هشتم (نیم سال اول)				
عنوان درس	ساعت درس	منبع		
		عنوان کتاب	مؤلف	محدوده
فقه ۳	۷۰	مکاسب (جلد ۲)	شیخ انصاری ^(ره)	از ابتدای مبحث «المسألة السابعة عشر: القيافة» تا ابتدای مبحث «البيع» (صفحه ۷ تا صفحه ۲۵۲؛ پایان کتاب)
اصول فقه ۳	۷۰	فرائد الاصول (رسائل جلد ۳)	شیخ انصاری ^(ره)	از ابتدای مبحث «خاتمة: التعادل و التراجع» (صفحه ۱۹ تا صفحه ۵۶۸؛ پایان کتاب)
		الفائق فی الاصول	دفتر فقه معاصر	از ابتدای کتاب؛ مبحث «الباب الاول: السير العقلائیة» تا ابتدای مبحث «الباب الثالث: قاعدة لو كان لبان» (از صفحه ۹ تا صفحه ۱۳۵)

پایه هشتم (نیم سال دوم)				
عنوان درس	ساعت درس	منبع		
		عنوان کتاب	مؤلف	محدوده
فقه ۴	۷۰	مکاسب (جلد ۳)	شیخ انصاری ^(ره)	از ابتدای مبحث «البيع» تا ابتدای مبحث «اشترط الموالاة فی العقد» (صفحه ۷ تا صفحه ۱۵۶)
اصول فقه ۴	۷۰	الفائق فی الاصول	دفتر فقه معاصر	از ابتدای مبحث «الباب الثالث: قاعدة لو كان لبان» (صفحه ۱۳۷ تا پایان کتاب)

۲) جداول و منابع درسی فقه و اصول سطح سه رشته‌های غیرفقهی و اصولی

پایه نهم (نیم‌سال اول)				
عنوان درس	ساعت درس	منبع		
		عنوان کتاب	مؤلف	محدوده
فقه ۱	۷۰	مکاسب (جلد ۳)	شیخ انصاری ^(ره)	از ابتدای مبحث «اشتراط الموالاة فی العقد» تا ابتدای مبحث «اشتراط اذن السيد لو كان العاقد عبداً» (صفحه ۱۵۷ تا صفحه ۳۳۶)
اصول فقه ۱	۷۰	کفایة الاصول	آخوند خراسانی	از ابتدای کتاب تا ابتدای مبحث «فی ما یتعلّق بصیغة الامر» (صفحه ۲۱ تا صفحه ۹۹)
		دروس فی علم الاصول ^۱ (الحلقة الثالثة جلد ۲)	شهید سید محمدباقر صدر ^(ره)	از ابتدای کتاب تا ابتدای مبحث «المفاهیم» (از ابتدای کتاب تا صفحه ۱۱۰)
اصول فقه ۳	۷۰	کفایة الاصول (جلد ۱)	آخوند خراسانی ^(ره)	از ابتدای مبحث «المقصد الثانی: فی النواهی» تا ابتدای مبحث «المقصد الخامس: فی المطلق و المقید» ^۲ (صفحه ۲۰۵ تا صفحه ۳۳۳)
		دروس فی علم اصول (الحلقة الثالثة جلد ۲)	شهید آیت‌الله صدر ^(ره)	از ابتدای مبحث «الدلیل العقلي» تا ابتدای مبحث «الاعتراضات العامة علی أدلة البراءة» (صفحه ۲۰۲ تا صفحه ۳۳۵)

۱. محدوده‌های معین شده از کتاب دروس فی علم الأصول (الحلقة الثالثة)، نسخه ۲ جلدی، چاپ جامعه مدرسین انتشارات اسلامی بوده که جلد اول الحلقة الاول و الثانيه و جلد دوم آن الحلقة الثالثة می‌باشد.
۲. تدریس فقط مبحث «المقصد الخامس، المطلق و المقید» از کتاب کفایه در اصول فقه ۴، برای کسانی که کتاب کفایه را به عنوان متن درسی انتخاب کرده‌اند، الزامی می‌باشد.

پایه نهم (نیم سال دوم)				
عنوان درس	ساعت درس	منبع		
		عنوان کتاب	مؤلف	محدوده
فقه ۲	۷۰	مکاسب (جلد ۳)	شیخ انصاری ^(ره)	از ابتدای مبحث «اشتراط اذن سید لو کان العاقد عبداً» تا ابتدای «القول فی شرائط العوضین» (صفحه ۳۳۷ تا صفحه ۶۰۲؛ پایان جلد ۳)
اصول فقه ۲	۷۰	کفایة الاصول (جلد ۱)	آخوند خراسانی ^(ره)	از ابتدای مبحث «فی ما یتعلّق بصیغة الأمر» تا ابتدای مبحث «النواهی» (صفحه ۱۰۰ تا صفحه ۲۰۴)
		دروس فی علم اصول (الحلقة الثالثة جلد ۲)	شهید آیت الله صدر ^(ره)	از ابتدای مبحث «المفاهیم» تا ابتدای مبحث «الدلیل العقلی» (صفحه ۱۱۱ تا صفحه ۲۰۱)

پایه دهم (نیم سال اول)				
عنوان درس	ساعت درس	منبع		
		عنوان کتاب	مؤلف	محدوده
فقه ۱۳	۷۰	الشخص الاعتباری	لجنة الفقه المعاصر	از ابتدای کتاب تا ابتدای الباب الثالث فی احکام الشخص الاعتباری (صفحه ۳۱ تا صفحه ۱۴۰)
		أساس الحكومة الإسلامية	آیت الله سید کاظم حائری	کل کتاب
		بحوث فقهية	آیت الله شیخ حسین حلی ^(ره)	از ابتدای کتاب تا ابتدای مبحث «البيع القهري أو ازالة الشیوع» (از ابتدای کتاب تا صفحه ۱۶۶)
اصول فقه ۴	۷۰	کفایة الاصول (جلد ۲)	آخوند خراسانی ^(ره)	از ابتدای مبحث «المقصد السابع: فی الأصول العملية» تا ابتدای مبحث «تنبيهات الاستصحاب» (صفحه ۱۳۱ تا صفحه ۲۲۹)
		دروس فی علم اصول (الحلقة الثالثة جلد ۲)	شهید آیت الله صدر ^(ره)	از ابتدای مبحث «الاعتراضات العامة على أدلة البراءة» تا ابتدای مبحث «مقدار ما یثبت الاستصحاب» (صفحه ۳۳۶ تا صفحه ۴۹۵)

۱. به جز سه منبع ذکر شده می توان از منبع درسی فقه ۳ و ۴ (مکاسب جلد ۵ و ۶) و محدوده تعیین شده رشته های فقهی هم به عنوان بدیل استفاده شود.

پایه دهم (نیم‌سال دوم)				
عنوان درس	ساعت درس	منبع		
		عنوان کتاب	مؤلف	محدوده
اصول فقه ۵	۷۰	کفایة الاصول	آخوند خراسانی ^(ره)	از ابتدای مبحث «تنبيهات الاستصحاب» تا پایان کتاب (صفحه ۲۲۹ تا صفحه ۳۴۷؛ پایان جلد ۲)
		دروس فی علم اصول (الحلقة الثالثة جلد ۲)	شهید آیت‌الله صدر ^(ره)	از ابتدای مبحث «مقدار ما یثبت الاستصحاب» تا پایان کتاب (صفحه ۴۹۶ تا صفحه ۶۰۲؛ پایان کتاب)
فقه ۱۴	۷۰	الشخص الاعتباری	لجنة الفقه المعاصر	از ابتدای الباب الثالث فی احکام الشخص الاعتباری تا پایان کتاب (صفحه ۱۴۰ تا پایان کتاب)
		ولاية الأمر فی عصر الغیبة	آیت‌الله سید کاظم حائری	کل کتاب
		بحوث فقهیة	آیت‌الله شیخ حسین حلی ^(ره)	از ابتدای مبحث «البيع القهری أو ازالة الشیوع» تا پایان کتاب (صفحه ۱۶۷ تا پایان کتاب)

۱. رعایت ملاحظات مندرج در پاورقی فقه ۶ طلاب رشته‌های فقهی و اصولی در خصوص استفاده از منابع ذکر شده، در این جا نیز الزامی است.

فصل سوم: حضور و غیاب

ماده ۱۱۹: حضور طلبه در همه جلسات درسی و امتحانی الزامی بوده و غیبت در آن‌ها مجاز نمی‌باشد.

ماده ۱۲۰: ثبت حضور و غیاب در کلاس باید به تأیید استاد برسد.

ماده ۱۲۱: پیش فرض سامانه برای جلسات هر درس، غیبت می‌باشد که با شرکت در کلاس و تأیید آن، به حضور تغییر پیدا می‌کند. لذا مدیریت واحد آموزشی موظف است نسبت به ثبت «حضور و غیاب» طلاب در کمترین زمان ممکن، اهتمام لازم را داشته باشد و مسئولیت نهایی این موضوع بر عهده مدیر واحد آموزشی است.

ماده ۱۲۲: طلبه موظف است رأس ساعت در کلاس درس حضور یابد و تأخیر در حضور و تسریع در خروج بیش از ۱۰ دقیقه، غیبت و کمتر از ۱۰ دقیقه در هر سه جلسه، یک غیبت در آن درس به شمار می‌آید.

ماده ۱۲۳: غیبت طلبه در بیش از یک هشتم ساعات تعیین شده هر درس^۱، موجب حذف آن درس می‌شود. در این صورت، طلبه باید آن درس را دوباره به صورت حضوری بگذراند.

تبصره ۱: هر غیبت غیر موجه، دو غیبت موجه به شمار می‌آید.^۲
تبصره ۲: تشخیص موجه یا غیر موجه بودن غیبت بر عهده معاون آموزش واحد آموزشی است.

تبصره ۳: در صورتی که طلبه امکان حضور در درس را نداشته است و غیبت‌ها بیشتر از دو هشتم ساعات هر درس نباشد، مرجع تصمیم‌گیری حذف یا عدم حذف درس، گروه علمی - تربیتی واحد آموزشی می‌باشد. البته همواره اصل اهتمام بر حضور مدنظر قرار گیرد.

۱. در صورتی که مطابق آیین‌نامه، ساعت درس با تصمیم مدرسه تغییر کند، ملاک محاسبه حد نصاب حضور و غیاب، ساعت تعیین شده توسط مدرسه می‌باشد.

۲. تأثیر هر غیبت غیر موجه در حذف درس دو برابر غیبت موجه می‌باشد.

فصل چهارم: امتحانات

ماده ۱۲۴: نمره نهایی دروس بر اساس موارد ذیل تعیین و ثبت می گردد:

(۱) آزمون کتبی نهایی؛

(۲) فعالیت کلاسی؛^۱ در برخی از دروس، ۵ نمره از نمره نهایی به فعالیت کلاسی اختصاص دارد که در دو گروه «فعالیت درسی» و «پژوهش درسی» مطابق ضوابط مربوطه برنامه ریزی و ارائه می گردد.

(۳) امتحان شفاهی؛ در تعدادی از موضوعات حسب آیین نامه مربوطه، امتحان شفاهی به عمل خواهد آمد و نمره آن به صورت مستقل تحت یک عنوان درسی ثبت خواهد شد.

الف) امتحانات کتبی

ماده ۱۲۵: اخذ امتحان کتبی از دروس بر اساس محدوده مصوب و ابلاغی آن درس،^۲ می باشد.

تبصره: برگزاری امتحان از دروس فقه و اصول سطح ۲ و ۳، تنها از منابع مصوب و محدوده های الزامی تدریس خواهد بود.

ماده ۱۲۶: برگزاری امتحان هر درس بلافاصله بعد از اتمام کلاس های آن درس (با رعایت سایر شرایط مانند اتمام محدوده و برگزاری ساعات درسی مصوب) بلامانع است.

تبصره ۱: برگزاری امتحان قبل از اتمام محدوده درسی مجاز نمی باشد.

تبصره ۲: تعیین زمان برگزاری امتحانات بر عهده مدارس می باشد و امتحاناتی که طراحی سؤالات آن بر عهده معاونت آموزش ستاد می باشد، در ۴ نوبت در سال تحصیلی برای همه آزمون ها (اصلی، تجدیدی، ارتقائی) تعیین و برگزار می گردد.

۱. دستورالعمل فعالیت های کلاسی در بخش سوم، فصل اول آمده است.

۲. جداول مربوط به محدوده های درسی در بخش سوم، فصل دوم آمده است.

ماده ۱۲۷: امتحان تنها از طلاب رسمی حوزه به عمل می‌آید و تمام طلاب موظف به شرکت در امتحان دروس انتخابی خود در واحد آموزشی محل تحصیل هستند.

ماده ۱۲۸: شرکت در دوره تابستانی فقط جهت حضور در جلسه امتحان (بدون شرکت در کلاس) در دروس تجدیدی^۱ و دروسی که جهت کسری معدل^۲ اخذ شده است، بلامانع می‌باشد.

ماده ۱۲۹: طرح سؤال‌های امتحانی در تمام موسسه‌های امتحانی (اصلی، تجدیدی و...)، بر عهده استاد همان درس و بر اساس اصول و ضوابط ارائه شده از سوی معاونت آموزش ستاد می‌باشد.

تبصره ۱: برگزاری امتحانات دروس سطوح عالی در قم به صورت متمرکز و بر عهده معاونت آموزش حوزه علمیه قم می‌باشد. البته مدارس عالی حوزوی پس از اخذ مجوز فعالیت از معاونت آموزش حوزه‌های علمیه و گذراندن دوره آموزشی طرح سؤال، می‌توانند جهت اخذ مجوز برای برگزاری امتحانات، طراحی و تصحیح اوراق امتحانی نیز اقدام نمایند.

تبصره ۲: اعطای مجوز برگزاری امتحان در یک موضوع درسی و یا در یک مقطع، به معنای صدور مجوز برای برگزاری امتحان دیگر موضوعات درسی و یا مقاطع تحصیلی و یا امتحاناتی نظیر امتحان شفاهی نمی‌باشد و باید برای هر مقطع و یا موضوع درسی، مجوز اختصاصی از معاونت آموزش حوزه‌های علمیه (ستاد) اخذ نمود.

تبصره ۳: معاونت آموزش ستاد می‌تواند در تمام موسسه‌های امتحانی با اطلاع‌رسانی قبلی^۳، نسبت به طراحی سؤال یکپارچه و متمرکز برای تعدادی از دروس اقدام نماید.

-
۱. شرکت در امتحانات تجدیدی در دوره تابستانی مربوط به طلابی می‌باشد که دروس نیم‌سال دوم همان سال تحصیلی را تجدید شده‌اند و امتحانات نیم‌سال اول دو هفته پس از پایان امتحانات همان نیم‌سال برگزار می‌گردد.
 ۲. آیین‌نامه نحوه حضور طلاب در امتحانات جهت جبران کسری معدل مذکور در بخش پنجم همین آیین‌نامه آمده است.
 ۳. دستورالعمل سالیانه مربوط به این نوع از امتحان‌ها توسط معاونت آموزش تنظیم و ابلاغ خواهد شد.

تبصره ۴: تأیید نهایی تمام سؤالات امتحان‌های رسمی در هر واحد آموزشی بر عهده گروه علمی - تربیتی مربوطه می‌باشد.

تبصره ۵: در صورت تعدد یک درس و اساتید آن در واحد آموزشی با تصویب گروه علمی - تربیتی، ضمن رعایت تبصره دو همین ماده، ارائه سؤال مشترک مجاز خواهد بود.

ماده ۱۳۰: تصحیح اوراق امتحانی تمام دروس در همه موسسه‌های امتحانی بر عهده استاد دارای حکم یا مجوز تدریس آن واحد آموزشی، طبق اصول و ضوابط ارائه شده از سوی معاونت آموزش ستاد می‌باشد.^۱

ماده ۱۳۱: معاونت آموزش مدیریت‌های استانی و ستاد در هر موسم امتحانی، سؤالات امتحانی^۲ و اوراق تصحیح شده در مدارس را، مورد بررسی و ارزیابی (ابتدایی یا بازبینی) قرار خواهد داد.

ماده ۱۳۲: در صورت عدم مطابقت سؤال‌های امتحانی و تصحیح آن‌ها با اصول و ضوابط ابلاغی ستاد و یا احراز تخلف، مراتب حسب مورد در شورای آموزش استان و یا معاونت آموزش ستاد بررسی شده و پس از آن، استمرار مجوز واحد آموزشی یا استاد در طرح سؤال یا تصحیح اوراق منوط به تصمیم شورای آموزش استان یا معاونت آموزش ستاد خواهد بود.

تبصره ۱: شورای آموزش استان یا معاونت آموزش ستاد می‌تواند برای مدارس مذکور، احکامی از قبیل تذکر کتبی، لغو حکم تدریس استاد، اعمال محدودیت‌های آموزشی برای واحد آموزشی و ابطال نمرات را در نظر بگیرند.

تبصره ۲: معاونت آموزش می‌تواند برای مدارس که در ارزیابی‌های صورت گرفته، شرایط و ضوابط طراحی و تصحیح سؤالات امتحانی را با کیفیت مناسب رعایت

۱. طراحی و تصحیح اوراق امتحانی دروس سطوح عالی قم براساس ضوابط ابلاغی معاونت آموزش حوزه علمیه قم می‌باشد.

۲. مدیریت حوزه علمیه استان می‌تواند بررسی و ارزیابی سؤالات آزمون را قبل از برگزاری امتحانات نیز انجام دهد و در صورتی که سؤالات فاقد استانداردهای لازم (مانند: عدم طرح سؤال از کل محدوده درسی) باشد، نسبت به طرح سؤال جدید و ارسال آن به مدرسه اقدام نماید.

نموده‌اند، مشوق‌هایی در نظر بگیرد.

ماده ۱۳۳: در مدت زمان مجاز نبودن یک واحد آموزشی یا استاد برای طرح یا تصحیح آزمون‌ها، مدیریت استان در مورد طرح سؤال یا تصحیح اوراق مربوطه توسط استاد رسمی دیگر یا واحد آموزشی تحت پوشش دیگر تدبیر لازم را اتخاذ می‌نماید.

ماده ۱۳۴: نمره قبولی در هر درس، ۱۲ می‌باشد.

ماده ۱۳۵: تعیین ملاک‌های نهایی نمره‌دهی در تمام درس‌ها و همچنین محاسبه نهایی نمره‌ها بر عهده استاد همان درس یا گروه علمی - تربیتی واحد آموزشی و بر اساس ضوابط ابلاغی می‌باشد.

تبصره: تعیین ملاک‌های مذکور و همچنین محاسبه نمرات دروس سطوح عالی قم بر عهده معاونت آموزش حوزه علمیه قم و بر اساس ضوابط ابلاغی می‌باشد.

ماده ۱۳۶: در هر سال تحصیلی در صورتی که تنها در یک ماده درسی نمره نهایی کمتر از ۱۲ بوده ولی کمتر از ۱۰ نباشد، به شرط اینکه طلبه در همان سال تحصیلی دروس موظفی خود را گذرانده باشد و معدل آن سال تحصیلی به ۱۲ برسد، با درخواست طلبه آن درس قبول به حساب می‌آید.

ماده ۱۳۷: در صورتی که طلاب پس از حضور مستمر در کلاس، موفق به کسب نمره قبولی نشوند یا در جلسه امتحان، غیبت موجه داشته باشند، تنها برای یک مرتبه حق شرکت در موسم بعدی امتحانات (تجدیدی)^۱ را دارند؛ در غیر این صورت طبق نظر شورای واحد آموزشی به یکی از دو صورت ذیل اقدام می‌شود:

۱. امتحان تجدیدی هر درس حداکثر دو هفته پس از امتحان اصلی آن درس برگزار می‌گردد و تعیین زمان آن بر عهده مدرسه می‌باشد.

۱) انتخاب درس به صورت حضوری در نیمسال تحصیلی بعدی با استادیار و شرکت در امتحان آن، در صورت صلاحدید و اجازه شورای واحد آموزشی یا مهمان شدن در واحد آموزشی دیگر برای همان درس مطابق ضوابط؛

۲) در صورت عدم موفقیت در مرحله گذشته، انتخاب درس و حضور مستمر در کلاس، در اولین نیمسال ارائه درس به طور رسمی طبق ضوابط، با محاسبه ساعات درس.

تبصره ۱: تشخیص موجه بودن غیبت برعهده معاون آموزش واحد آموزشی است.

تبصره ۲: ساعات درس خوانده شده با استاد یار، جزو سقف ساعات انتخاب درس محاسبه نمی گردد.

تبصره ۳: ارائه درس و اخذ امتحان به صورت استادیار توسط واحد آموزشی، پس از تأیید معاون آموزش استان بلامانع خواهد بود. همچنین نظارت بر ساعات ارائه، کیفیت محتوای ارائه شده و ... در دروس استادیاری برعهده معاون آموزش استان است.

ماده ۱۳۸: تعداد ساعات درس استادیاری از حداقل ۵۰ درصد ساعات مصوب درسی نباید تقلیل یابد.

تبصره: تشخیص و تعیین مقدار ساعت های درس استادیاری برعهده شورای واحد آموزشی و حسب مورد است.

ماده ۱۳۹: نمره اخذ شده توسط طلبه در فعالیت های کلاسی (اعم از پژوهش درسی و فعالیت درسی)، در امتحان مرحله تجدیدی و استادیاری هم لزوماً لحاظ می گردد و امتحان درس استادیاری یا تجدیدی از ۱۵ نمره محاسبه خواهد شد.

ماده ۱۴۰: انصراف از جلسه امتحان یا غیبت به منزله نمره صفر می باشد.

تبصره: در صورت تشخیص غیرموجه بودن غیبت، طلبه از امتحان مجدد (تجدیدی و استادیاری) در آن درس محروم می گردد و در اولین موسم ارائه آن درس ملزم به انتخاب آن درس و شرکت در کلاس و امتحانات آن می باشد.

ماده ۱۴۱: کسانی که طبق ضوابط در امتحان یک درس قبول شده اند، نمی توانند

مجدداً در امتحان آن درس شرکت نمایند.

تبصره: حضور در امتحانات جبران کسری معدل مطابق ضوابط مربوطه بلامانع می باشد.

ماده ۱۴۲: افرادی که حذف درس، غیبت غیرموجه یا انصراف در جلسه امتحان دارند موظف هستند در اولین نیم سال تحصیلی بعدی ارائه درس، ضمن حضور مستمر در کلاس، در امتحان آن درس شرکت کنند.

ماده ۱۴۳: ورود نمره هر درس از روز امتحان آن درس تا ۱۰ روز، مجاز می باشد.

تبصره: پس از نهایی شدن نمرات در واحد آموزشی، ورود و ویرایش نمرات مجاز نمی باشد و در صورت نیاز به باز شدن دسترسی، تصمیم گیری بر عهده مدیریت استان می باشد.

ماده ۱۴۴: تقاضای تجدیدنظر، در مورد نمرات بین ۸ تا ۱۴ حداکثر تا یک هفته پس از اعلام نتایج، طبق ضوابط و از طریق سامانه پذیرفته می شود.

تبصره: پذیرش درخواست تجدیدنظر در غیر مورد بر عهده شورای واحد آموزشی است.

ماده ۱۴۵: نمرات همه دروس، اعم از قبولی و عدم قبولی، جزو سوابق تحصیلی طلبه ثبت و در معدل آن نیم سال و سال تحصیلی محاسبه شده و معدل نهایی سطح تحصیلی تنها از دروس قبولی طلبه، محاسبه می گردد.

تبصره: نمره های عدم قبولی، در معدل کل پایه و سطح تحصیلی مورد محاسبه قرار نمی گیرد.

ب) امتحانات شفاهی

مقدمه

به منظور ارتقاء توانمندی و سنجش علمی، ارتقای سطح علمی و آموزشی طلاب و همچنین ارزیابی قدرت بیان و تجزیه و تحلیل مطلب، از طلاب واجد شرایط در برخی از موضوعات درسی بر اساس شرایط و ضوابطی که در ادامه آمده است، امتحان شفاهی اخذ می‌گردد.

ماده ۱۴۶: محدوده امتحان شفاهی هر موضوع درسی از محدوده دروس معین شده و مربوط به همان موضوع درسی می‌باشد.

ماده ۱۴۷: نمره امتحان شفاهی مربوط به هر موضوع، تحت یک عنوان درسی و به صورت مستقل ثبت می‌گردد.

ماده ۱۴۸: برگزاری امتحان شفاهی بر عهده مدیریت واحد آموزشی و توسط اساتید دارای مجوز مربوطه از معاونت آموزش حوزه‌های علمیه، می‌باشد.^۱

ماده ۱۴۹: برگزاری امتحان شفاهی در واحدهای آموزشی فاقد مجوز برگزاری امتحان شفاهی، بر عهده مدیریت استانی و در شهر قم بر عهده معاونت آموزش حوزه علمیه قم می‌باشد.

تبصره: تعیین و ابلاغ شرایط، ارزیابی و صدور مجوز امتحان شفاهی برای استاد و برگزار کننده، بر عهده معاونت آموزش ستاد می‌باشد.

ماده ۱۵۰: اطلاع‌رسانی، نحوه ثبت نام، تعیین زمان و مکان امتحان و... بر عهده برگزار کننده امتحان شفاهی می‌باشد.

ماده ۱۵۱: طلاب پس از گذراندن کامل ساعات هر درس مجاز به شرکت در امتحان شفاهی آن درس می‌باشند.

ماده ۱۵۲: بررسی شرایط متقاضیان و ثبت نام کنندگان در آزمون بر عهده برگزار کننده

۱. کلیه امور مربوط به اجرای امتحانات شفاهی سطوح عالی قم، بر عهده معاونت آموزش حوزه علمیه قم می‌باشد.

امتحان شفاهی می باشد.

ماده ۱۵۳: موضوع، منبع و محدوده درسی امتحان شفاهی در سطح دو و سه برای طلاب رشته های «فقهی و اصولی» به شرح ذیل می باشد:

سطح	عنوان درس	محدوده آزمون
دو	اصول فقه	کل محدوده آموزشی متن درسی (رسائل و الفائق)
سه	اصول فقه	کل محدوده آموزشی متن درسی (کفایه یا حلقه ثالثه)
	فقه	کل محدوده آموزشی متن درسی (مکاسب و یکی از منابع جدید فقهی)

ماده ۱۵۴: موضوع، منبع و محدوده درسی امتحان شفاهی در سطح دو و سه برای طلاب رشته های «غیرفقهی و اصولی» به شرح ذیل می باشد:

سطح	عنوان درس	محدوده آزمون
دو	اصول فقه	کل محدوده آموزشی متن درسی (رسائل و الفائق)
سه	اصول فقه	کل محدوده آموزشی متن درسی (کفایه یا حلقه ثالثه)
	فقه	کل محدوده آموزشی متن درسی (مکاسب و یکی از منابع جدید فقهی)

تبصره ۱: برگزاری امتحان شفاهی از دروس فقه و اصول سطح ۲ و ۳، مطابق جدول

تنها از منابع مصوب و محدوده های «الترامی تدریس» خواهد بود.

تبصره ۲: در دروسی که دو منبع برای امتحان شفاهی (با لفظ «یا») ذکر شده است، طلاب می توانند یکی از منابع را برای امتحان شفاهی انتخاب نمایند.

تبصره ۳: حتی المقدور در امتحان شفاهی اصول فقه در سطح دو، «عبارت خوانی» از کتاب رسائل و در امتحان شفاهی فقه در سطح سه، «عبارت خوانی» از کتاب مکاسب انجام شود.

ج) برگزاری آزمون و اعلام نتایج

ماده ۱۵۵: رعایت نکات ذیل در خصوص جلسه آزمون امتحان شفاهی ضروری می‌باشد:

- ۱) مشخص کردن محدوده آزمون توسط استاد و ارائه زمان مورد نیاز برای مرور مباحث به طلاب؛
- ۲) عدم استفاده از کتاب و جزوات دارای شرح، ترجمه و ...؛
- ۳) رعایت نکات مرسوم جلسات آزمون؛
- ۴) ضبط جلسات؛
- ۵) مد نظر قرار دادن کل محدوده مصوب در هنگام امتحان؛
- ۶) ثبت نمره و امتیاز مستقل به ازای هر یک از معیارها (عبارت‌خوانی، فهم مطلب، تطبیق و سؤالات علمی).

ماده ۱۵۶: حضور دو ممتحن دارای مجوز اخذ امتحان شفاهی در جلسه امتحان شفاهی الزامی است.

ماده ۱۵۷: تکمیل فرم ارزیابی به صورت مستقل توسط هر استاد برای هر طلبه ضروری بوده و جمع‌بندی امتیازات نهایی و ثبت در سامانه توسط برگزار کننده امتحان انجام می‌شود.

ماده ۱۵۸: معیار محاسبه نمره شفاهی بر اساس جدول ذیل می‌باشد:

جمع کل	معیار محاسبه نمره			
	عبارت خوانی ^۱	فهم و توضیح مطلب	تطبیق با متن	سوال علمی
۲۰	۳	۷	۷	۳

ماده ۱۵۹: حداقل نمره برای قبولی در امتحان شفاهی، کسب نمره ۱۲ می‌باشد.

ماده ۱۶۰: زمان‌بندی اعلام نتایج نهایی و رسیدگی به اعتراضات بر عهده برگزار کننده

۱. مراد از هر یک از قلمروهای امتحان شفاهی به صورت ذیل می‌باشد:

الف) عبارت خوانی: شامل صحیح خواندن متن عربی درس با رعایت نکات ادبی به همراه آگاهی از قواعد ادبی آن؛

ب) فهم و توضیح مطلب: درک صحیح و دقیق مطالب ارائه شده در متن، همراه با توانایی بیان آن؛

ج) تطبیق با متن: ترجمه و مقابله توضیحات ارائه شده، بر بخش مربوطه، از متن علمی مورد امتحان؛

د) سؤالات علمی: سؤالات علمی تعیین شده مربوط به محدوده درسی.

امتحان شفاهی می باشد.

ماده ۱۶۱: طلاب متقاضی بررسی مجدد نتایج امتحان با داشتن شرایط ذیل می توانند، درخواست مکتوب خود را به برگزارکننده امتحان ارائه نمایند:

۱- کسب نمره ۸ تا ۱۴؛

۲- گذشتن حداکثر سه روز از زمان اعلام نتایج.

ماده ۱۶۲: بررسی مجدد نتیجه امتحان توسط یک استاد ممتحن شفاهی غیر از اساتید ممتحن برگزاری جلسه انجام می گیرد.

ماده ۱۶۳: در بررسی مجدد، نظر استاد سوم ملاک عمل خواهد بود و پس از انجام بررسی مجدد، انصراف از آن پذیرفته نیست.

ماده ۱۶۴: در صورت عدم حضور یا ترک جلسه امتحان بدون عذر موجه، یک نوبت امتحانی محاسبه شده و طلبه به مدت سه ماه از ثبت نام امتحان شفاهی محروم و در صورت تکرار (عدم حضور یا ترک جلسه) مدت محرومیت به یک سال افزایش می یابد.^۱

تبصره ۱: تشخیص موجه بودن غیبت برعهده معاون آموزش واحد آموزشی است.
تبصره ۲: در صورت منع یا انصراف از تحصیل، اخذ امتحان شفاهی منوط به بررسی وضعیت آموزشی، در شورای واحد آموزشی می باشد.
تبصره ۳: تقاضای تعویق یا انصراف از امتحان شفاهی تا ده روز قبل از برگزاری آن، بلا مانع است.

ماده ۱۶۵: در صورت عدم کسب نمره قبولی و یا غیبت در جلسه امتحان^۲ به ترتیب مراحل ذیل عمل می شود:

۱. به کلیه پیش آمدهایی که از لحاظ روحی، جسمی یا اخلاقی موجب شود فرد امکان شرکت در جلسه امتحان را نداشته باشد عذر موجه اطلاق می شود.

۲. طلاب واجد شرایط جزو کسانی محسوب می شوند که حداقل یک بار در آزمون شرکت کرده اند و قبول نشده اند.

مرحله اول: حضور در جلسه امتحان شفاهی مجدد بعد از گذشت سه ماه از امتحان قبلی؛^۱

مرحله دوم:^۲ در صورت عدم موفقیت در مرحله قبل، انتخاب درس به صورت حضوری در نیمسال تحصیلی بعدی با استادیار، مشروط به صلاحدید و اجازه شورای واحد آموزشی و سپس شرکت در امتحان شفاهی مجدد.^۳

مرحله سوم: انتخاب درس و حضور مستمر در کلاس طبق ضوابط با محاسبه ساعات درس در اولین نیمسال بعدی ارائه درس به صورت رسمی. **تبصره ۱:** برگزاری امتحان شفاهی مجدد قبل از گذشت سه ماه، در صورت اضطراب و با مجوز مدیر استان (در قم توسط معاون آموزش حوزه علمیه قم) امکانپذیر است. **تبصره ۲:** ساعات درس خوانده شده در مرحله دوم، جزو سقف ساعات انتخاب درس محاسبه نمیگردد.

تبصره ۳: تشخیص و تعیین مقدار ساعاتهای درس استادیاری حسب مورد (با رعایت این نکته که تعداد ساعات درس از حداقل ۵۰ درصد ساعات مصوب درسی نباید تقلیل یابد) بر عهده گروه علمی تربیتی مربوطه در واحد آموزشی است. **تبصره ۴:** رعایت کلیه شرایط و ضوابط مربوط به هر درس اعم از امتحان کتبی، ارائه پژوهش و ... برای طلاب مشمول مراحل دوم و سوم انرا می باشد.

ماده ۱۶۶: نظارت بر حسن اجرای امتحان شفاهی بر عهده مدیریت استانی و در قم بر عهده معاونت آموزش حوزه علمیه قم می باشد.

۱. طلاب واجد شرایط جزو کسانی محسوب می شوند که حداقل یک بار در آزمون شرکت کرده اند و قبول نشده اند.

۲. مراحل دوم و سوم در حکم کارگاه آموزشی برای طلاب مذکور می باشد.

۳. تعیین استادیار بر اساس ضوابط ابلاغی معاونت آموزش حوزه های علمیه، بر عهده مدیر مدرسه می باشد.

فصل پنجم: ارزیابی پیشرفت تحصیلی

ماده ۱۶۷: شیوه معدل گیری از دروس در این برنامه آموزشی به صورت زیر می باشد:

الف) معدل نیم سال و سال تحصیلی، از نمرات همه درس ها، اعم از قبولی و مردودی، محاسبه می شود؛

ب) معدل هر سطح تحصیلی، از نمرات قبولی همه درس های آن سطح، محاسبه می شود.

ماده ۱۶۸: شیوه محاسبه معدل، به روش ذیل است:

$$\text{معدل} = \frac{(\text{مقدار ساعت هر درس} * \text{نمره همان درس}) + (\text{مقدار ساعت هر درس} * \text{نمره همان درس})}{\text{مجموع ساعات درسی}}$$

ماده ۱۶۹: طلابی که میانگین نمرات ایشان در پایان سطح حداقل ۱۴ باشد، می توانند مطابق ضوابط، جهت اخذ مدرک اقدام کنند.

ماده ۱۷۰: در صورتی که معدل سطح طلبه کمتر از ۱۴ باشد، در مدت مجاز تحصیل می تولند از درس هایی که نمره کمتر از ۱۴ دارد انتخاب درس کند و فقط در امتحان آن درس شرکت کند تا میانگین کل نمرات خود را جبران نماید.

تبصره: بالاترین نمره از میان نمره های اخذ شده، به عنوان نمره نهایی و ملاک محاسبه معدل سطح خواهد بود

بخش سوم: خدمات آموزشی

فصل اول: مرخصی تحصیلی

ماده ۱۷۱: طلاب در مواقع ضروری می توانند مطابق ضوابطی که در ادامه آمده است، از مرخصی تحصیلی استفاده نمایند.^۱

ماده ۱۷۲: استفاده از مرخصی حداکثر تا ۱۰ روز در هر نیم سال تحصیلی در موارد ضروری و پس از اخذ مجوز از معاون آموزش واحد آموزشی، مجاز می باشد.

ماده ۱۷۳: مرخصی بیش از ۱۰ روز (تا کمتر از یک نیم سال تحصیلی) برای یک یا

۱. در جدول ذیل میزان مرخصی و مرجع تأیید کننده آن جهت اختصار آمده است:

ردیف	میزان مرخصی درخواست شده	مرجع تأیید کننده
۱	کمتر از ده روز	مدیر مدرسه
۲	از ده روز تا کمتر از یک نیم سال	شورای مدرسه
۳	یک نیم سال کامل	شورای مدرسه
۴	دو نیم سال کامل	شورای مدرسه
۵	بیش از دو نیم سال	شورای استان

چند درس و هم چنین مرخصی تا حداکثر دو نیم سال (متوالی یا غیرمتوالی) در سطح یک و هم چنین دو نیم سال متوالی یا غیرمتوالی در مجموع سطح دو و سه در طول مدت تحصیلی، در صورت ضرورت، با تشخیص و مجوز شورای واحد آموزشی امکان پذیر است.

تبصره: تا قبل از رسیدگی به درخواست مرخصی و تأیید آن، طلبه موظف به شرکت در کلیه برنامه های آموزشی واحد آموزشی به صورت منظم می باشد.

ماده ۱۷۴: شورای واحد آموزشی می تواند در خصوص حذف یا عدم حذف درس به دلیل عدم حضور در کلاس درس در مدت مرخصی تصمیم گیری نماید.
ماده ۱۷۵: مرجع تصمیم گیری در خصوص درخواست مرخصی بیشتر از موارد مذکور، تمدید و یا اضافه کردن مرخصی (تا حداکثر یک سال دیگر) شورای آموزش استان می باشد.

ماده ۱۷۶: مدت زمان مرخصی جزء حداکثر سنوات مجاز تحصیل محسوب می گردد.
ماده ۱۷۷: در صورت استفاده از مرخصی نیم سال یا سالانه، امکان حضور در امتحانات وجود ندارد.

تبصره: با مجوز شورای رسیدگی کننده به مرخصی نیم سال تحصیلی طلاب، شرکت در امتحانات دروس کم حجم (مطالعاتی) بلامانع می باشد.

ماده ۱۷۸: شرایط استفاده از مرخصی نیم سال به شرح ذیل می باشد:

- (۱) فعال بودن پرونده تحصیلی؛
- (۲) گذشتن حداقل یک سال تحصیلی موفقیت آمیز بعد از پذیرش رسمی؛
- (۳) عدم استفاده از مرخصی تحصیلی به مقدار مجاز در سنوات گذشته در آن سطح؛
- (۴) نداشتن موارد منع از تحصیل.^۱

۱. مطابق فصل چهارم همین بخش.

فصل دوم: انتقالات

ماده ۱۷۹: انتقال طلبه از یک واحد آموزشی به واحد آموزشی دیگر، با شرایط ذیل امکان پذیر است:

الف) فعال بودن پرونده تحصیلی؛

ب) اشتغال به تحصیل، حداقل به مدت یک سال تحصیلی در واحد آموزشی مبدأ؛

ج) موافقت مدیر واحد آموزشی مبدأ و مقصد و تأیید مدیریت استان مبدأ و مقصد.^۱

ماده ۱۸۰: زمان انتقالات، از پایان امتحانات نیم سال دوم و تا پیش از شروع سال تحصیلی جدید است.

ماده ۱۸۱: طلبه تا پیش از نهایی شدن انتقال و تغییر کد محل تحصیل، از طلاب واحد آموزشی مبدأ محسوب می شود و طبق ضوابط باید حضور مستمر در درس داشته و از کلیه مزایای آموزشی و خدماتی در واحد آموزشی مبدأ برخوردار است.

ماده ۱۸۲: انتقال به واحدهای آموزشی متفرقه و خارج از برنامه مرکز مدیریت به منزله ترک تحصیل بوده و نمرات و سایر سوابق آموزشی تولید شده در این واحدهای آموزشی در مدت مذکور کان لم یکن تلقی شده و در صورت صدور مجوز ادامه تحصیل، طلبه موظف به شرکت مجدد در امتحانات دروس گذرانده شده مطابق ضوابط مربوطه می باشد.

ماده ۱۸۳: انتقال طلبه از مرکز مدیریت حوزه های علمیه به مراکز مدیریت حوزه های علمیه خراسان و اصفهان و بالعکس فقط از طریق معاونت آموزش ستاد صورت می پذیرد.

۱. اعلام موافقت ها از طریق سامانه انجام می پذیرد.

ماده ۱۸۴: طلابی که پرونده آن‌ها به جهت موارد منع از تحصیل در شورای مربوطه مورد رسیدگی قرار می‌گیرد پس از اخذ مجوز ادامه تحصیل، حداقل به مدت یک سال مجاز به انتقال به خارج از استان نمی‌باشند.

تبصره: در صورت درخواست طلبه و موافقت مدیریت استانی مبدأ و مقصد، انتقال طلاب مذکور بلامانع می‌باشد.

ماده ۱۸۵: انتقال طلاب از رشته‌های «فقهی و اصولی» به رشته‌های «غیرفقهی و اصولی» و بالعکس در حین تحصیل یا پایان مقطع تحصیلی، تنها بعد از طی مراحل انتقال و براساس جدول تطبیق دروس امکان‌پذیر است.

ماده ۱۸۶: انتقال اجباری طلاب مجاز نبوده و در صورت لزوم و پس از بررسی در شورای تصمیم گیرنده^۱، همان شورا موظف به یافتن واحد آموزشی جدید برای طلبه مذکور می‌باشد.

۱. مطابق آیین‌نامه منع و انصراف از تحصیل (مندرج در فصل چهارم همین بخش).

فصل سوم: مهمان

ماده ۱۸۷: اخذ درس به صورت مهمان، در صورت اضطرار و با موافقت مدیر واحد آموزشی و مدیریت استان مبدأ و مقصد، در برخی از درس‌ها یا همه آن‌ها حداکثر در دو نیم‌سال تحصیلی بلامانع می‌باشد.^۱

تبصره ۱: مهمان‌شدن طلبه در یک واحد آموزشی، مشروط به گذراندن حداقل یک نیم‌سال تحصیلی در واحد آموزشی مبدأ است.

تبصره ۲: طلبه مهمان، موظف به تحصیل حضوری در تمام دروس انتخابی واحد آموزشی مبدأ و مقصد و طبق ضوابط می‌باشد.

تبصره ۳: مجموع ساعات انتخاب درس طلبه مهمان (در واحد آموزشی مبدأ و مقصد) نباید از سقف مجاز تجاوز کند.

تبصره ۴: اضافه کردن مجوز اخذ درس به صورت مهمان تا دو نیم‌سال دیگر با مجوز شورای واحد آموزشی مبدأ و موافقت واحد آموزشی مقصد بلامانع خواهد بود.

ماده ۱۸۸: طلبه موظف به انتخاب درس و حضور در کلاس و شرکت در امتحانات در واحد آموزشی مقصد مطابق آیین‌نامه آموزشی است.

ماده ۱۸۹: ثبت و نگهداری همه اسناد و اطلاعات آموزشی طلبه در سامانه، توسط واحد آموزشی مقصد انجام می‌شود.

ماده ۱۹۰: طلبه مهمان موظف به رعایت همه قوانین واحد آموزشی مقصد می‌باشد.

ماده ۱۹۱: بهره‌مندی طلبه مهمان از مزایا و خدمات حوزوی در همان واحد آموزشی مبدأ استمرار می‌یابد.

ماده ۱۹۲: مهمان‌شدن طلاب هر یک از گروه‌های فقهی و اصولی یا غیر فقهی و اصولی در دروس انتخابی، تنها براساس جداول درسی مصوب همان گروه امکان‌پذیر است.

۱. موافقت‌های مدرسه‌ای و استانی مبدأ و مقصد از طریق سامانه انجام می‌شود.

فصل چهارم: منع و انصراف از تحصیل

الف) منع از تحصیل

ماده ۱۹۳: در موارد آموزشی ذیل طلبه از ادامه تحصیل منع می شود:

- (۱) حذف کلیه دروس یک نیم سال به دلیل غیبت؛
- (۲) غیبت در کلیه امتحانات دروس انتخابی یک نیم سال؛
- (۳) عدم قبولی در هیچ یک از دروس انتخابی در دو نیم سال متوالی یا سه نیم سال غیرمتوالی؛
- (۴) عدم رشد تحصیلی مناسب (عدم قبولی حداقل به مقدار ۹۰۰ ساعت - در طول ۶ نیم سال)؛
- (۵) عدم حضور و ترک تحصیل بیش از یک نیم سال بدون اطلاع قبلی و بدون عذر موجه.

ماده ۱۹۴: در صورت منع طلبه از تحصیل، ادامه تحصیل وی منوط به بررسی وضعیت آموزشی او در شورای مربوطه و مطابق ضوابط مندرج در جدول ذیل می باشد:

موضوع	توضیحات و علت	پایه تحصیلی	مرجع تصمیم گیری	عنوان حکم صادره	ملاحظات
تحقق هر یک از موارد ۱ تا ۴	تحقق هر یک از موارد ۱ تا ۴	همه پایه ها	شورای واحد آموزشی	حسب مورد و با توجه به شرایط طلبه	شورا می تواند نسبت به صدور حکم مبنی بر «منع از تحصیل» و یا «اخذ تعهد مبنی بر ادامه تحصیل به شرط جبران عدم رشد تحصیلی تا حداکثر دو نیم سال دیگر» اقدام نماید و در صورت ادامه وضعیت «عدم رشد تحصیلی»، حکم «منع از تحصیل» برای طلبه صادر می شود.
	تحقق مورد ۴ مجدداً بعد از اخذ تعهد کتبی و گذشت دو نیم سال دیگر	پایه هفتم به بعد	شورای استان	حسب مورد و با توجه به شرایط طلبه	

موضوع	توضیحات و علت	پایه تحصیلی	مرجع تصمیم گیری	عنوان حکم صادره	ملاحظات
تحقق مورد ۵	عدم عذر موجه برای ترک تحصیل	همه پایه‌ها	-	منع از تحصیل	

ماده ۱۹۵: در صورت تحقق هر یک از موارد مذکور، مدیر واحد آموزشی می‌تواند حسب مورد طلبه را تا قبل از تعیین تکلیف ملزم به فعالیت‌های تحصیلی نماید و در صورت صدور مجوز ادامه تحصیل به فعالیت‌های درسی وی ترتیب اثر داده خواهد شد.

ماده ۱۹۶: در صورت تحقق هر یک از موارد منع از تحصیل، مدیر واحد آموزشی موظف به تنظیم و ارائه گزارش به شورای واحد آموزشی می‌باشد.

ماده ۱۹۷: در مواردی که عنوان حکم عبارت «حسب مورد و با توجه به شرایط طلبه»، ذکر شده است، مرجع رسیدگی کننده می‌تواند نسبت به صدور حکم مبنی بر «جواز ادامه تحصیل مشروط یا غیرمشروط و یا منع از تحصیل» اقدام نماید.

تبصره: در صورت صدور حکم منع از تحصیل توسط شورای واحد آموزشی، لازم است حکم صادره به تأیید معاونت آموزش استان برسد.

(ب) انصراف از تحصیل

ماده ۱۹۸: انصراف از تحصیل فقط به درخواست طلبه صورت می‌پذیرد و هرگونه تقاضای انصراف از تحصیل باید به صورت کتبی به شورای واحد آموزشی ارائه شود و پس از تأیید، انصراف قطعی خواهد شد.

ماده ۱۹۹: هیچ واحد آموزشی و یا مدیریتی نمی‌تواند نسبت به اجبار طلبه به انصراف از تحصیل اقدام نماید.

ماده ۲۰۰: تحصیل همزمان طلاب در سایر نهادهای آموزشی در سطوح تحصیلات تکمیلی بدون اخذ مجوزهای لازم، انصراف از تحصیل تلقی می‌شود.

ماده ۲۰۱: بازپس گیری تقاضای انصراف از تحصیل حداکثر تا یک ماه پس از تاریخ درخواست، بلامانع است.

تبصره ۱: در صورت درخواست بازگشت به تحصیل قبل از رسیدن غیبت ها به سقف مجاز، مدیر واحد آموزشی می تواند نسبت به ادامه تحصیل تصمیم گیری نماید و در صورت تجاوز مدت مذکور از حد مجاز، مطابق شرایط مذکور در بند «ج» (بازگشت به تحصیل) در همین فصل اقدام می شود.

تبصره ۲: واحد آموزشی موظف به اعلام انصراف طلبه به مدیریت استان می باشد.

(ج) بازگشت به تحصیل

ماده ۲۰۲: تقاضای بازگشت به تحصیل در صورت عدم تکمیل مقطع تحصیلی با رعایت شرایط ذیل در شورای مربوطه مورد بررسی قرار می گیرد:

- ۱) دارا بودن حداقل یک سال تحصیلی موفقیت آمیز قبل از انفصال؛
- ۲) برخورداری از رشد تحصیلی مناسب در سنوات تحصیلی قبل از انفصال (نداشتن هیچ یک از موارد منع از تحصیل)؛
- ۳) وجود انگیزه کافی برای بازگشت؛
- ۴) وجود عذر موجه برای انفصال؛
- ۵) نداشتن مشکل صیانتی؛
- ۶) نداشتن مشکل نظام وظیفه.

ماده ۲۰۳: تقاضای بازگشت به تحصیل پس از انفصال تا حداکثر چهار نیم سال تحصیلی در شورای واحد آموزشی مطرح و حسب شرایط طلبه تصمیم گیری می شود.

ماده ۲۰۴: رأی نهایی طلاب دارای شرایط بازگشت به تحصیل، پس از قبولی طلبه در آزمون علمی صادر خواهد شد.

تبصره: «ارزیابی علمی» به صورت شفاهی و توسط معاونت آموزش مدیریت های استانی مطابق ضوابط ابلاغی برگزار می گردد.

ماده ۲۰۵: تقاضای بازگشت به تحصیل پس از انفصال پنج نیم سال تحصیلی به بالا با شرایط ذیل در شورای واحد آموزشی و در صورت نداشتن شرایط ذیل در شورای آموزش استان بررسی و حسب شرایط طلبه تصمیم گیری می شود:

(۱) اشتغال به تبلیغ تمام وقت؛

(۲) تدریس در مراکز حوزوی؛

(۳) بیماری مانع از تحصیل (بیماری خود یا بیماری بستگان درجه اول).

ماده ۲۰۶: احکام باید به استناد مدارک معتبر و رسمی و هم چنین پوشش دهنده تمام زمان انفصال صادر شود.

ماده ۲۰۷: در صورت صدور حکم بازگشت به تحصیل در اثناء سال تحصیلی، در صورتی که مدت عدم حضور بیش از مجموع سقف مجاز غیبت و مرخصی باشد، مرجع تعیین جواز حضور طلبه در ادامه جلسات درس و یا امتحان، شورای رسیدگی کننده می باشد.

ماده ۲۰۸: بعد از صدور مجوز بازگشت به تحصیل در صورت تحقق مجدد هر یک از موارد منع از تحصیل، پرونده طلبه جهت رسیدگی، به شورای آموزش استان ارجاع می گردد.

ماده ۲۰۹: در صورت صدور مجوز ادامه تحصیل، طلبه موظف به حضور منظم در کلاس و عمل مطابق با حکم شورا بوده و پس از گذشت یک سال در صورت رشد تحصیلی مناسب و عمل به تعهدات آموزشی خود می تواند مطابق ضوابط درخواست انتقال به استانی دیگر داشته باشد.

تبصره: در صورت صدور حکم به انتقال و تغییر محل تحصیل، انتقال پس از هماهنگی های لازم با واحد آموزشی و مرکز مدیریت استان مقصد توسط شورای صادر کننده حکم و با رعایت ضوابط انتقال صورت می پذیرد.

ماده ۲۱۰: بازگشت به تحصیل پس از اتمام هر مقطع در صورت انفصال از تحصیل، تابع ضوابط مربوط به ثبت نام و پذیرش می باشد.

فصل پنجم: رسیدگی به امور تحصیلی طلاب

مقدمه:

در مواردی از آیین نامه های آموزشی، بررسی و تصمیم گیری در خصوص وضعیت تحصیلی طلاب (مانند صدور حکم منع از تحصیل، بررسی درخواست های مربوط به مرخصی، انصراف و بازگشت به تحصیل طلاب) نیاز به تشکیل جلسات مشورتی و تخصصی دارد. از همین رو در ذیل آیین نامه های مربوط، نحوه رسیدگی به درخواست های طلاب ذکر شده است. لذا انتظار می رود مدیران مدارس علمیه و مدیریت های استانی، جهت تسهیل و تسریع در رسیدگی به امور تحصیلی طلاب، خصوصاً برخی از موارد خاص، مطابق آیین نامه های مربوطه، اقدام نمایند.

در این فصل برخی از موارد مشترک در همه آیین نامه های تحصیلی، ارائه شده تا ضمن تأکید بر رسیدگی به موقع و دقیق نسبت به وضعیت تحصیلی طلاب، مواردی که نیاز به توضیح بیشتر داشته است ذکر گردد.

شوراها و کمیسیون های مرتبط با دستورالعمل رسیدگی به امور تحصیلی طلاب:

ماده ۲۱۱: برخی از درخواست های تحصیلی و آموزشی طلاب باید در شورای واحد آموزشی و یا شورای آموزش استان بررسی شود از همین رو تشکیل جلسات «شورای واحد آموزشی» و «شورای آموزش استان» مطابق ضوابط و آیین نامه های ابلاغی، ضروری می باشد.

ماده ۲۱۲: تمام احکام صادره در شورای واحد آموزشی در خصوص امور تحصیلی طلاب، به معاونت آموزش استان ارسال می شود.

ماده ۲۱۳: جهت رسیدگی به امور تحصیلی طلاب در معاونت آموزش حوزه های علمیه، کمیسیونی با حضور معاون آموزش حوزه های علمیه (به عنوان

رئیس)، مدیر امور تحصیلی، مدیر سنجش و پذیرش، و دو نفر از کارشناسان آموزشی با تأیید معاون آموزش، تشکیل می‌گردد.

تبصره: حضور سایر کارشناسان، حسب مورد با تأیید رئیس کمیسیون، بدون حق رأی، بلامانع می‌باشد.

ماده ۲۱۴: نظارت بر حسن اجرا و عملکرد در همه موضوعات تحصیلی طلاب حسب مورد بر عهده مدیریت استان می‌باشد.

مراحل رسیدگی و صدور حکم در شورای واحد آموزشی و شورای آموزش استان:

ماده ۲۱۵: مراجع تصمیم‌گیری در خصوص امور تحصیلی طلاب، به ترتیب شورای واحد آموزشی، شورای آموزش استان و کمیسیون آموزش ستاد خواهند بود.

تبصره: کلیه موارد فراتر از شرح وظایف ذکر شده، پس از اخذ گزارش از شورای واحد آموزشی و شورای آموزش استان، در کمیسیون آموزش ستاد، بررسی خواهد شد.

ماده ۲۱۶: مدت زمان گردش کار رسیدگی به یک پرونده و صدور حکم در شوراهای کمیسیون آموزش ستاد، نباید به گونه‌ای باشد که اصل موضوع پرونده را تحت الشعاع خود قرار دهد، در غیر این صورت مرجع تصمیم، مدیر استان می‌باشد.

ماده ۲۱۷: احکام صادره باید مطابق ضوابط و آیین‌نامه‌های ابلاغی باشد در غیر این صورت احکام صادره در شورای مربوطه باطل و رسیدگی به احکام ارجاعی به شورای مذکور، در مرجع بالاتر بررسی می‌گردد.

ماده ۲۱۸: احکام صادره حداکثر تا یک هفته پس از صدور، توسط شورای رسیدگی کننده به طلبه و واحدهای مربوطه ابلاغ می‌گردد و واحد مربوطه موظف است ظرف یک ماه پس از دریافت آن، نتیجه اقدامات خود را به شورای صادر کننده اعلام نماید.

ماده ۲۱۹: حکم صادره توسط کمیسیون آموزش و یا شوراهای، برای مجموعه‌ها،

شوراها و افراد تابعه لازم‌الاجرا است.

ماده ۲۲۰: طلبه می‌تواند حداکثر ظرف مدت ۵ روز از تاریخ دریافت حکم شورا، اعتراض خود را همراه مستندات به دبیر شورا جهت رسیدگی در شورا تسلیم کند.

ماده ۲۲۱: در صورت لزوم، شوراها موظف هستند جهت تکمیل پرونده از واحدهای مربوطه استعلام لازم را انجام دهند.

ماده ۲۲۲: کلیه مدارک مربوط به امور تحصیلی طلاب، جزء اسناد محسوب شده و لازم است با رعایت مقررات، بایگانی و نگهداری شود.

ماده ۲۲۳: مسائلی که باید مطابق مصوبه ۹۹۸ شورای عالی حوزه‌های علمیه (آیین‌نامه انضباطی) پی‌گیری شود، صرفاً از طریق مفاد مصوبه مذکور اقدام می‌شود.

فصل ششم: آیین نامه تحصیل همزمان

طلاب در مراکز حوزوی و غیرحوزوی

مقدمه:

با عنایت به روی آوردن تعدادی از حوزویان به تحصیل همزمان در دانشگاه در حین تحصیلات حوزوی و با توجه به مصوبات ۲۹۲^۱ و ۳۴۳^۲ شورای عالی حوزه‌های علمیه، به منظور نظارت بر حفظ اصالت حوزوی، زی طلبگی، اهتمام به مسائل آموزشی و رسالت‌های تحقیقی و پژوهشی این دسته از طلاب، فراهم ساختن امکان حضور روحانیون در عرصه‌های مختلف علمی و بین رشته‌ای متناسب با نیازهای علمی جامعه و برای ایجاد وحدت رویه در بخش‌های مختلف، آیین‌نامه و دستورالعمل تحصیل همزمان طلاب در حوزه و دانشگاه به شرح ذیل می‌باشد.

ماده ۲۲۴: در تحصیل همزمان حوزویان در مراکز دانشگاهی سیاست‌های ذیل مدنظر می‌باشد:

۱) اهتمام به نظارت نهادهای مسئول حوزوی بر طلاب شاغل به تحصیل هم زمان و حمایت از آن‌ها؛

۲) تأکید بر رعایت شؤون روحانیت و ضوابط حوزه در مدت تحصیل در دانشگاه^۳؛

۱. این مصوبه در خصوص مقررات تحصیل طلاب در دانشگاه است که در تاریخ ۷۸/۱۱/۲۲ به تصویب رسیده است.

۲. این مصوبه در خصوص آیین‌نامه اجرایی مصوبه ۲۹۲ تنظیم شده است و در تاریخ ۸۰/۰۴/۰۸ به تصویب رسیده است.

۳. رصد تحصیل همزمان در دانشگاه و حوزه توسط مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه با توجه به تعهد اخذ شده از طلاب علاقمند انجام خواهد شد و نظارت بر نحوه تحصیل طلاب توسط معاونت آموزش حوزه‌های علمیه می‌باشد.

۳) اهتمام به تناسب رشته انتخابی در دانشگاه با رسالت و اهداف حوزه‌های علمیه؛

۴) تأکید بر پایبندی به تعهدات و رعایت شئونات اخلاقی، سیاسی، اعتقادی؛

۵) تعامل با دانشگاه‌ها و بهره‌گیری از یافته‌های جدید علوم بشری و کاربرست آن در گسترش و تبلیغ دین اسلام.

ماده ۲۲۵: شرایط متقاضیان تحصیل همزمان:

الف) اتمام حداقل سطح ۲؛

ب) مناسب بودن رشته مورد نظر در دانشگاه با نیازها و ضرورت‌ها؛

ج) فعال بودن پرونده آموزشی حوزوی طلبه متقاضی؛

د) داشتن انگیزه مثبت از ارتقای تحصیلی در دانشگاه و عدم تأثیرپذیری از

افکار و اندیشه‌های متعارض با اسلام ناب محمدی صلی الله علیه و آله؛

هـ) توانایی متقاضی برای تحصیل همزمان در حوزه و مراکز دانشگاهی بر

اساس رشد تحصیلی متناسب با ضوابط حوزوی؛

و) برخورداری از حسن سابقه و سلامت اخلاقی و رفتاری؛

ز) رعایت زی‌طلبگی در مدت تحصیلات حوزوی؛

ح) اخذ مجوز تحصیل همزمان از معاونت آموزش.

تبصره: در صورت فقدان هر یک از شرایط مذکور، کمیسیون می‌تواند مجوز صادره را لغو نماید.

کمیسیون احراز صلاحیت تحصیل همزمان

ماده ۲۲۶: اعضای کمیسیون:

- ۱) معاون آموزش حوزه‌های علمیه (رئیس کمیسیون)؛
- ۲) معاون تهذیب و تربیت حوزه‌های علمیه (یا نماینده ایشان)؛
- ۳) مسئول مرکز امور صیانتی (یا نماینده ایشان)؛
- ۴) مدیر امور تحصیلی معاونت آموزش (دبیر کمیسیون)؛
- ۵) معاون آموزش مدیریت سطوح عالی.

تبصره ۱: به تشخیص دبیر کمیسیون، دعوت از کارشناسان یا افراد متقاضی، به تناسب موضوعات و بدون حق رأی در جلسات، بلامانع می‌باشد.

تبصره ۲: جلسه با حضور اکثریت اعضا رسمیت خواهد یافت و مصوبات جلسه با تأیید اکثریت حاضرین، نهایی تلقی خواهد شد و با امضای رئیس کمیسیون ابلاغ می‌گردد.

تبصره ۳: دبیرخانه این کمیسیون در معاونت آموزش می‌باشد.

ماده ۲۲۷: وظایف کمیسیون:

- ۱) بررسی پرونده متقاضیان جهت احراز صلاحیت آن‌ها؛
- ۲) صدور مجوز تحصیل همزمان برای متقاضیان؛
- ۳) تعیین صلاحیت تحصیل در رشته‌های خاص؛
- ۴) بررسی و تأیید رشته‌های معرفی شده از طرف معاونت آموزش که طلاب بدون نیاز به اخذ مجوز بتوانند آن‌ها را انتخاب نمایند؛
- ۵) بررسی و تأیید دانشگاه‌های معرفی شده از طرف معاونت آموزش که طلاب بدون نیاز به اخذ مجوز بتوانند در آن‌ها مشغول به تحصیل شوند؛

۱. با توجه به شرایط مندرج در ماده ۱۷۵.

۶) بررسی گزارشات موردی مربوط به وضعیت تحصیل همزمان طلاب و اعلام نظر درباره ادامه تحصیل آن‌ها؛

۷) پیشنهاد و تعیین تکلیف در خصوص بهره‌مندی متقاضیان از مزایای حوزوی؛

تبصره: دریافت شهریه در مدت تحصیل، به نظر مراجع عظام بستگی دارد.
۸) تعیین معیارها و ملاک‌های کارشناسی؛

۹) تصویب دستورالعمل‌های اجرایی و نظارتی در خصوص تحصیل همزمان.

ماده ۲۲۸: دبیرخانه کمیسیون در معاونت آموزش مستقر می‌باشد.

ماده ۲۲۹: وظایف معاونت آموزش در خصوص بررسی مجوز تحصیل همزمان عبارت است از:

۱) ثبت نام و تشکیل پرونده برای متقاضیان تحصیل همزمان مطابق شرایط و ضوابط مصوب (در مدیریت امور تحصیلی معاونت)؛

تبصره: طلابی که سابقه تحصیل در حوزه‌های علمیه اصفهان و خراسان داشته و در حال تحصیل رسمی در مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه هستند؛ با ارائه گواهی اشتغال به تحصیل و سابقه وضعیت آموزشی خود در مراکز مدیریت اصفهان و خراسان اقدام به ثبت نام نمایند.

۲) انجام استعلامات لازم در خصوص مسائل آموزشی و رفتاری از مراجع و بخش‌های ذی ربط؛

۳) تکمیل و ارسال پرونده متقاضی به کمیسیون احراز صلاحیت‌ها؛

تبصره: طلابی که موفق به اخذ مدرک سطح چهار شده‌اند نیاز به اخذ مجوز ندارند.

۴) صدور گواهی‌های لازم برای متقاضیان پیرو استعلام دانشگاه مربوطه، پس از تأیید کمیسیون؛

۵) بررسی سالانه وضعیت تحصیلی طلاب دارای مجوز؛

۶) پاسخ‌گویی به استعلامات مراکز دانشگاهی و حوزوی در خصوص وضعیت طلاب در حال تحصیل همزمان و یا متقاضی؛

۷) پیگیری و انجام اقدامات لازم در خصوص تشکیل جلسات، مصوبات و تصمیمات کمیسیون احراز صلاحیت؛

۸) ارائه گزارش‌های موردی و سالیانه از وضعیت تحصیلی طلاب به کمیسیون و سایر مراجع ذی‌ربط با تأیید رئیس کمیسیون؛

۹) معرفی رشته‌ها و مراکز دانشگاهی به کمیسیون احراز صلاحیت‌ها، جهت اخذ مجوز کلی انتخاب و تحصیل در آن‌ها^۱.

کنترل، ارزیابی و نظارت

ماده ۲۳۰: اخذ مجوز تحصیل همزمان از کمیسیون احراز صلاحیت‌ها، فقط پیش از آغاز تحصیل در دانشگاه امکان‌پذیر و لازم می‌باشد.

تبصره: طلابی که به دلیل عدم اطلاع از این ماده، شاغل به تحصیل در دانشگاه هستند ملزم به اقدام عاجل برای تشکیل پرونده و اخذ مجوز هستند.

ماده ۲۳۱: اشتغال به تحصیل در مراکز دانشگاهی به صورت همزمان بدون اخذ مجوز از مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه برای طلاب دارای پرونده رسمی پذیرش، به منزله انصراف از تحصیل در حوزه‌های علمیه تلقی می‌شود.

تبصره: پذیرش مجدد یا صدور مجوز برای ادامه تحصیل در مرکز مدیریت حوزه‌های

۱. رشته‌ها و دانشگاه‌هایی که اشخاص دارای شرایط لازم در این آیین‌نامه بتوانند در آن‌ها بدون نیاز به اخذ مجوز، اقدام به تحصیل همزمان نمایند.

علمیه منوط به موافقت کمیسیون آموزش خواهد بود.

ماده ۲۳۲: طلاب دارای مجوز تحصیل همزمان، جهت استمرار بهره‌مندی از مزایای آموزشی، نیازمند تأیید وضعیت آموزشی خود در هر سال تحصیلی هستند و لازم است گزارش وضعیت تحصیلی خود را ابتدای هر سال تحصیلی به واحد متصدی تحصیل همزمان در معاونت آموزش ارائه نمایند.

تبصره: عدم پایبندی طلبه به تعهدات در خصوص رعایت شئونات و رشد تحصیلی مناسب حوزوی، می‌تواند منجر به لغو مجوزهای صادره در این خصوص شده و عدم پاسخ‌گویی به استعلامات را در پی داشته باشد.

ماده ۲۳۳: تحصیل همزمان طلاب سفیران هدایت پس از اتمام دوره آموزشی، در صورت عدم تکمیل دوره تعهد تبلیغی، با مجوز معاونت تبلیغ بلامانع است. **تبصره:** برای این دسته از طلاب تنها گواهی فارغ‌التحصیلی و اتمام دروس، صادر می‌شود و مدرک تحصیلی نهایی پس از تکمیل تعهد تبلیغی صادر خواهد شد.

ماده ۲۳۴: در صورت انصراف طلبه از ادامه تحصیل در حوزه‌های علمیه و یا اخراج، وضعیت کلی پرونده طلبه به مرکز دانشگاهی که مجوز تحصیل همزمان در آن داده شده است، گزارش می‌شود.

تبصره: در صورت به وجود آمدن وضعیت فوق، پاسخ به استعلام‌های مرکز دانشگاهی منبرور، فقط در موضوعات مربوط به قبل از انصراف و یا اخراج از حوزه امکان‌پذیر خواهد بود.

ماده ۲۳۵: طلاب دارای انصراف از تحصیل و یا سایر مشکلات آموزشی، جهت تشکیل پرونده و پاسخ به استعلامات، ابتدا لازم است وضعیت تحصیلی خود را از طریق واحد آموزشی و مدیریت استان مشخص و ارائه نمایند.

ماده ۲۳۶: کلیه ضوابط تحصیل در دانشگاه‌های غیر حضوری و مجازی مانند دانشگاه‌های حضوری است.

دستورالعمل مدیریت امور تحصیلی معاونت آموزش در خصوص تحصیل همزمان

ماده ۲۳۷: اداره خدمات آموزشی مدیریت امور تحصیلی معاونت آموزش، مجری

امور مربوط به آیین نامه تحصیل همزمان طلاب در حوزه و دانشگاه خواهد بود که وظایف آن به شرح زیر می باشد:

(۱) تشکیل پرونده با درخواست متقاضی؛

(۲) اخذ تعهد کتبی از طلاب متقاضی؛

(۳) استعلام وضعیت اخلاقی، سیاسی، اعتقادی و... متقاضی از مرکز امور صیانتی؛

(۴) ارسال پرونده به کمیسیون بعد از اعلام نظر مساعد مرکز امور صیانتی؛

(۵) پاسخ گویی به استعلام نهادهای دانشگاهی و مرتبط پس از صدور مجوز؛

(۶) نظارت بر عمل به تعهدات و رعایت شئونات اخلاقی، سیاسی، اعتقادی
حین تحصیل در دانشگاه؛

(۷) استعلام سالانه از واحد ارزیابی تحصیلی درباره طلاب معرفی شده به مراکز دانشگاهی؛

(۸) ارجاع مجدد پرونده به کمیسیون تجدید نظر، در صورت تغییر شرایط
یا عدم پایبندی متقاضی به تعهدات؛

(۹) ابلاغ حکم کمیسیون مبنی بر قطع مزایا و انصراف حوزوی و یا جواز
ادامه تحصیل، برای افرادی که از مفاد تعهدنامه تخلف کنند و یا افرادی که

بدون هماهنگی با مرکز مدیریت در مراکز دانشگاهی به تحصیل مشغول شوند؛

۱۰) تشکیل پرونده در خصوص رشته‌ها و دانشگاه‌های متقاضی عدم نیاز به مجوز، و ارسال آن به شورای گسترش (یا شورای عالی).

تبصره: نامه‌های صادره به مراکز دانشگاهی، از طرف دفتر معاونت آموزش خواهد بود.

ماده ۲۳۸: مدارک لازم جهت تشکیل و تکمیل پرونده:

۱) برگه ارزیابی رسمی مبنی بر اتمام حداقل سطح دو در یکی از رشته‌های عمومی یا گرایشی؛

۲) ارائه گواهی مبنی بر مجاز بودن تحصیل در دانشگاه برای طلاب فارغ‌التحصیل سطوح دو و سه سفیران هدایت از معاونت تبلیغ حوزه‌های علمیه؛

۳) تکمیل فرم درخواست صدور مجوز تحصیل همزمان و تعهد کتبی مبنی بر رعایت شؤون روحانیت و مقررات حوزوی همراه با ادامه فعالیت‌های حوزوی در مدت تحصیل در دانشگاه و بعد از فراغت یا انصراف از تحصیل؛

۴) تأییدیه مرکز امور صیانتی در خصوص صلاحیت‌های عمومی و اخلاقی.

بخش چهارم: تکمیل سطح و فارغ التحصیلی

فصل اول: مقاطع حوزوی و فارغ التحصیلی از سطح دو و سه

الف) مقاطع و سطوح حوزوی

ماده ۲۳۹: دروس علوم اسلامی در چهار مقطع یا سطح حوزوی (سطح یک تا چهار) و به تناسب اهداف هر سطح ارائه می گردد.

ماده ۲۴۰: سطح یک حوزه های علمیه، طی دو برنامه آموزشی و درسی؛ جاری^۱ و جدید^۲ ارائه می گردد.

ماده ۲۴۱: در سطح دو، سه و چهار حوزه های علمیه، دروس علوم اسلامی با دو رویکرد عمومی و تخصصی ارائه می گردد. در سطوح تخصصی، رشته ها و گرایش های تخصصی علوم اسلامی در حوزه های دانشی مختلف، برنامه ریزی و ارائه می گردد.

۱. عناوین دروس برنامه آموزشی جاری سطح یک حوزه های علمیه، بر اساس مصوبه ۳۹ شورای عالی و دیگر مصوبات و تصمیمات مربوطه مورد تأیید این شورا، تدوین و برنامه ریزی می شود.

۲. عناوین دروس برنامه آموزشی جدید سطح یک حوزه های علمیه، بر اساس مصوبه ۸۴۸ شورای عالی، تدوین و برنامه ریزی می شود.

ماده ۲۴۲: برنامه آموزشی سفیران هدایت، مطابق مصوبه ۹۳۶ شورای عالی، یکی از برنامه‌های آموزشی رسمی حوزه‌های علمیه می‌باشد که در دو مقطع (سطح دو و سطح سه حوزه‌های علمیه)، اجرا می‌گردد.

تبصره ۱: سطح دو، اولین مقطع از این برنامه آموزشی می‌باشد که داوطلبان ورود به حوزه‌های علمیه با داشتن مدرک دیپلم و بالاتر، می‌توانند در این برنامه آموزشی ثبت‌نام کنند.

تبصره ۲: سطح سه این برنامه آموزشی به صورت تخصصی و در چندین گرایش برگزار می‌گردد و اختصاص به فارغ التحصیلان سطح دو این برنامه دارد.

(ب) فارغ التحصیلی از سطح دو و سه

ماده ۲۴۳: سطح دو و سه عمومی حوزه‌های علمیه، دو سطح مستقل از همدیگر بوده و هر یک دارای برنامه درسی خاص خود می‌باشد.

ماده ۲۴۴: شرط ارتقاء از یک سطح به سطح دیگر، گذراندن همه دروس آن سطح مطابق برنامه مصوب و براساس آیین‌نامه آموزشی می‌باشد.

ماده ۲۴۵: طلبه در صورت کسب حداقل معدل ۱۴ در هر سطح، آن سطح را به پایان رسانده و می‌تواند برای دریافت مدرک تحصیلی اقدام کند.

ماده ۲۴۶: دریافت مدرک سطح سه و چهار حوزه‌های علمیه علاوه بر تکمیل دروس مصوب، منوط به ارائه پایان‌نامه یا رساله علمی می‌باشد.

ماده ۲۴۷: طلاب پس از گذراندن نیمی از دروس سطح سه یا چهار خود می‌توانند نسبت به اخذ موضوع پایان‌نامه یا رساله علمی اقدام نمایند.

ماده ۲۴۸: دفاع از پایان‌نامه یا رساله علمی تنها پس از اتمام و تکمیل سطح مربوطه امکان‌پذیر است.

ماده ۲۴۹: زمان تدوین پایان‌نامه یا رساله علمی، پس از ابلاغ موضوع، به ترتیب حداقل ۶ ماه و ۹ ماه و حداکثر ۱۸ ماه و ۳ سال خواهد بود.

فصل دوم: تشکیل شورای مدارك علمی و اعطای مدارك^۱

ماده ۲۵۰: به منظور برنامه‌ریزی در اعطای مدارك علمی به دانش‌آموختگان حوزه‌های

علمیه، در چارچوب مصوبات شورای عالی حوزه‌های علمیه، شورای مدارك

علمی و اعطای مدارك با حضور اعضای ذیل تشکیل می‌شود:

(الف) مدیر حوزه‌های علمیه (رئیس شورا)؛

(ب) معاون آموزش مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه؛

(ج) معاون پژوهش مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه؛

(د) حداقل چهار تن از اساتید و صاحب‌نظران، به عنوان کارشناس به

پیشنهاد مدیر حوزه‌های علمیه و تأیید شورای عالی به مدت دو سال؛

(هـ) مدیر مدارك علمی مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه بدون حق رأی.

ماده ۲۵۱: وظایف شورای مدارك علمی:

(الف) ایجاد زمینه اجرای مصوبات شورای عالی و آیین‌نامه‌ها و برنامه‌های

پیش‌بینی شده در ارتباط با مدارك علمی؛

(ب) تهیه، تدوین و پیشنهاد برنامه‌های جدید و اصلاح و تغییر در آیین‌نامه

مدارك علمی به شورای عالی با درخواست مدیر حوزه‌های علمیه؛

(ج) تصمیم‌گیری نسبت به موارد محوله در این آیین‌نامه در چهارچوب

ضوابط مصوب؛

(د) بررسی امور مربوط به مدارك علمی که توسط مدیر حوزه‌های علمیه به

این شورا ارجاع می‌شود؛

۱. به جهت گسترده بودن اصلاحات انجام شده، مصوبه ۳۱۳ پس از اعمال اصلاحات به عنوان مصوبه ۱۰۷۹ ثبت و مصوبه

۳۱۳ ملغی گردید.

ه) تصویب عناوین کمیته‌های علمی و تعیین اعضای آن که از سوی معاونت آموزش مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه پیشنهاد می‌گردد؛
و) تصویب دستورالعمل‌های مورد نیاز این آیین نامه از جمله دستورالعمل و شیوه نامه تدوین پایان نامه و رساله علمی.

ماده ۲۵۲: مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه به متقاضیان واجد شرایط در سطوح یک، دو، سه و چهار پس از احراز صلاحیت‌های لازم، طبق ضوابط این آیین نامه مدرک علمی اعطا می‌کند.

تبصره: تعیین ملاک احراز صلاحیت‌ها بر عهده شورای مدارک علمی و مرجع تأیید صلاحیت‌های عمومی مرکز امور صیانتی می‌باشد.

ماده ۲۵۳: اعطای مدرک در سطوح چهارگانه منوط به موفقیت در دروسی است که در زمان امتحان، جزء برنامه درسی همان سطح محسوب می‌شده و نسبت به طلابی که قبلاً دروس سطوح مذکور را گذرانده‌اند برنامه‌های درسی جدید ملاک نخواهد بود.

ماده ۲۵۴: افرادی که پرونده کاملی در مرکز مدیریت نداشته و یا فاقد پرونده می‌باشند از طریق مصوبه ۱۰۸۸ شورای عالی، که نحوه اعطای مدرک به طلاب فاقد پرونده تحصیلی را تعیین می‌کند، تعیین سطح می‌شوند و چنانچه سطح علمی آنان در حد سطح یک یا دو باشد، مطابق ضوابط مدرک مربوط را دریافت می‌کنند و اگر در حد سطح سه باشند، می‌توانند جهت اخذ موضوع برای تدوین پایان نامه اقدام نمایند.

ماده ۲۵۵: متقاضیان دریافت مدرک سطح سه و چهار علاوه بر قبولی در ارزشیابی مربوط، باید در یکی از موضوعات علوم اسلامی پایان نامه یا رساله علمی تدوین کنند.

ماده ۲۵۶: شرایط اختصاصی اعطای مدرک سطح یک و دو عبارت است از:

الف) کسب معدل ۱۴ در دروس سطح یک برای مدرک سطح یک؛^۱
 ب) دارا بودن مدرک سطح یک و معدل ۱۴ در دروس سطح دو برای دریافت مدرک سطح دو.

ماده ۲۵۷: شرایط اختصاصی اعطای مدرک سطح سه عبارت است از:

الف) دارا بودن مدرک سطح دو؛
 ب) گذراندن دروس سطح سه عمومی یا تخصصی و کسب معدل ۱۴ در آنها؛
 ج) تدوین پایان نامه طبق ضوابط و کسب حداقل نمره ۱۴؛
 د) معمم بودن مستمر.

تبصره ۱: در مواردی که امکان تعمیم مستمر وجود ندارد، از طریق کمیسیون موارد خاص حوزه های علمیه، «موضوع مصوبه ۸۲۲ شورای عالی»، مطابق دستورالعمل مصوب شورای مدارک علمی تصمیم گیری خواهد شد.
تبصره ۲: فضلاء و اساتیدی که پرونده کاملی در مرکز مدیریت نداشته یا فاقد پرونده می باشند و حداقل پنج سال سابقه تدریس دروس حوزوی^۲ سطح سه یا هشت سال سابقه تدریس دروس اصلی سطح دو در مراکز عمومی و رسمی حوزه علمیه را با تأیید مرکز مدیریت حوزه های علمیه دارا باشند، از کسب شرایط مندرج در بند «الف» و «ب» این ماده معاف بوده و می توانند جهت اخذ موضوع پایان نامه سطح سه اقدام کنند.

تبصره ۳: محققین حوزه علمیه که پرونده کاملی در مرکز مدیریت نداشته یا فاقد پرونده می باشند، با داشتن یکی از شرایط ذیل بدون لحاظ نمرات پایه های تحصیلی می توانند جهت اخذ موضوع پایان نامه سطح سه اقدام کنند. احراز شرایط مندرج در

۱. کسانی که در امتحانات حوزه، نمره قبولی کسب کرده اند، اما معدل ۱۴ را ندارند، با آنها مطابق مصوبه ۲۱۴ عمل می گردد.

۲. دروس فقه، اصول، کلام و فلسفه اسلامی، علوم قرآنی.

این تبصره بر عهده کمیته علمی است که پس از تأیید شورای مدارک قطعیت خواهد یافت:

- الف) تألیف دو کتاب علمی در یکی از رشته‌های علوم اسلامی؛
 ب) حداقل دو مقاله منتشر شده در مجلات علمی پژوهشی یا چهار مقاله منتشر شده در مجلات علمی ترویجی؛
 ج) حداقل سه سال همکاری علمی - پژوهشی مستقیم و مؤثر در طرح‌های تحقیقاتی مراکز پژوهشی مورد تأیید مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه.

تبصره ۴: محققین حوزه علمیه که پرونده کاملی در مرکز مدیریت نداشته و یا فاقد پرونده می‌باشند، در صورتی که دو کتاب که هر کدام در حد پایان‌نامه سطح سه در یکی از رشته‌های علوم اسلامی باشد تألیف نموده باشند، پس از بررسی کمیته علمی و تأیید شورای مدارک علمی، می‌توانند بدون ارائه پایان‌نامه سطح سه، به شرط دارا بودن سایر شرایط این ماده، مدرک سطح سه دریافت کنند.

ماده ۲۵۸: شرایط اختصاصی اعطای مدرک سطح چهار عبارت است از:

- الف) دارا بودن مدرک سطح سه؛
 ب) قبولی در چهار مصاحبه علمی درس خارج فقه و چهار مصاحبه علمی درس خارج اصول و یا اتمام دوره تخصصی سطح چهار و قبولی در دو مصاحبه علمی درس خارج فقه و دو مصاحبه علمی درس خارج اصول (مطابق آیین‌نامه امتحانات شفاهی، موضوع مصوبه ۱۰۵۴)؛
 ج) معمم بودن مستمر؛
 د) دفاع از رساله علمی و کسب حداقل نمره ۱۴؛

ه) کسب معدل ۱۴ در دروس دوره تخصصی سطح چهار؛^۱

تبصره ۱: طلاب پس از اخذ مدرک سطح سه و قبولی در مصاحبه‌های موضوع بند «ب»، با داشتن سایر شرایط می‌توانند بلافاصله برای اخذ مدرک سطح چهار اقدام نمایند.

تبصره ۲: کسانی که مدرک تخصصی سطح چهار دریافت کرده‌اند، چنانچه بخواهند مدرک تخصصی دیگری دریافت نمایند، نیازی به شرکت مجدد در مصاحبه نبوده و همان دو مصاحبه درس خارج فقه و درس خارج اصول قبلی، کافی می‌باشد و می‌توانند طبق ضوابط این آیین‌نامه، رساله تخصصی جدید خود را ارائه نمایند، ولی چنانچه بخواهند مدرک سطح چهار فقه و اصول دریافت نمایند، باید علاوه بر دو مصاحبه مذکور، در دو مصاحبه فقه و دو مصاحبه اصول دیگر نیز موفق به کسب نمره قبولی شوند و رساله سطح چهار فقه و اصول خود را طبق ضوابط تدوین و ارائه نمایند.

تبصره ۳: در مواردی که امکان تعمیم مستمر وجود ندارد، از طریق کمیسیون موارد خاص حوزه‌های علمیه، موضوع مصوبه ۸۲۲ شورای عالی، مطابق دستورالعمل مصوب شورای مدارک علمی تصمیم‌گیری خواهد شد.

تبصره ۴: فضلا و محققینی که دارای سابقه تألیف حداقل دو اثر علمی - که هر کدام از آن‌ها در حد رساله سطح چهار باشند - هستند، در صورتی که آثار آن‌ها در کمیته علمی مربوط بررسی و به تأیید شورای مدارک علمی برسد، می‌توانند بدون رعایت شروط مندرج در این ماده به جز بند «ج» مدرک سطح چهار دریافت کنند.

تبصره ۵: فضلا و اساتیدی که سابقه حداقل پنج سال تدریس موفق درس خارج حوزوی و یا هشت سال تدریس موفق دروس حوزوی سطح سه، در مراکز رسمی، عمومی و تخصصی حوزه‌های علمیه با تأیید مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه را دارا باشند، می‌توانند بدون داشتن شرایط بندهای «الف» و «ب» و با ارائه یک تألیف علمی در حد رساله سطح چهار، پس از بررسی تألیف مذکور در کمیته علمی و تأیید شورای مدارک، مدرک سطح چهار دریافت نمایند.

۱. کسانی که در امتحانات حوزه، نمره قبولی کسب کرده‌اند، اما معدل ۱۴ را ندارند، با آن‌ها مطابق مصوبه ۲۱۴ شورای عالی عمل می‌گردد.

تبصره ۶: فضلا و طلابی که دروس دوره سطح و چهار سال درس خارج را گذرانده اند و دارای مدرک کارشناسی ارشد یا گواهی آن از یکی از دانشگاه‌ها یا مؤسسات علمی معتبر می‌باشند و پایان‌نامه آن‌ها نیز در یکی از رشته‌های علوم اسلامی، با استفاده از منابع اسلامی باشد، پس از تأیید کمیته تخصصی مربوط، از شرط داشتن مدرک سطح سه (بند الف) معاف می‌باشند.

ماده ۲۵۹: طلابی که عنوان رشته تحصیلی در برگه ارزیابی آنان «فقه و اصول» ثبت شده، در صورت دارا بودن یکی از شرایط ذیل می‌توانند موضوع پایان‌نامه یا رساله عملی خود را در موضوع مرتبط با رشته تخصصی درخواستی تدوین نمایند:

- الف) تألیف حداقل یک کتاب علمی در رشته تخصصی درخواستی؛
- ب) نگارش دو مقاله منتشر شده در نشریات علمی پژوهشی؛
- ج) سابقه سه سال همکاری در طرح‌های تحقیقاتی رشته درخواستی؛
- د) دارا بودن مدرک دانشگاهی کارشناسی ارشد در زمینه رشته درخواستی؛
- هـ) گذراندن درس‌های لازم در مراکز تخصصی یا مراکز پژوهشی که دارای مجوز هدایت پایان‌نامه از شورای گسترش حوزه‌های علمیه می‌باشند.

تبصره ۱: به طلابی که بر اساس شرایط فوق، پایان‌نامه سطح سه در موضوعات تخصصی تدوین کنند، مدرک «علوم اسلامی با گرایش مرتبط با موضوع پایان‌نامه» اعطا می‌گردد. گرایش‌های مذکور به تصویب شورای گسترش حوزه‌های علمیه خواهد رسید.

تبصره ۲: طلابی که فاقد شرایط فوق باشند، می‌توانند پایان‌نامه سطح سه خود را در موضوعات تخصصی تدوین کنند، لیکن مدرک اعطایی به ایشان با عنوان «علوم اسلامی در موضوع مرتبط با پایان‌نامه» خواهد بود.

تبصره ۳: چنانچه طلاب علاوه بر درخواست تدوین پایان‌نامه یا رساله در رشته تخصصی، متقاضی مدرک تخصصی نیز باشند، علاوه بر دارا بودن شرایط فوق باید

در امتحان جامع علمی رشته درخواستی شرکت کرده و موفق به دریافت نمره قبولی شوند. به طلاب موضوع این تبصره پس از تدوین پایان نامه یا رساله، حسب مورد، مدرک رشته تخصصی اعطاء خواهد شد.

تبصره ۴: دستورالعمل مربوط به این ماده توسط معاونت آموزش تهیه شده و به تصویب شورای مدارک علمی خواهد رسید.

ماده ۲۶۰: به منظور بررسی صلاحیت علمی اساتید راهنما، مشاور و داور و تصویب موضوع پایان نامه ها و رساله ها و طرح نامه های آن ها در زمینه های مختلف علوم و معارف اسلامی، کمیته های علمی (به تناسب رشته های مصوب شورای گسترش) با تصویب شورای مدارک، حسب مورد در واحدهای آموزشی و مدیریت مدارک علمی تشکیل می شود. ضوابط تشکیل کمیته و نحوه فعالیت آن بر اساس دستورالعملی که توسط معاونت آموزش ابلاغ شده، می باشد.

ماده ۲۶۱: واحدهای آموزشی باید اعضای کمیته علمی خود را به معاونت آموزش معرفی نمایند تا پس از تأیید معاونت آموزش و تصویب شورای مدارک، امور مربوط به تصویب موضوع، طرح نامه، انتخاب اساتید راهنما و مشاور طلاب واحدهای آموزشی، توسط کمیته های مزبور صورت گیرد. برگزاری جلسات دفاعیه، برابر مقررات مندرج در این آیین نامه و با ترکیب پیش بینی شده، توسط واحد آموزشی مربوط و با نظارت مدیریت مدارک علمی انجام خواهد شد و مدارک ایشان به صورت متمرکز توسط مدیریت مدارک علمی صادر می گردد.

ماده ۲۶۲: کمیته های مورد نیاز حوزه آزاد توسط معاونت آموزش معرفی و پس از تأیید شورای مدارک تشکیل خواهد شد.

تبصره: معاونت آموزش می تواند متناسب با موضوع، طلاب حوزه آزاد را جهت تدوین پایان نامه یا رساله به مراکز تخصصی معرفی نماید.

ماده ۲۶۳: اعضای کمیته‌های علمی باید حداقل دارای یکی از شرایط ذیل باشند:

- الف) پنج سال سابقه تدریس در رشته‌های مربوط؛
- ب) دارای سه تألیف در رشته‌های مربوط؛
- ج) دارای پنج سال سابقه تحقیق در رشته مربوط و ارائه مقالاتی در مجامع علمی یا مجلات تخصصی.

تبصره ۱: وظایف کمیته‌های علمی به پیشنهاد معاون آموزش مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه توسط شورای مدارک علمی تعیین می‌گردد.

تبصره ۲: برای افراد دارای مدرک سطح چهار، سوابق مندرج در بند «الف» و «ج»، سه سال و تعداد تألیف مندرج در بند «ب»، یک تألیف می‌باشد.

ماده ۲۶۴: طلاب، پایان‌نامه‌ها و رساله‌های خود را باید با نظارت یک استاد راهنما و حداقل یک استاد مشاور تدوین کنند. مسئولیت علمی پایان‌نامه و رساله به عهده استاد راهنما می‌باشد.

ماده ۲۶۵: اساتید راهنما و مشاور و داور علاوه بر صلاحیت‌های عمومی باید حداقل یکی از شرایط زیر را دارا باشند:

- الف) حداقل پنج سال سابقه تدریس در سطح سه متناسب با رشته مربوط؛
- ب) حداقل پنج سال سابقه تحقیق در رشته مربوط؛
- ج) دارای حداقل سه تألیف در رشته مربوط؛
- د) دارای سابقه سه مرتبه راهنمایی یا مشاوره پایان‌نامه در مراکز حوزوی یا دانشگاهی در رشته مربوط.

تبصره ۱: احراز شرایط فوق به عهده کمیته علمی مربوط می‌باشد.

تبصره ۲: برای افراد دارای مدرک سطح چهار، سوابق مندرج در بند «الف» و «ب»، سه سال و تعداد تألیف مندرج در بند «ج»، یک تألیف می‌باشد.

ماده ۲۶۶: دستورالعمل تدوین پایان‌نامه و رساله توسط معاونت‌های آموزش و پژوهش مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه تدوین شده و به تأیید شورای

مدارک علمی خواهد رسید. پایان نامه و رساله باید بر اساس دستورالعمل مذکور تهیه و پس از تأیید استاد راهنما جهت دفاع پذیرفته شود.

ماده ۲۶۷: زمان تدوین پایان نامه و رساله سطح سه و سطح چهار، پس از ابلاغ موضوع، به ترتیب حداقل ۶ ماه و ۹ ماه و حداکثر ۱۸ ماه و ۳ سال خواهد بود.

تبصره ۱: در موارد خاص حداکثر زمان تدوین پایان نامه و رساله، با پیشنهاد استاد راهنما و تصویب کمیته مربوط، تا یک سال قابل تمدید خواهد بود.

تبصره ۲: در صورت عدم ارائه پایان نامه یا رساله در فرصت مقرر، موضوع مجدداً در کمیته مربوط مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

ماده ۲۶۸: به طلابی که قبلاً مدرک معادل دریافت نموده اند، در صورتی که بنا به تشخیص کمیته تخصصی مربوط و تأیید شورای مدارک علمی، پایان نامه و رساله آن ها دارای شرایط مقرر در این آیین نامه باشد، مدرک علمی مربوط اعطا می شود.

تبصره: در صورتی که پایان نامه و رساله متقاضی نیاز به تکمیل داشته باشد، پس از تکمیل و تأیید، مدرک مربوط به وی اعطا می شود.

ماده ۲۶۹: بررسی نهایی پایان نامه ها و رساله ها در جلسه دفاعیه توسط هیئت داوران متشکل از اعضای زیر صورت می گیرد:

الف) استاد راهنما؛

ب) استاد مشاور؛

ج) اساتید داور.

تبصره ۱: برای پایان نامه سطح سه حداقل یک داور و برای رساله سطح چهار حداقل دو داور، داوری خواهند کرد.

تبصره ۲: مدیر جلسه، استاد راهنما می باشد و نماینده معاونت آموزش به عنوان دبیر و بدون حق رأی در جلسه دفاعیه حضور خواهد داشت.

تبصره ۳: در موارد ضروری و با تشخیص مدیریت مدارک علمی، جلسه دفاعیه

می‌تواند بدون حضور استاد مشاور برگزار شود.

ماده ۲۷۰: قبل از برگزاری جلسه دفاعیه رساله سطح چهار، تشکیل حداقل یک جلسه پیش دفاع لازم است. در صورت امکان یک سمینار نیز در موضوع رساله، برگزار خواهد شد.

ماده ۲۷۱: ارزشیابی پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها، توسط هیئت داوران در چهار درجه صورت می‌گیرد:

الف) نمره ۱۸ و بالاتر: عالی؛

ب) نمره ۱۶ تا ۱۸: خوب؛

ج) نمره ۱۴ تا ۱۶: قبول؛

د) کمتر از ۱۴: غیر قابل قبول.

ماده ۲۷۲: ملاک تصمیم‌گیری در خصوص رد یا قبول پایان‌نامه و رساله، میانگین نمرات هیأت داوران است.

ماده ۲۷۳: در صورتی که هیئت داوران، قبول پایان‌نامه یا رساله را مشروط به انجام اصلاحات بدانند، داوطلب موظف است اصلاحات مورد نظر را اعمال کرده و به تأیید هیئت داوران برساند.

تبصره ۱: مدت زمان اصلاح پایان‌نامه یا رساله، حداکثر شش ماه است که به حداکثر زمان تدوین آن‌ها اضافه می‌شود.

تبصره ۲: چنانچه پس از یک بار اصلاح، نمره پایان‌نامه یا رساله غیر قابل قبول باشد، موضوع اخذ شده کأن لم یکن تلقی شده و داوطلب باید پس از حداقل شش ماه نسبت به اخذ موضوع جدید اقدام نماید.

ماده ۲۷۴: مدارک علمی با امضای مدیر حوزه‌های علمیه و معاون آموزش حوزه‌های علمیه صادر می‌گردد.

ماده ۲۷۵: مراکز و یا واحدهای حوزوی که موفق به اخذ مجوز بررسی و تأیید پایان‌نامه‌های حوزویان شده‌اند، کلیه امور مربوطه بر اساس ضوابط، در آن

واحد حوزوی انجام می شود.

بخش پنجم: پیوست‌ها

پیوست ۱: شورای تخصصی آموزش استان

مقدمه

به منظور استفاده از ظرفیت‌های کارشناسی و تخصصی در حوزه آموزش، ایجاد هماهنگی و انسجام مدیریتی، تسریع در بررسی و رفع مسائل آموزشی در سطح مدیریت استان و تصویب طرح‌ها و آیین‌نامه‌ها، آیین‌نامه شورای آموزش استان که به اختصار «شورا» نامیده می‌شود، به شرح ذیل تدوین شده است.

ماده ۱: این شورا به استناد بند ۲۱ مصوبه ۸۱۳ شورای عالی حوزه‌های علمیه تشکیل می‌گردد.

ماده ۲: اهداف

- ۱) ارتقای سطح نظام کارشناسی و تصمیم‌گیری در امور آموزشی استان؛
- ۲) ایجاد انسجام و هماهنگی میان بخش‌های آموزشی در مدیریت استان و مدارس استان در امور آموزشی.

ماده ۳: وظایف شورا

۱) پیشنهاد سیاست‌ها، طرح‌ها و برنامه‌های راهبردی بلند مدت، میان مدت و سالانه در سطح استان؛

۲) بررسی طرح‌ها و برنامه‌های آموزشی خاص مدارس یا کلان در سطح استان و توسعه آن‌ها؛

۳) برنامه‌ریزی اجرایی برای اجرایی کردن شاخص‌ها و معیارها و استانداردهای ابلاغی در عرصه‌های تخصصی آموزشی و ارزیابی مستمر آن‌ها؛

۴) تصویب دستورالعمل‌های اجرایی در سطح استان؛

۵) بررسی درخواست‌های مربوط به تأسیس، توسعه و انحلال واحدهای آموزشی استان؛^۱

۶) بررسی گزارش‌های نظارتی و ارزیابی در حوزه آموزشی و اتخاذ تصمیم مناسب؛

۷) بررسی و تصویب آیین‌نامه‌ها و ضوابط آموزشی و پیشنهاد آن به معاونت آموزش حوزه‌های علمیه؛

۸) تعیین سیاست‌ها و تصویب سقف و سهمیه پذیرش داوطلبان تحصیل در واحدهای آموزشی استان؛

۹) بررسی مسائل و مشکلات آموزشی مدارس، اساتید و طلاب و ارائه راهکارهای مناسب.

ماده ۴: ترکیب شورا^۲

۱. مصوبات مربوط به این بند باید به تصویب مراجع قانونی بالاتر مانند شورای گسترش و ... برسد.

۲. اعضای شورای مدارس حوزه علمیه قم عبارتند از:

سطح یک: معاون آموزش حوزه علمیه قم (به عنوان رئیس)، نمایندگان معاونت‌های ستادی آموزش، پژوهش، تهذیب و تبلیغ، نماینده مرکز امور صیانتی ستاد، سه نفر از مدیران مدارس قم به تفکیک مقاطع و به انتخاب رئیس شورا، دو نفر از اساتید سطح یک به انتخاب رئیس شورا.

- (۱) مدیر حوزه علمیه استان (رئیس)؛
 - (۲) معاون آموزش مدیریت استانی (دبیر و نائب رئیس)؛
 - (۳) معاون پژوهش مدیریت استانی؛
 - (۴) سه نفر از مدیران مدارس استان در مقاطع مختلف، به پیشنهاد معاون آموزش و تأیید مدیر حوزه علمیه استان به مدت دو سال؛
 - (۵) دو نفر از اساتید سطوح عالی استان به پیشنهاد معاون آموزش و تأیید مدیر حوزه علمیه استان به مدت دو سال؛
 - (۶) دو نفر از اساتید سطح یک استان به پیشنهاد معاون آموزش و تأیید مدیر حوزه علمیه استان به مدت دو سال.
- تبصره ۱:** شرکت سایر اعضای شورای معاونین مدیریت استانی با حق رأی بلامانع می‌باشد.
- تبصره ۲:** دعوت از کارشناسان و صاحب نظران بدون حق رأی با تشخیص رئیس یا دبیر شورا بلامانع است.
- تبصره ۳:** دستور جلسات و مصوبات شورای آموزشی استان برای تمام اعضا ارسال می‌گردد.
- ماده ۵:** وظایف و اختیارات رئیس شورا:
- (۱) ریاست و اداره جلسات؛
 - (۲) تأیید دستور جلسات؛
 - (۳) تأیید اعضای حقیقی شورا؛
 - (۴) تأیید نهایی مصوبات شورا.

سطوح عالی: مسئول امور سطوح عالی حوزه علمیه قم (به عنوان رئیس)، نمایندگان معاونت‌های ستادی آموزش، پژوهش، تهذیب و تبلیغ، نماینده مرکز امور صیانتی ستاد، معاون آموزش امور سطوح عالی، چهار نفر از اساتید سطوح عالی قم به انتخاب رئیس شورا.

ماده ۶: وظایف و اختیارات دبیر شورا:

- (۱) پیشنهاد دستور جلسات به رئیس شورا؛
- (۲) پیشنهاد تقویم جلسات سالانه به شورا؛
- (۳) دعوت از اعضای شورا؛
- (۴) تنظیم تصمیمات و مصوبات شورا؛
- (۵) ارسال مصوبات شورا به واحدهای ذی‌ربط جهت اجرا پس از تأیید و ابلاغ مدیر حوزه علمیه استان؛
- (۶) پیگیری اجرای مصوبات شورا و ارائه گزارش فصلی و سالانه به رئیس شورا؛
- (۷) پیشنهاد اعضای حقیقی شورا به رئیس شورا.

ماده ۷: برگزاری جلسات شورا:

- (۱) جلسات شورا با حضور حداقل نیمی از اعضاء رسمیت می‌یابد و تصمیمات با رأی اکثریت حاضرین در جلسه، مصوب محسوب شده و در صورت تساوی آراء، پیشنهاد موافق با نظر رئیس شورا مصوب محسوب می‌شود.
- (۲) جلسات شورا به صورت ماهانه برگزار می‌گردد و در صورت ضرورت به تشخیص رئیس یا دبیر شورا، جلسات فوق‌العاده تشکیل خواهد شد.
- (۳) مصوبات شورا در حوزه وظایف مدیریت استان و ابلاغ مدیر حوزه علمیه استان لازم‌الاجرا خواهند بود و در مواردی که نیاز به تأیید مراجع بالاتر می‌باشد، مصوبات و تصمیمات به آن مرجع ارسال خواهد شد.
- (۴) دعوت‌نامه تشکیل جلسات و مصوبات شورا به اعضای شورای معاونین مدیریت استان ارسال می‌گردد.

پیوست ۲: تقویم تحصیلی

مقدمه

پیرو مصوبه شورای عالی حوزه‌های علمیه در خصوص لزوم اصلاح تقویم تحصیلی و تأکید شورای تخصصی آموزش، معاونت آموزش حوزه‌های علمیه پس از مشورت با کارشناسان، «تقویم تحصیلی حوزه‌های علمیه» را مورد بازبینی قرار داد.

در این طرح علاوه بر حفظ و تقویت شاخص‌های عمومی در برنامه‌ریزی آموزشی، ملاحظات و سیاست‌های ذیل مد نظر قرار گرفته است:

(۱) توجه به جایگاه محوری متن در فرآیند تحصیلی؛ در حوزه‌های علمیه همواره، متون محور آموزش بوده‌اند و در فرآیند آموزشی در کنار علم آموزی، تحلیل محتوا و تطبیق آن‌ها بر متن یک اصل بوده است. هم اکنون نیز در بخش مهمی از دروس این سنت حفظ شده و تدریس متن، تطبیق و تحلیل آن از سوی استاد و اهتمام طلبه به فراگیری آن‌ها در فرآیند آموزشی لازم شمرده می‌شود. از همین رو توجه به این نکته در برنامه‌ریزی و طراحی تقویم تحصیلی و فراهم آوردن قابلیت تطبیق و تحلیل متنی با در اختیار قرارگرفتن زمان مناسب لازم می‌نماید.

(۲) اختصاص یافتن ساعات درسی به اندازه مورد نیاز؛ در کنار نکته فوق، توجه به مسائلی مانند شرایط یادگیری، روش‌های تدریس، ویژگی‌های خاص منطقه‌ای، مدارس و... انعطاف‌پذیری حجم ساعات درسی را طلب می‌کند. برای مثال درسی که ارزش ساعتی آن ۸۰ ساعت است ممکن است با توجه به شرایط ایام تحصیلی یا شرایط یادگیری طلاب و یا ویژگی‌های استاد، نیاز به اختصاص مقدار ساعات کمتر و یا بیشتری در طول سال تحصیلی داشته باشد، هر چند التزام به یک ارزش ساعتی ثابت به عنوان ملاک محاسبه رشد تحصیلی و ارزیابی وضعیت علمی لازم است. از همین رو در طراحی تقویم تحصیلی امکان انعطاف در ساعات مورد نیاز برای تدریس و یادگیری دروس با قابلیت کاستن یا افزایش ساعات مورد نیاز تدریس، مورد توجه بوده است.

۳) قابلیت تناسب ایام تحصیلی و درسی با رسالت‌های حوزوی و مناسبت‌های خاص مورد اهتمام حوزویان؛ از جمله مهم‌ترین رسالت‌های حوزویان، توجه به تبلیغ معارف دین، خصوصاً در ایام خاص تبلیغی می‌باشد. هم‌چنین پاسداشت مقام و منزلت ائمه اطهار علیهم السلام و برخی از مناسبت‌های ملی، از جمله موارد مورد تأکید در حوزه‌های علمیه می‌باشد.

متناسب‌سازی ایام تحصیلی با این مسئله از یک سو و توجه به توسعه نیافتن تعطیلات به منظور عدم اختلال در برنامه‌های آموزشی از سویی دیگر ضروری است.

۴) انطباق ایام تحصیلی با شرایط بومی جغرافیایی، اجتماعی و... مدارس علمیه در هر منطقه؛ توجه به وضعیت آب و هوایی، کیفیت و کمیت امکانات مدارس علمیه، مناطق زندگی طلاب و دوری از محل سکونت آن‌ها و نکاتی از این دست در طراحی «تقویم تحصیلی» اجتناب ناپذیر است.

به عنوان نمونه در برخی از مناطق کشور در کلیه ایام سال، امکان برگزاری کلاس‌های درسی وجود دارد ولی در برخی از مناطق امکان برگزاری کلاس‌های درسی حتی به شکل متداول نیز وجود ندارد و یا به سختی امکان‌پذیر می‌باشد. لحاظ این شرایط در طراحی تقویم تحصیلی و دستورالعمل‌های مربوطه، مدنظر قرار گرفته است.

۵) قابلیت انعطاف‌پذیری بر اساس شیوه‌ها و روش‌های آموزشی؛ طراحی تقویم تحصیلی بدون در نظر گرفتن روش‌های آموزشی و شیوه‌های تدریس امری ناممکن است. تنوع در روش‌های تدریس، میزان استفاده از ابزارهای آموزشی، نحوه بکارگیری طلاب در فرآیند یادگیری و آموزش دهی و... می‌تواند در تعیین زمان، طراحی ایام درسی و... تأثیر بسزایی داشته باشد. چه بسا استفاده از برخی از شیوه‌های آموزشی منجر به توسعه و یا تقلیل در زمان آموزش و ساعات اختصاص یافته به دروس شود که این تقویم، قابلیت این بهره‌گیری را فراهم می‌آورد.

۶) اهتمام به اجرایی کردن واقعی آیین‌نامه‌های آموزشی؛ برخی از مفاد و مواد آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های آموزشی، در زمان اجرا، بعضاً مغفول مانده و به تدریج فراموش شده است و برخی نیز به شکل مناسبی اجرا نمی‌شود. برای مثال در مصوبه ۲۰۸ شورای عالی در خصوص برگزاری دروس سطح حوزه علمیه قم در روزهای پنجشنبه تأکید شده است ولی به صورت کامل به اجرا در نمی‌آید.

بنابراین با توجه به این نکته می‌توان به اهمیت اجرایی کردن واقعی آیین‌نامه‌های آموزشی و تأثیر آن در ارزیابی و برنامه‌ریزی پی برد.

۷) ستفاده از ظرفیت‌های آموزشی تمام ایام سال؛ تأکید و سنت حوزه‌های علمیه بر بهره‌گیری از تمام روزهایی است که امکان آموزش در آن فراهم باشد؛ هرچند که برخی از طلاب در راستای سایر مأموریت‌ها یا بر اساس نیازها و یا ضرورت، امکان تحصیل و تدریس در همه ایام را نداشته باشند. از همین رو در طراحی تقویم تحصیلی به این نکته توجه شده که طلاب دارای شرایط بتوانند به صورت رسمی در مناسبت‌هایی همچون تابستان، ایام تبلیغی و مانند اینها به فعالیت‌های علمی و آموزشی خود ادامه دهند.

لذا با توجه به نکات فوق، معاونت آموزش حوزه‌های علمیه، به منظور تسهیل در اجرایی کردن طرح مذکور، دستورالعمل «تقویم تحصیلی حوزه‌های علمیه» را با ملاک و محور قرار دادن مصوبات ۲۰۸ و ۸۹۶ شورای عالی، تنظیم و پس از تصویب در شورای تخصصی آموزش، به شرح ذیل ابلاغ می‌نماید.

آیین نامه تقویم آموزشی

ماده ۱: ایام تحصیلی و درسی حوزه‌های علمیه در هر سال تحصیلی در دو بخش اصلی و اختیاری قابل برنامه‌ریزی است که بخش اصلی آن شامل دو نیم‌سال بوده و از اول شهریور ماه هر سال تا پانزدهم تیر ماه سال بعد و بخش اختیاری آن نیز که با عنوان دوره آموزشی تابستانی می‌باشد، از ۱۶ تیر ماه تا ۳۱ مرداد ماه قابل برنامه‌ریزی می‌باشد.

تبصره ۱: ایام تحصیلی باید طوری باشد که محدوده درسی تمام شود و در صورتی که ساعات درسی به پایان رسیده باشد ولی محدوده باقی مانده، باید دروس ادامه یابد تا محدوده تمام شود.

تبصره ۲: برگزاری امتحانات پس از «اتمام محدوده درسی» مجاز است و قبل از آن ممنوع می‌باشد.

تبصره ۳: تقویم تحصیلی توسط «مدرسه علمیه» تنظیم شده و برای اجرا پس از تأیید مدیریت استان به معاونت آموزش ستاد ارسال شود. مدیریت استان و شورای آموزش استان می‌توانند رأساً نسبت به تعیین کل و یا بخشی از تقویم تحصیلی، اقدام کنند و برای مدارس علمیه، لازم الاجرا است.

تبصره ۴: عدم پاسخگویی مدیریت حوزه علمیه استان در مدت حداکثر دو هفته، به منزله تأیید تقویم پیشنهادی مدرسه می‌باشد.

تبصره ۵: مدارس علمیه حداکثر تا دو هفته قبل از شروع سال تحصیلی، موظف به اعلام تقویم آموزشی نیم‌سال اول و دوم سال تحصیلی خود به مدیریت استان هستند.

ماده ۲: مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه و مدیریت‌های استانی می‌توانند در آغاز هر سال تحصیلی، یک روز معین را به صورت نمادین برای آغاز سال تحصیلی انتخاب نموده و نسبت به برگزاری مراسم افتتاحیه و آغاز سال تحصیلی در آن روز اقدام نمایند که تطابق آغاز دروس مدارس با این روز الزامی نمی‌باشد.

الف) ایام تعطیلی در سال تحصیلی؛

ماده ۳: دروس رسمی در مناسبت‌های ذکر شده در ماده‌های ۶، ۷، ۸، ۱۰ و ۱۱ تعطیل می‌باشد.

تبصره ۱: برگزاری مراسم‌های مذهبی و فرهنگی در مناسبت‌های مذکور توسط مدارس علمیه در این ایام بلا مانع می‌باشد.

تبصره ۲: مدارس علمیه می‌توانند در سایر مناسبت‌های مذهبی و یا ملی، ضمن برگزاری دروس، ساعتی از روز را به برگزاری مراسم بزرگداشتی متناسب با آن روز اختصاص دهند.

ماده ۴: ایام تعیین شده در جدول ذیل به عنوان ایام تعطیلی دروس حوزه‌های علمیه می‌باشد:

ردیف	روز	مناسبت	تعداد روز
۱	۹ محرم	تاسوعای حسینی	۱
۲	۱۰ محرم	عاشورای حسینی	۱
۳	۲۰ صفر	اربعین حسینی	۱
۴	۲۸ صفر	رحلت حضرت رسول ﷺ و شهادت امام حسن مجتبیٰ (ع)	۱
۵	آخرین روز صفر	شهادت امام رضا (ع)	۱
۶	۸ ربیع الاول	شهادت امام حسن عسکری (ع)	۱
۷	۱۷ ربیع الاول	میلاد حضرت رسول ﷺ و امام جعفر صادق (ع)	۱
۸	۳ جمادی الثانی	شهادت حضرت زهرا (ع)	۱
۹	۱۳ رجب	میلاد امیرالمومنین (ع)	۱
۱۰	۲۷ رجب	مبعث پیامبر اعظم (ص)	۱
۱۱	۱۵ شعبان	میلاد امام عصر (ع)	۱
۱۲	۲۱ رمضان	شهادت امام علی (ع)	۱
۱۳	۱ و ۲ شوال	عید فطر	۲

ردیف	روز	مناسبت	تعداد روز
۱۴	۲۵ شوال	شهادت امام صادق (ع)	۱
۱۵	۱۰ ذی‌الحجه	عید قربان	۱
۱۶	۱۸ ذی‌الحجه	عید غدیر	۱
۱۷	۴ تا ۱ فروردین	ایام نوروز	۴
۱۸	۱۲ فروردین	روز جمهوری اسلامی	۱
۱۹	۱۴ خرداد	رحلت حضرت امام خمینی (ره)	۱
۲۰	۱۵ خرداد	سالروز قیام ۱۵ خرداد	۱
۲۱	۲۲ بهمن	روز پیروزی انقلاب اسلامی	۱
جمع			۲۵

ماده ۵: دروس سطوح عالی و خارج علاوه بر ایام ذکر شده در ماده ۶، در مناسبت‌های ذیل نیز برگزار نمی‌گردد:

ردیف	روز	مناسبت	تعداد روز
۱	آخر ذی‌القعدة	شهادت امام جواد (ع)	۱
۲	۷ ذی‌الحجه	شهادت امام باقر (ع)	۱
۳	۲۵ محرم	شهادت امام سجاد (ع)	۱
۴	۷ صفر	شهادت امام حسن مجتبی (ع)	۱
۵	۱۳ جمادی الاول	شهادت حضرت زهرا (ع)	۱
۶	۳ رجب	شهادت امام هادی (ع)	۱
۷	۲۵ رجب	شهادت امام کاظم (ع)	۱
۸	۳ شعبان	ميلاد امام حسين (ع)	۱
جمع			۸

ماده ۶: دروس سطوح عالی و خارج حوزه‌های علمیه در ایام تبلیغی برای طلاب و اساتید طبق جدول ذیل، تعطیل می‌باشد.

ردیف	موضوع	زمان	تعداد روز
۱	ایام تبلیغی ماه محرم	از ۲۸ ذی‌الحجه تا ۱۳ محرم	۱۵
۲	ایام تبلیغی ماه صفر	از ۱۶ صفر تا دوم ربیع‌الاول	۱۶
۳	ایام تبلیغی فاطمیه اول ^۱	۱۳ تا ۱۵ جمادی‌الاول	۳
۴	ایام تبلیغی فاطمیه دوم	اول تا سوم جمادی‌الثانی	۳
۵	ایام تبلیغی ماه رمضان	از ۲۸ شعبان تا دوم شوال	۳۴
جمع			۷۱

تبصره ۱: برگزاری دروس در ایام تبلیغی برای طلاب متقاضی بلا مانع می‌باشد.

تبصره ۲: تعطیلی دروس سطح یک در ایام تبلیغی، مجاز نمی‌باشد.

ماده ۷: دروس برنامه آموزشی مدارس سفیران هدایت (بجز طلاب سال اول تحصیلی) در ایام تبلیغی محرم و ایام فاطمیه اول و دوم برگزار نمی‌گردد و در این ایام طلاب شاغل به تحصیل در این برنامه می‌توانند جهت اعزام به تبلیغ، اقدام نمایند.

تبصره: آیین‌نامه طراحی تقویم تحصیلی برنامه آموزشی مدارس سفیران هدایت

بجز مورد فوق، تابع آیین‌نامه سطح یک می‌باشد.

ماده ۸: تعطیلات تابستانی دروس حوزه‌های علمیه از ۱۶ تیر ماه تا ۳۱ مرداد ماه هر سال می‌باشد و در این ایام مدارس و مدیریت‌های استانی می‌توانند به

۱. با نظر شورای آموزش استان، در صورت اعزام طلاب سطوح عالی و سفیران هدایت برای تبلیغ، غیبت آن‌ها در دروس، امتحانات و... در روزهای دوازدهم جمادی‌الاول و چهارم جمادی‌الثانی، مجاز بوده و تأثیری در محاسبه غیبت‌ها نخواهد داشت.

اجرای دوره آموزشی تابستانی اقدام نمایند.

ماده ۹: هرگونه تغییر در جداول مذکور، مجاز نمی‌باشد.

ب) روزهای مجاز به برگزاری دروس رسمی در سال تحصیلی؛

ماده ۱۰: حداقل تعداد ایام درسی در سطوح و مقاطع مختلف آموزشی و هم‌چنین برنامه‌های آموزشی مختلف، مطابق آیین‌نامه‌های آموزشی و ضوابط ابلاغی، بر اساس جدول ذیل می‌باشد:

ردیف	مقطع تحصیلی	نیم‌سال اول		نیم‌سال دوم		جمع
		ایام امتحانی	ایام درسی	ایام امتحانی	ایام درسی	
۱	سطح یک	۷	۸۵	۷	۸۵	۱۸۴ روز
۲	سطوح عالی	۵	۷۰	۵	۷۰	۱۵۰ روز
۳	دروس خارج	۱۳۰ تا ۱۵۰ روز				

تجسره: لازم است در جانی ایام برگزاری دروس، به گونه‌ای عمل شود که ایام

درسی از حداقل ذکر شده در جدول فوق، کمتر نشود.

ماده ۱۱: ایام درسی با رعایت مقدار حداقلی ذکر شده در ماده ۱۲، توسط مدارس علمیه و در بازه زمانی از اول شهریور ماه تا پانزدهم تیرماه سال بعد، مشخص می‌گردد که پس از تأیید مدیریت حوزه علمیه استان، رعایت آن الزامی است.

ماده ۱۲: ضوابط مربوط به نظام آموزشی، ساعات برگزاری دروس، جدول برنامه‌ریزی دروس، افزایش و یا کاهش ساعات درسی و... مطابق آیین‌نامه آموزشی می‌باشد.

ماده ۱۳: برگزاری دروس در روزهای پنجشنبه برای همه سطوح و مقاطع حوزه‌های علمیه الزامی می‌باشد.

تبصره ۱: در صورتی که واحدهای آموزشی ساعات الزامی هر درس را در سایر روزها به حد نصاب لازم برسانند، ارائه دروسی مانند حدیث خوانی، اخلاق و... در روزهای پنج شنبه بلامانع می باشد.

تبصره ۲: در مقطع خارج، برگزاری دروس رسمی در روزهای پنجشنبه ضروری نبوده و اختصاص آن روز به برگزاری دروسی همچون اخلاق و یا حدیث خوانی بلامانع است.

ج) روزهای امتحانی و جانمایی آن در سال تحصیلی؛

ماده ۱۴: در تدوین تقویم تحصیلی، تعیین روزهای امتحانی هر درس الزامی بوده و همراه تقویم سالانه ارائه می گردد.

ماده ۱۵: زمان برگزاری امتحان هر درس، بعد از پایان محدوده درسی و با رعایت ساعات تعیین شده برای آن می باشد و در غیر این صورت برگزاری امتحان آن درس مجاز نبوده و در صورت برگزاری امتحان، نمرات آن رسمیت ندارد.

تبصره: طلابی که حد نصاب لازم در خصوص حضور در کلاسهای درسی را داشته باشند، مجاز به شرکت در امتحانات آن درس هستند.

ماده ۱۶: زمان برگزاری امتحانات به جز امتحاناتی که بر عهده معاونت آموزش ستاد می باشد، توسط مدارس علمیه تعیین می گردد.

ماده ۱۷: برگزاری امتحانات دروسی که به صورت متمرکز از سوی معاونت آموزش ستاد طراحی می شود، در چهار نوبت در سال تحصیلی و در ایامی که کمترین اختلال را در برگزاری دروس داشته باشد، برنامه ریزی می گردد.

تبصره: زمان امتحانات دروس مذکور هر ساله توسط معاونت آموزش ستاد اعلام می گردد.

ماده ۱۸: فرآیند تدوین تقویم تحصیلی مراکز تخصصی و فقهی همانند مدارس علمیه و دیگر واحدهای آموزشی حوزه های علمیه می باشد و پس از تأیید توسط شورای آموزش استان، لازم الاجرا خواهد بود.

د) ایام برگزاری دوره تابستانی و جانمایی آن در سال تحصیلی؛

ماده ۱۹: تعیین زمان برگزاری دوره آموزشی تابستانی، بعد از تعیین زمان شروع و پایان سال تحصیلی و با لحاظ نیم سالها و زمان برگزاری امتحانات هر دو نیم سال، می باشد.

ماده ۲۰: زمان برگزاری دوره آموزشی تابستانی از ۱۶ تیرماه تا ۳۱ مردادماه است.
تبصره: ضوابط و شرایط برگزاری دوره آموزشی تابستانی، مطابق آیین نامه های آموزشی ابلاغی است.

ماده ۲۱: با توجه به تنوع گونه ها و محتواهای دوره های آموزشی تابستانی، توجه به ضوابط و دستورالعمل های مربوطه در تعیین تقویم تحصیلی و زمان بندی دوره تابستانی ضروری می باشد.

ه) روزهای قابل استفاده برای برنامه های تکمیلی (تبلیغی، پژوهشی، تہذیبی و...) در ایام غیر درسی در سال تحصیلی؛

ماده ۲۲: با توجه به اینکه تعداد ایام فعالیت تحصیلی می تواند بیش از مقدار حداقلی الزامی مشخص شده در جدول مندرج در ماده ۱۲ باشد، مدارس می توانند برخی از دروس نیم سال بعد یا سایر برنامه های آموزشی^۱، پژوهشی، فرهنگی و تہذیبی خود را در این ایام برنامه ریزی کنند و یا اینکه با افزایش روزهای تحصیلی از حجم دروس روزانه کاسته و به این نوع از برنامه ها اختصاص دهند.

تبصره: الزامی کردن شرکت طلاب در برنامه های تکمیلی آموزشی و یا برنامه ها و دوره های مهارتی، تبلیغی، پژوهشی و... با تصویب شورای مدرسه بلامانع می باشد.

ماده ۲۳: ارائه هرگونه برنامه غیردرسی در ایام و ساعات درسی، مجاز نمی باشد و برنامه ریزی و برگزاری هرگونه برنامه، غیر از برنامه دروس رسمی، باید در ایام و ساعاتی غیر از ساعات اختصاصی دروس رسمی باشد.

۱. مثل تعمیق بخشی در مباحث ارائه شده در طول نیم سال.

پیوست ۳: دستورالعمل نحوه پذیرش طلاب فاقد تحصیلات تحت برنامه مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه

مقدمه:

به منظور ساماندهی پذیرش و گزینش طلابی که دروس حوزوی را به صورت آزاد یا در مدارس غیر از مدارس تحت برنامه مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه^۱ گذرانده‌اند و از سابقه تحصیلی رسمی و مطابق با ضابطه برخوردار نیستند، دستورالعمل نحوه پذیرش طلاب فاقد تحصیلات تحت برنامه مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه، مستند به مصوبه ۱۰۸۸ شورای عالی تدوین گردید.

ماده ۱: افرادی که دروس مقدمات و یا سطح یک را به صورت آزاد و خارج از برنامه مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه گذرانده‌اند، می‌توانند با شرایط مندرج در این دستورالعمل، حسب مورد در امتحانات مربوطه شرکت کرده و در صورت قبولی مطابق ضوابط، در حوزه علمیه پذیرش و کد تحصیلی دریافت نمایند.

شرایط ثبت نام، مدارک لازم و نحوه ثبت نام

ماده ۲: شرایط ثبت نام عبارت است از:

(۱) گذراندن دروس مصوب مقدمات و یا سطح یک؛

(۲) داشتن سلامت جسمی و روحی؛

(۳) داشتن شرایط عمومی پذیرش^۲؛

۱. طلاب حوزه‌های علمیه اصفهان و خراسان مشمول این مصوبه نمی‌شوند.

۲. الف. برخورداری از صلاحیت‌های اعتقادی، اخلاقی و اجتماعی. ب. اعتقاد و التزام عملی به ولایت فقیه و نظام مقدس

جمهوری اسلامی ایران. ج. داشتن تابعیت جمهوری اسلامی ایران.

۴) احراز صلاحیت گزینشی توسط مرکز امور صیانتی؛

۵) داشتن حداقل ۴۰ سال سن؛

۶) عدم سابقه اخراج و انصراف از حوزه‌های علمیه.

ماده ۳: مدارک لازم جهت تشکیل پرونده عبارت است از:

۱) مدارک شناسایی (کپی شناسنامه، کارت ملی و عکس ۳×۴ جدید)؛

۲) حداقل مدرک تحصیلی سیکل؛

۳) ارائه سلامت جسمی و روحی از مرکز مشاوره حوزه‌های علمیه؛

۴) ارائه گواهی عدم مشمولیت (کارت معافیت یا پایان خدمت)؛

۵) ارائه گواهی معتبر از اساتید یا مدرسه؛

۶) تعهد مبنی بر عدم اشتغال تمام وقت رسمی حین پذیرش نهایی؛

۷) تکمیل فرم ثبت نام.

روش ثبت نام:

ماده ۴: طلاب جهت ثبت نام و تشکیل پرونده به مدیریت استان محل سکونت خود مراجعه نمایند.

تبصره: مدیریت‌های استانی قبل از تشکیل پرونده جهت آشنایی با وضعیت و سوابق تحصیلی متقاضی و صلاحیت عمومی، مصاحبه حضوری از داوطلب اخذ نمایند.

ماده ۵: پس از بررسی شرایط و نهایی شدن ثبت نام متقاضی، پرونده جهت اخذ مجوز به معاونت آموزش ستاد ارسال می گردد.

ارزشیابی علمی

ماده ۶: ارزشیابی علمی مشتمل بر امتحان شفاهی و کتبی می باشد.

۱. ارزشیابی علمی شفاهی

الف: موضوعات مصاحبه و ارزشیابی علمی شفاهی متقاضیان مقطع مقدمات:

ردیف	موضوع ارزشیابی	نام کتاب	امتیاز
۱	تفسیر قرآن	تفسیر نمونه سوره مبارکه مائده	۱۵
۲	تجوید و روخوانی	روان خوانی و تجوید آقایان حبیبی و شهیدی	۱۵
۳	احکام	آموزش احکام استاد فلاح زاده	۱۰
۴	صرف و نحو	صرف ساده - شرح ابن عقیل - مغنی الادیب	۳۰
۵	بلاغت	جواهر البلاغه	۱۰
۶	منطق	المنطق مرحوم مظفر	۲۰
جمع امتیازات:			۱۰۰

ب: موضوعات مصاحبه و ارزشیابی علمی شفاهی متقاضیان مقطع سطح یک:

ردیف	موضوع ارزشیابی	نام کتاب و محدوده	امتیاز
۱	تفسیر قرآن	تفسیر نمونه سوره مبارکه مائده	۵
۲	تجوید و روخوانی	روان خوانی و تجوید آقایان حبیبی و شهیدی	۱۰
۳	احکام	آموزش احکام استاد فلاح زاده	۱۰
۴	صرف و نحو	صرف ساده - شرح ابن عقیل - مغنی الادیب	۱۵
۵	بلاغت	جواهر البلاغه	۱۰
۶	منطق	المنطق مرحوم مظفر	۱۰
۷	فقه	شرح لمعه	۲۰
۸	اصول	اصول الفقه مرحوم مظفر	۲۰
جمع امتیازات:			۱۰۰

ماده ۷: حداقل امتیاز قبولی برای متقاضیان، اخذ ۷۰ از ۱۰۰ امتیاز در جمع امتیازات می‌باشد.

ماده ۸: در صورت مردودی در ارزشیابی علمی شفاهی، داوطلب می‌تواند تنها برای یکبار دیگر و پس از دو سال مجدداً در ارزشیابی شرکت نماید.

تبصره ۱: افرادی که امتیاز ارزشیابی علمی شفاهی آن‌ها در ارزشیابی دوم، بین ۵۰ تا ۷۰ باشد، فقط برای یک مرتبه دیگر و پس از گذشت حداقل سه ماه، می‌توانند مجدداً در ارزشیابی علمی شرکت نمایند.

تبصره ۲: درخواست تجدید نظر نسبت به امتیاز علمی فقط برای یک مرتبه پذیرفته خواهد شد و پس از بازبینی فایل صوتی جلسه ارزیابی، توسط استاد دوم، میانگین نمره اخذ شده توسط دو استاد ملاک عمل خواهد بود.

ماده ۹: ایثارگران و خانواده‌های آنان مطابق «قانون جامع خدمات رسانی به ایثارگران» و همچنین حافظان حداقل نصف قرآن کریم یا نهج البلاغه و یا صحیفه سجاده در صورت عدم کسب نمره قبولی در ارزشیابی علمی شفاهی اول و دوم، فقط برای یک بار دیگر و پس از یک سال، می‌توانند در ارزشیابی علمی شفاهی با ارائه گواهی معتبر شرکت نمایند.

۲. ارزشیابی علمی کتبی

ماده ۱۰: در صورت اخذ امتیاز لازم در ارزشیابی علمی شفاهی، داوطلب موظف به شرکت در آزمون جامع کتبی مقطع ادبیات می‌باشد.

ماده ۱۱: آزمون کتبی مقطع ادبیات در موضوعات «صرف، نحو، بلاغت، منطق، عقائد و احکام» به صورت مستقل برگزار شده و عناوین، متون و محدوده‌های آزمون طبق جدول ذیل به صورت متمرکز برگزار می‌گردد:

ردیف	موضوع امتحان کتبی	نام کتاب و محدوده	تعداد سوال هر کتاب
۱	صرف	صرف ساده تمام کتاب	۲۰
۲	نحو	شرح ابن عقیل - مغنی الادیب باب اول و رابع	۲۰
۳	بلاغت	جواهر البلاغه تمام کتاب	۲۰
۴	منطق	المنطق مرحوم مظفر تمام کتاب	۲۰
۵	عقاید	شیعه در اسلام	۲۰
۶	احکام	آموزش احکام آقای فلاح زاده	۲۰

ماده ۱۲: امتحانات جامع کتبی به صورت یکجا و دوبار در هر سال برگزار می شود.

تبصره: امتحان جامع توسط ستاد طرح سؤال و در مدیریت های استانی و در زمان بندی های که توسط معاونت آموزش اعلام می شود برگزار خواهد شد.^۱

ماده ۱۳: ارزشیابی هر کدام از امتحانات جامع کتبی از ۲۰ نمره محاسبه شده و کسب حداقل نمره ۱۲ در هر درس و اخذ معدل ۱۴ در تمامی دروس الزامی می باشد.

تبصره ۱: در صورت درخواست طلبه نسبت به تجدید نظر در نمرات آزمون جامع کتبی ادبیات، نمرات بین ۱۰ تا ۱۴ فقط برای یک بار مطابق ضوابط اقدام خواهد شد.

تبصره ۲: در صورت قبولی در سه درس از دروس آزمون جامع کتبی و اخذ معدل ۱۴ در آنها، متقاضی می تواند یکبار دیگر در امتحان درسی که نمره قبولی کسب نکرده است، شرکت نماید.

ماده ۱۴: متقاضیان مقطع ادبیات در صورت قبولی در آزمون جامع کتبی پس از اخذ کد تحصیلی جهت ادامه تحصیل از پایه ۴ به یکی از مدارس استان محل سکونت خود معرفی می شوند.

ماده ۱۵: متقاضیان مقطع سطح یک در صورت موفقیت در آزمون جامع کتبی

۱. با توجه به جدید بودن مصوبه تا اطلاع ثانوی کلیه امتحانات (کتبی و شفاهی) در معاونت آموزش ستاد برگزار می گردد و پس از بررسی حسب مورد به مدیریت های استانی واگذار خواهد شد.

امتحانات کلیه دروس پایه‌های ۴، ۵، ۶ مطابق جدول دروس آیین‌نامه آموزشی هر سال تحصیلی از آن‌ها اخذ می‌گردد.

ماده ۱۶: متقاضیان باید کلیه دروس پایه‌های ۴ تا ۶ را حداکثر طی دو سال تحصیلی امتحان دهند.

تبصره ۱: متقاضی می‌تواند مجموع دروس پایه‌های مذکور را در یک نوبت امتحانی و یا به تدریج و طی دو سال انتخاب کرده و آزمون دهد؛

تبصره ۲: امتحانات کتبی پایه‌های ۴ تا ۶ در دو نوبت نیم‌سال اول (دی ماه) و نیم‌سال دوم (خردادماه) برگزار خواهد شد؛

تبصره ۳: طرح سوال امتحانات کتبی این دروس توسط ستاد طرح شده و در ایام امتحانات همزمان به کل کشور ارسال خواهد شد.

ماده ۱۷: نمره قبولی در امتحانات کتبی فقه و اصول ۱۴ و در دیگر مواد امتحانی ۱۲ می‌باشد.^۱

تبصره: در صورت قبولی در ۳ درس و اخذ معدل ۱۴ در آن‌ها، متقاضی می‌تواند یکبار دیگر در امتحان درسی که نمره قبولی کسب نکرده است، شرکت نماید.

ماده ۱۸: اخذ معدل ۱۴ در مجموع امتحانات کتبی (پایه‌های ۴ و ۵ و ۶) الزامی می‌باشد.

ماده ۱۹: بعد از قبولی در آزمون‌های کتبی، متقاضی باید در امتحان شفاهی پلیمان سطح یک، مطابق ضوابط و شرایط امتحانات شفاهی، شرکت و نمره قبولی را کسب نماید.

ماده ۲۰: پذیرش و صدور کد تحصیلی داوطلب به صورت رسمی، پس از قبولی در تمام مراحل و آزمون‌های مذکور در این دستورالعمل و پس از احراز تمامی صلاحیت‌های گزینشی خواهد بود و پس از آن طلبه می‌تواند از خدمات حوزه‌های علمیه، مطابق ضوابط استفاده نماید.

ماده ۲۱: جواز تلبس و مدرک رسمی سطوح تحصیلی طلابی که تمامی مراحل

۱. امتحانات مذکور مشمول قانون تک‌ماده نمی‌شود.

سابق‌الذکر را با موفقیت به پایان رسانده باشند، دو سال پس از تاریخ اخذ کد تحصیلی رسمی، صادر و تحویل خواهد شد.

تبصره ۱: در صورتی که طلبه دوره تحصیلی خود را قبل از دریافت کد رسمی در مدارس علمیه غیر تحت پوشش مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه گذرانده باشد، مشروط به ارائه مستندات لازم، صدور مجوز تلبس و مدارک علمی سطوح، پس از اخذ کد رسمی بلا مانع می‌باشد؛

تبصره ۲: ارائه گواهی‌های لازم برای طلبه در طول دو سال مذکور مطابق با ضوابط ابلاغی بلا مانع می‌باشد.

ماده ۲۲: در صورت عدم موفقیت متقاضی مطابق بندهای این دستورالعمل، یا انصراف وی درخواست متقاضی منتفی شده و ثبت نام و پذیرش مجدد وی امکان پذیر نخواهد بود.

ماده ۲۳: در صورت عدم موفقیت و پذیرش به عنوان طلبه رسمی در حوزه علمیه، نمرات اخذ شده در امتحانات مذکور در این دستورالعمل، غیر قابل تأیید و گواهی می‌باشد.

ماده ۲۴: متقاضیان شرکت در آزمون‌های سطوح دو و سه پس از قبولی و پذیرش، در پایان سطح یک، باید دروس سطح دو و سه خود را به یکی از طرق ذیل بگذرانند:

(۱) مطابق آیین‌نامه آموزشی حضوری (پایه به پایه و با حضور در کلاس مطابق ضوابط مربوطه)؛

(۲) شرکت در امتحانات هر دو پایه حداکثر در یک سال تحصیلی بدون نیاز به شرکت در کلاس با شرط نمره قبولی ۱۴ در کلیه دروس.

تبصره ۱: شرکت در امتحانات به روش دوم، پس از احراز مستندات مربوط به گذراندن دروس مربوطه به صورت حضوری یا اخذ ارزیابی علمی شفاهی و با مجوز کمیسیون آموزش امکان پذیر است؛

تبصره ۲: تأیید مستندات گذراندن سطح دوسه و ارزشیابی علمی آن به عهده معاونت آموزش ستاد می‌باشد.

تبصره ۳: امتحانات سطح ۲ و ۳ طبق بند ۲ همین ماده با طرح سوال از طرف معاونت آموزش ستاد و برگزاری در مدیریت استان براساس جدول درسی مصوب و ابلاغی معاونت آموزش ستاد برگزار خواهد شد.

ماده ۲۵: موارد خاص در کمیسیون آموزش حوزه‌های علمیه رسیدگی شده و در صورت تأیید می‌توانند تشکیل پرونده دهند.

ماده ۲۶: با توجه به این دستورالعمل، مفاد ماده‌های ۱۰ و ۱۸ مصوبه ۴۴ شورای عالی آموزش حوزه‌های علمیه در این خصوص، به همراه کلیه آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های مرتبط، ملغی می‌گردد.

پیوست ۴: آیین‌نامه گروه علمی - تربیتی

(واحد‌های آموزشی حوزه‌های علمیه، سطوح عالی و دروس خارج)

مقدمه:

در راستای تقویت و ارتقاء سطح علمی و تربیتی حوزه‌های علمیه و سیاست‌های شورای عالی و اجرای ماده ۲۰ و بند الف ماده ۱۶ مصوبه ۹۴۴ شورای عالی و به منظور بهره‌مندی هر چه بیشتر از توانایی‌های اساتید حوزه‌های علمیه بصورت سازمانی، آیین‌نامه تشکیل گروه‌های علمی - تربیتی تدوین گردیده است.

بخش اول - کلیات

تعاریف:

- (۱) واحد‌های آموزشی: مدارس علمیه سطح یک و دو تا چهار (سطوح عالی و خارج) دوره‌های بلندمدت و سطح دو و سه دوره‌های کوتاه‌مدت و مراکز تخصصی و مؤسسات آموزش عالی که دارای مجوز رسمی فعالیت، از شورای گسترش هستند.
- (۲) دروس سطوح عالی و خارج: دروس سطوح عالی و خارج حوزه علمیه قم که در مدرسه‌های رسمی مورد تأیید مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه، تدریس می‌شود.
- (۳) گروه علمی - تربیتی در واحد‌های آموزشی متشکل از مدیر، معاونان تهذیب، آموزش، پژوهش و تعدادی از اساتید واجد شرائط واحد آموزشی است و در سطوح عالی و خارج حوزه علمیه قم، متشکل از جمعی از اساتید سطوح عالی و خارج حسب مورد است که برابر مقررات و شرح وظایف تعیین شده در این آیین‌نامه فعالیت می‌نماید.
- (۴) مدیر گروه: یک نفر از اعضای گروه که برابر شرح وظایف تعیین شده در این آیین‌نامه، مسئولیت گروه را بر عهده دارد.

- (۵) دبیر گروه: یک نفر از اعضای گروه که برابر شرح وظایف تعیین شده در این آیین‌نامه انجام وظیفه نموده و مسئولیت پیگیری تحقق مصوبات گروه را بر عهده دارد.
- (۶) استاد:^۱ استاد حوزه علمیه که براساس مصوبه ۹۴۴ شورای عالی حوزه‌های علمیه، مراحل جذب و گزینش او انجام پذیرفته است و در واحدهای آموزشی تحت برنامه مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه یا در مدرسه‌های رسمی حوزه علمیه قم اشتغال به تدریس دارد.
- (۷) کمیته تخصصی مشورتی: متشکل از تعدادی از اعضای گروه و کارشناسان و صاحب‌نظران حوزوی یا غیر حوزوی بوده که با صلاحدید گروه، تشکیل شده و عهده‌دار امور کارشناسی و تحقیقات مورد نظر گروه، است.
- (۸) در این آیین‌نامه گروه علمی - تربیتی به اختصار گروه نامیده می‌شود.

اهداف:

- ۱- ارتقاء و تقویت علوم حوزوی، خصوصاً در فقه معاصر؛
- ۲- تقویت و تثبیت طرح ساماندهی دروس خارج و هدایت تحصیلی طلاب؛
- ۳- تقویت و ارتقای سطح علمی (آموزشی، پژوهشی) و تربیتی طلاب؛
- ۴- تقویت کارشناسی امر تدوین برنامه‌های بلندمدت، میان مدت و کوتاه‌مدت ارتقای سطح علمی، مهارتی و دانشی اساتید و طلاب؛
- ۵- ارتقای کیفی فعالیت اساتید؛
- ۶- تقویت جایگاه اساتید در تولید علم و نظریه‌پردازی؛

اصول و ارزش‌های اساسی در فعالیت گروه‌های علمی - تربیتی:

- ۱- حاکمیت معارف قرآن و اهل‌بیت علیهم‌السلام

۱. ماده ۲ مصوبه ۹۴۴ شورای عالی: استاد حوزه علمیه روحانی فاضلی است که برخوردار از توانایی لازم جهت تعلیم و تربیت طلاب علوم دینی در یکی از علوم مورد نیاز حوزه‌های علمیه می‌باشد.

- ۲- جامع‌نگری و داشتن برنامه‌های کلان در راستای سیاست‌های شورای عالی و مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه؛
- ۳- تأکید بر فعالیتهای گروهی؛
- ۴- تخصص‌گرایی در فعالیتهای آموزشی، تربیتی و پژوهشی؛
- ۵- توجه ویژه به پژوهش‌های بنیادی^۱ و راهبردی^۲.

بخش دوم- اقسام گروه‌های واحدهای آموزشی (قم و شهرستان‌ها)، اعضاء، شرایط و وظایف آنان:

ماده ۱: واحدهای آموزشی متناسب با تعداد طلاب، مواد درسی و اساتید واحد آموزشی، موظف به تشکیل یک تا ۵ گروه به شرح ذیل می‌باشند:

- (۱) فقه و اصول؛
 - (۲) علوم قرآن و حدیث؛
 - (۳) کلام و علوم عقلی؛
 - (۴) ادبیات عرب؛
 - (۵) دروس تخصصی و مهارتی (دروسی که تحت ۴ عنوان فوق قرار نمی‌گیرند)؛
- تبصره ۱:** واحدهای آموزشی متناسب با سطح علمی، مواد درسی و تعداد اساتید واجد شرایط خود، اقدام به تشکیل گروه‌های فوق‌الذکر می‌نمایند و چنانچه فاقد حد نصاب اساتید تعیین شده باشند، متناسب با سطح علمی، مواد درسی و اساتید واجد شرایط، برای چند عنوان فوق، یک گروه تشکیل می‌دهند.
- تبصره ۲:** در مراکز تخصصی، متناسب با هر رشته، گروه علمی - تربیتی تشکیل می‌شود.

اعضای گروه‌های علمی - تربیتی واحدهای آموزشی

۱. پژوهش پایه.

۲. پژوهش کاربردی.

۱- مدیر واحد آموزشی؛

۲- معاون تهذیب، آموزش و پژوهش؛

تبصره ۱: واحدهای آموزشی که برابر ضوابط مربوطه دارای یک معاون می‌باشند، معاون مربوطه عضو گروه علمی - تربیتی است.

تبصره ۲: عضویت رسمی و ثابت معاونان، منوط به داشتن حکم تدریس است و چنانچه فاقد حکم تدریس باشند حسب موضوع، در جلسه گروه، دعوت می‌شوند.

۳- تعداد ۳ الی ۷ استاد از اساتید واحدهای آموزشی برابر جدول ذیل:

تعداد طلاب	کمتر از ۶۰ طلبة	از ۶۱ تا ۱۵۰ طلبة	از ۱۵۱ تا ۲۰۰ طلبة
تعداد اساتید عضو	۳ تا ۴ استاد	۴ تا ۵ استاد	۵ تا ۷ استاد

تبصره: واحدهای آموزشی که بیش از ۲۰۰ نفر طلبة دارند در مقابل هر ۱۰۰ طلبة، با صلاحدید گروه، یک استاد به اساتید عضو گروه اضافه می‌شود.

ماده ۲: اساتید عضو گروه، از بین اساتید واجد شرایط مندرج در مصوبه ۹۴۴

شورای عالی که در بین اساتید از سوابق علمی و تجربی لازم برخوردارند، با پیشنهاد مدیر و تأیید شورای واحد آموزشی انتخاب شده و در استان‌ها به مدیریت استان و در حوزه علمیه قم به معاونت آموزش ستاد پیشنهاد می‌شوند.

ماده ۳: مدیر گروه از بین اعضای گروه که از سطح علمی و مدیریتی لازم برخوردار

است و دبیر گروه از بین اعضاء، ترجیحاً از بین معاونان عضو ثابت گروه، توسط اعضاء انتخاب و از طریق مدیر واحد آموزشی در شهرستان‌ها به مدیریت استان و در قم به معاونت آموزش ستاد، پیشنهاد می‌شوند.

ماده ۴: نحوه صدور احکام مدیران، دبیران و سایر اعضای گروه‌های علمی - تربیتی

در مرحله اول تشکیل گروه‌ها، به شرح ذیل است:

ماده ۵: پس از بررسی و تأیید مدیریت استان در شهرستان‌ها و بررسی و تأیید

مدیران واحدهای آموزشی در حوزه علمیه قم، مراتب به معاونت آموزش

ستاد اعلام می‌شود و پس از بررسی و تأیید نهایی معاونت آموزش، احکام برای مدت دو سال به شرح ذیل صادر می‌شود:

الف: احکام مدیران، دبیران و سایر اعضای گروه‌های علمی - تربیتی در واحدهای آموزشی شهرستان‌ها، پس از تأیید معاونت آموزش ستاد، توسط مدیران حوزه‌های علمیه استانی صادر می‌شود؛

ب: احکام مدیران، دبیران و سایر اعضای گروه‌های علمی - تربیتی در واحدهای آموزشی حوزه علمیه قم، توسط معاون آموزش ستاد صادر می‌شود.

ماده ۶: در مراحل بعدی (پایان مرحله اول «دو سال») احکام مدیران در شهرستان‌ها توسط مدیر حوزه علمیه استان پس از تأیید معاونت آموزش ستاد و در حوزه علمیه قم توسط معاون آموزش ستاد، تمدید و صادر می‌شود و احکام سایر اعضا و دبیران و اعضای جدید، در شهرستان‌ها، پس از تأیید مدیریت استان، و در حوزه علمیه قم، پس از تأیید معاونت آموزش ستاد، توسط مدیر رسمی واحد آموزشی تمدید و صادر می‌شود.

تبصره: چنانچه واحد آموزشی فاقد مدیر رسمی باشد، احکام دبیران و سایر اعضا در استان‌ها توسط مدیر استان و در حوزه علمیه قم توسط معاون آموزش ستاد تمدید و صادر می‌شود.

ماده ۷: عزل و پذیرش استعفای مدیر و دبیر گروه پس از صدور رأی گروه، لازم است به تأیید مدیر واحد آموزشی برسد.

ماده ۸: هر یک از اساتید عضو گروه، حداکثر می‌توانند عضو دو کمیته تخصصی باشند لکن با تأیید گروه، شرکت در بیش از دو کمیته بلامانع است.

شرایط اعضا:

ماده ۹: مدیر و معاونان واحد آموزشی که عضو گروه‌های علمی - تربیتی مدرسه

می‌شوند لازم است برابر آیین‌نامه مدیریت مدارس، مراکز تخصصی و مؤسسات آموزش عالی «مصوبه ۷۳۵ و ۶۲۴ شورای عالی»، مراحل جذب و گزینش آن‌ها انجام گرفته باشد؛

ماده ۱۰: اساتید واحد آموزشی که عضو گروه‌های علمی - تربیتی می‌شوند لازم است برابر مصوبه ۹۴۴ شورای عالی (آیین‌نامه جذب، پذیرش و ساماندهی اساتیدحوزه‌های علمیه) مراحل جذب و گزینش آن‌ها انجام گرفته باشد و دارای مجوز تدریس حداقل یک درس از دروس مرتبط با عنوان گروه، باشند.

تبصره ۱: اولویت با اساتیدی است که دارای شرایط ذیل هستند:

الف: برخوردار از سابقه تدریس و فعالیت پژوهشی و تربیتی بالاتر؛

ب: تألیف کتاب یا مقاله علمی مورد تأیید مراکز مربوطه؛

ج: شرکت در کارگاه‌های دانش‌افزایی و مهارت‌های تدریس؛

د: اشتغال تمام‌وقت در واحد آموزشی.

تبصره ۲: اساتید اخلاق و مشاورین تربیتی که دارای مجوز هستند، می‌توانند عضو گروه‌های علمی، تربیتی باشند.

ماده ۱۱: هر گروه در صورت نیاز به کار کارشناسی در مباحث آموزشی، پژوهشی و تربیتی، می‌تواند یک یا چند کمیته تخصصی مشورتی تشکیل دهد.

ماده ۱۲: اعضای کمیته تخصصی که عضو گروه نمی‌باشند با پیشنهاد مدیر گروه و تأیید گروه از بین اساتید مدرسه و سایر مدارس و کارشناسان حوزوی یا غیرحوزوی انتخاب می‌شوند.

بخش سوم- وظایف گروه‌های واحدهای آموزشی

ماده ۱۳: وظایف گروه‌های علمی - تربیتی واحدهای آموزشی در چهار بخش به شرح ذیل است:

الف: برنامه‌ریزی متون و محتوای درسی

- ۱- پیشنهاد برنامه‌ها و طرح‌های آموزشی، پژوهشی، تربیتی و فرهنگی تبلیغی، بر اساس سیاست‌ها و خط‌مشی‌های مصوب در راستای ارتقاء سطح علمی، تربیتی و پژوهشی طلاب؛
- ۲- همکاری در تهیه و پیشنهاد برنامه بلندمدت (پنج ساله) میان‌مدت (دو ساله) و کوتاه‌مدت (یک ساله) آموزشی، تربیتی، پژوهشی و فرهنگی تبلیغی واحد آموزشی؛
- ۳- ارائه پیشنهاد‌های اصلاحی پیرامون ضوابط و دستورالعمل‌های آموزشی، پژوهشی، تربیتی و فرهنگی تبلیغی؛
- ۴- بررسی متون و محتوای درسی و سرفصل‌ها و ارائه پیشنهاد‌های اصلاحی و تکمیلی؛
- ۵- بررسی و پیشنهاد دروس اقتضایی متناسب با نیاز منطقه و سطح علمی واحد آموزشی.

ب: واحد آموزشی

- ۶- پیشنهاد رشته تخصصی و گرایش‌های مورد نیاز، متناسب با سطح علمی و امکانات واحد آموزشی؛
- ۷- ارزیابی و ارزشیابی روند آموزشی، تربیتی، پژوهشی و فرهنگی تبلیغی واحد آموزشی و شناسایی آسیب‌ها، مشکلات، کمبودها و ارائه راهکارهای لازم؛

۸- بررسی و پیشنهاد توسعه کمی واحد آموزشی (پذیرش طلبه، انتقالی، میهمان)

ج: اعضای گروه‌های علمی - تربیتی و اساتید

۹- پیشنهاد برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های دانش‌افزایی و فرصت‌های مطالعاتی برای اساتید؛

۱۰- بررسی و ارائه راهکارهای ارتقای سطح توانمندی علمی، تربیتی و پژوهشی اعضای گروه و سایر اساتید؛

۱۱- بررسی و معرفی منابع علمی - تربیتی مورد نیاز اعضای گروه و سایر اساتید؛

۱۲- مشاوره‌های لازم به اساتیدی که جدیداً بکار گرفته می‌شوند؛

۱۳- پیشنهاد برگزاری همایش‌ها و نشست‌های تخصصی؛

۱۴- برنامه‌ریزی جهت راه‌اندازی و اداره نشریه تخصصی گروه، پس از تصویب مراجع ذی‌ربط؛

۱۵- مشارکت در طرح و ارزیابی سؤالات امتحانی، تصحیح اوراق و کم و کیف امتحان شفاهی و آزمون‌های مختلف؛

۱۶- ارائه مشاوره‌های لازم به معاون آموزش در تقسیم دروس بین اساتید برابر ضوابط و توانایی‌های اساتید و ارزیابی‌های انجام گرفته؛

د: طلاب:

۱۷- بررسی و تصویب موضوع و طرح‌نامه پایان‌نامه‌ها و تأیید اساتید راهنما، مشاور و داور، برابر ضوابط و آیین‌نامه‌های مربوطه و اختیارات واگذار شده به واحدهای آموزشی؛

۱۸- بررسی و تصویب تحقیقات کلاسی و پایانی طلاب و ارائه مشاوره و راهنمایی‌های لازم و انجام نظارت و ارزیابی‌های مربوطه؛

۱۹- برنامه‌ریزی جهت ارائه مشاوره علمی، تربیتی به طلاب؛

۲۰- همکاری جهت تشکیل انجمن‌های علمی تخصصی طلاب و ارائه مشورت‌های لازم به آنان؛

۲۱- پیشنهاد برگزاری مسابقات، المپیادها و اردوهای علمی - تربیتی، پژوهشی و فرهنگی تبلیغی برای طلاب و کلاس‌ها و برنامه‌های فوق العاده برای آنان و هماهنگ‌سازی فعالیت‌های تربیتی، آموزشی، پژوهشی؛

۲۲- تدوین برنامه‌ها و فعالیت‌های سالانه گروه و ارزیابی عملکرد سالانه آن؛

وظایف کمیته‌های تخصصی مشورتی

ماده ۱۴: گروه‌های علمی - تربیتی در راستای تحقق وظایف خود، حسب صلاحدید گروه، با دعوت از اساتید و صاحب‌نظران خارج از گروه، اقدام به تشکیل کمیته تخصصی (متشکل از تعدادی از اعضای گروه و صاحب‌نظران خارج از گروه) نموده تا بصورت تخصصی نسبت به طرح‌ها و برنامه‌های مربوطه، کارشناسی لازم انجام پذیرد و نتایج جهت تصمیم‌گیری به گروه ارائه شود.

بخش چهارم - گروه‌های علمی - تربیتی سطوح عالی و دروس خارج حوزه علمیه قم

الف: تعداد گروه‌ها، اعضا و شرایط آنان:

ماده ۱۵: اقسام گروه‌های سطوح عالی و دروس خارج حوزه علمیه قم عبارت است از:

(۱) فقه و اصول؛

(۲) علوم قرآن و حدیث؛

(۳) کلام و علوم عقلی؛

(۴) دروس تخصصی (دروسی که تحت ۳ عنوان فوق‌الذکر قرار نمی‌گیرند).

ماده ۱۶: اساتید عضو گروه‌های علمی - تربیتی سطوح عالی و دروس خارج، لازم

است برابر مصوبه ۹۴۴ شورای عالی مراحل جذب و گزینش آن‌ها انجام

گرفته باشند و دارای مجوز تدریس حداقل یک درس از دروس مرتبط با

عنوان گروه باشند و در مدرسه‌های رسمی حوزه علمیه قم اشتغال به

تدریس داشته و یا در مراکز مورد تأیید مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه،

اشتغال به پژوهش داشته باشند.

تبصره ۱: اولویت با اساتیدی است که دارای شرایط ذیل هستند.

الف: برخوردار از سابقه تدریس و فعالیت پژوهشی و تربیتی بالاتر؛

ب: تألیف کتاب یا مقاله علمی مورد تأیید مراکز مربوطه؛

ج: شرکت در کارگاه‌های دانش‌افزایی و مهارت‌های تدریس؛

د: اشتغال تمام وقت.

تبصره ۲: اساتید اخلاق و مشاورین تربیتی که دارای مجوز هستند، می‌توانند حسب

مورد عضو گروه‌های علمی - تربیتی باشند.

ماده ۱۷: گروه‌های سطوح عالی و دروس خارج، متشکل از حداقل ۵ و حداکثر ۸

استاد می‌باشد که توسط مدیریت سطوح عالی و خارج حوزه علمیه قم برابر آیین‌نامه گروه‌های علمی - تربیتی انتخاب و به معاونت آموزش ستاد، پیشنهاد می‌شوند و پس از تأیید اعضاء، توسط معاونت آموزش ستاد، گروه‌ها در اولین جلسه، از بین اعضاء، ۱ نفر را به عنوان مدیر و ۱ نفر را به عنوان دبیر انتخاب نموده و جهت معرفی به معاونت آموزش ستاد، به مدیریت سطوح عالی و خارج حوزه علمیه قم پیشنهاد می‌نمایند.

ماده ۱۸: نحوه صدور احکام مدیران، دبیران و سایر اعضای گروه‌های علمی - تربیتی در مرحله اول تشکیل گروه‌ها، به شرح ذیل است:

پس از بررسی و تأیید معاونت سطوح عالی و خارج حوزه علمیه قم، مراتب به معاونت آموزش ستاد اعلام می‌شود و معاونت آموزش پس از بررسی و تأیید نهایی، احکام مدیران را با امضای مدیر محترم حوزه‌های علمیه و احکام دبیران و سایر اعضاء را، با امضای معاون آموزش ستاد، برای مدت دو سال صادر و ابلاغ می‌نماید و در مراحل بعدی (پایان مرحله اول «دو سال») احکام مدیران توسط معاون آموزش ستاد، تمدید و صادر می‌شود و احکام سایر اعضاء و دبیران و اعضای جدید، پس از تأیید معاونت آموزش ستاد، توسط مدیر سطوح عالی و خارج حوزه علمیه قم تمدید و صادر می‌شود.

تبصره: عزل یا پذیرش استعفای مدیر و دبیر گروه پس از صدور رأی گروه، لازم است به تأیید معاونت سطوح عالی قم برسد.

ماده ۱۹: معاونت سطوح عالی و خارج حوزه علمیه قم جهت اعمال نظارت‌های لازم، یک نفر از اساتید عضو گروه را به عنوان نماینده خود تعیین و به گروه معرفی می‌نماید.

ماده ۲۰: شورای معاونین مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه، متناسب با گستره طرح هدایت تحصیلی و پژوهش‌ها و مباحث علمی و تربیتی مورد نیاز

معاونت‌های ذی‌ربط و متناسب با ساماندهی دروس خارج خصوصاً در فقه معاصر، تعداد گروه‌های علمی - تربیتی سطوح عالی و دروس خارج حوزه علمیه قم را پس از پیشنهاد معاونت سطوح عالی قم و تأیید معاونت آموزش، تعیین می‌نماید و براساس آن معاونت سطوح عالی و دروس خارج حوزه علمیه قم، گروه‌ها را تشکیل می‌دهد.

ماده ۲۱: مسئولیت نظارت بر فعالیت و تشکیل جلسات گروه‌ها و رسیدگی به امور اداری و مالی گروه‌ها، به عهده مدیریت سطوح عالی و دروس خارج حوزه علمیه قم می‌باشد و هدایت و نظارت عالی بر فعالیت کیفی گروه‌ها، حسب مورد به عهده معاونت‌های آموزش، تهذیب و پژوهش مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه است.

تبصره: اداره‌ای تحت عنوان اداره گروه‌های علمی - تربیتی سطوح عالی و دروس خارج حوزه علمیه قم در مدیریت سطوح عالی قم تشکیل می‌شود که عهده‌دار وظایف مربوطه می‌باشد.

ب: وظایف

ماده ۲۲: وظایف گروه‌های علمی - تربیتی سطوح عالی و دروس خارج حوزه علمیه قم:

- ۱- پیشنهاد برنامه‌ها و طرح‌های مربوط به ارتقای سطح آموزشی، پژوهشی، تربیتی و فرهنگی تبلیغی طلاب، براساس سیاست‌ها و خط‌مشی‌های مصوب؛
- ۲- تدریس براساس موضوعات تعیین شده و انجام پژوهش‌های مورد نیاز؛
- ۳- همکاری با مراکز ذی‌ربط در تأیید موضوع پایان‌نامه‌ها و ارزیابی پایان‌نامه‌های طلاب و آمادگی جهت انتخاب به عنوان استاد راهنما، مشاور و داور؛
- ۴- پیشنهاد برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های دانش‌افزایی برای اساتید؛
- ۵- پیشنهاد برگزاری همایش‌ها و نشست‌های تخصصی؛

- ۶- ارزیابی و ارزشیابی روند آموزشی، تربیتی، پژوهشی و فرهنگی و شناسایی آسیب‌ها، مشکلات، کمبودها و ارائه راهکارهای لازم؛
- ۷- مشارکت در ارزیابی سئوالات امتحانی، تصحیح اوراق و کم و کیف امتحان شفاهی و آزمون‌های مختلف؛
- ۸- همکاری جهت تشکیل انجمن‌های علمی تخصصی طلاب و ارائه مشورت‌های لازم به آنان؛
- ۹- بررسی متون درسی و سرفصل‌ها و ارائه پیشنهادهای اصلاحی و تکمیلی، حسب درخواست مسئولان ذی‌ربط؛
- ۱۰- تدوین برنامه‌ها و فعالیت‌های سالانه گروه و ارزیابی عملکرد سالانه آن.

بخش پنجم - وظایف مدیران و دبیران گروه‌های واحدهای آموزشی و سطوح عالی و دروس خارج و اساتید عضو

ماده ۲۳: وظایف مدیران گروه‌های علمی - تربیتی واحدهای آموزشی و سطوح عالی و دروس خارج:

۱- اجرای سیاست‌ها و راهبردهای ابلاغی از سوی مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه؛

۲- نظارت بر فعالیت‌های گروه و ابلاغ برنامه‌ها و وظایف اعضای گروه و تقسیم کار بین اعضا؛

۳- برآورد و پیشنهاد بودجه سالانه گروه؛

۴- شناسایی مشکلات و محدودیت‌های فعالیت گروه و ارائه راهکارهای اصلاحی؛

۵- اداره جلسات و تأیید و ابلاغ دستور جلسات گروه؛

۶- ارزیابی عملکرد اعضای گروه و اعلام نتیجه به مدیریت واحد آموزشی و مدیریت سطوح عالی و دروس خارج حوزه علمیه قم حسب مورد؛

۷- تلاش در جهت تهیه و به روز کردن منابع و امکانات مورد نیاز گروه (کتاب، نشریات، منابع الکترونیکی، امکانات رایانه‌ای) از طریق مدیریت واحدهای آموزشی و مدیریت سطوح عالی و دروس خارج حوزه علمیه قم حسب مورد؛

۸- انجام کلیه مکاتبات رسمی گروه با واحد آموزشی یا مدیریت سطوح عالی و خارج حوزه علمیه قم حسب مورد؛

۹- تهیه گزارش فعالیت‌های گروه و ارائه آن به مدیر واحد آموزشی و مدیریت سطوح عالی و خارج حسب مورد؛

۱۰- تشکیل منظم جلسات گروه؛

۱۱- مدیران گروه می‌توانند بخشی از وظایف و اختیارات خود را به دبیران گروه تفویض نمایند.

ماده ۲۴: وظایف دبیران گروه‌های علمی - تربیتی واحدهای آموزشی و سطوح عالی و دروس خارج قم:

۱- دعوت و اطلاع‌رسانی به اعضای گروه و ارسال مصوّبات و بخشنامه‌های مربوطه و پیگیری مصوّبات؛

۲- تهیه دستور جلسه گروه با هماهنگی مدیر گروه و تنظیم صورت جلسات گروه و ارسال آن برای اعضای گروه؛

۳- تهیه و تنظیم گزارشات مورد نیاز گروه، از طریق مراجع ذی‌ربط؛

۴- شناسایی و معرفی استادان و کارشناسان واجد شرایط به گروه به منظور عضویت آن‌ها در کمیته‌های تخصصی؛

۵- شناسایی نیازها و مشکلات مربوط به گروه و گزارش آن به مدیر گروه؛

۶- تهیه پیش‌نویس طرح‌ها و برنامه‌های مربوطه با هماهنگی معاونت‌های واحد آموزشی و مدیریت سطوح عالی و دروس خارج، حسب مورد و ارائه به مدیر گروه؛

۷- تنظیم برنامه‌ها و جلسات گروه؛

۹- انجام هماهنگی‌های لازم بین گروه و کمیته‌های تخصصی و انجمن‌های مرتبط، با هماهنگی معاونت مربوطه در واحد آموزشی و مدیریت سطوح عالی و دروس خارج حسب مورد.

تبصره: امور اجرایی از قبیل تایپ و ارسال مکاتبات و تنظیم و نشر نشریات تخصصی و ... از طریق نیروهای اجرایی معاونت مربوطه در واحدهای آموزشی و مدیریت سطوح عالی و خارج حوزه علمیه قم، حسب مورد انجام می‌پذیرد.

ماده ۲۵: وظایف اساتید عضو گروه‌های علمی - تربیتی واحدهای آموزشی و سطوح عالی و دروس خارج:

۱- تدریس موظفی و سایر وظایف مندرج در ماده ۱۵ مصوبه ۹۴۴ شورای عالی حوزه‌های علمیه؛^۱

۲- انجام پژوهش و اموری که برابر مصوبات گروه تعیین می‌گردد؛

۳- ارزیابی طرح‌ها، مقالات، کتب، تحقیقات کلاسی و پایانی طلاب و پایان‌نامه‌ها؛

۴- مشاوره آموزشی، تربیتی، پژوهشی فرهنگی تبلیغی به طلاب؛

۵- همکاری با کمیته‌های تخصصی و انجام وظایف محوله از جانب گروه.

ماده ۲۶: وظایف اختصاصی اساتید عضو گروه‌های سطوح عالی و دروس خارج؛

۱- انجام فعالیت‌های مرتبط با برنامه هدایت تحصیلی؛

۲- تدریس براساس موضوعات تعیین شده خصوصاً در فقه معاصر؛

۳- انجام فعالیت‌های پژوهشی متناسب با نیاز حوزه و طرح تحول.

ماده ۲۷: گروه‌های علمی - تربیتی واحدهای آموزشی و سطوح عالی و دروس

خارج لازم است حداقل در هر ماه یک جلسه برگزار نمایند و جلسات با

حضور حداقل دوسوم اعضای گروه، رسمیت دارد و مصوبات گروه با

نصف به علاوه یک از کل اعضای گروه، به تصویب می‌رسد.

ماده ۲۸: گروه‌های علمی - تربیتی واحدهای آموزشی و سطوح عالی و دروس

خارج می‌توانند در مباحث تخصصی خاص، اساتید و صاحب‌نظران خارج

از گروه را، جهت شرکت در جلسات گروه دعوت نمایند.

۱. ماده ۱۵ مصوبه ۹۴۴ شورای عالی: وظایف اساتید عبارت است از: ۱. انجام وظایف محوله و تدریس بر اساس متون

درسی و سرفصل‌های مصوب؛ ۲. ارشاد و تربیت اخلاقی و معنوی طلبان؛ ۳. اعلام نظر در خصوص متون درسی و

سرفصل‌های مصوب؛ ۴. طراحی سؤالات و تصحیح اوراق؛ ۵. اخذ امتحان از طلاب در صورت لزوم؛ ۶. شرکت در دوره‌های

آموزشی اساتید در صورت لزوم؛ ۷. مشارکت و حضور فعال در گروه آموزشی؛ ۸. ارائه مشاوره علمی به طلبان؛ ۹. راهنمایی

و ارزیابی تحقیقات درسی طلبان.

بخش ششم - تأمین حق الزحمه

ماده ۲۹: پرداخت حق الزحمه اعضای گروه های علمی - تربیتی واحدهای آموزشی:

الف: برابر آیین نامه پرداخت مساعدت ماهیانه، اساتید دروس تمام وقت و نیمه وقت سطح یک، موظفند علاوه بر تدریس موظفی، روزانه یک ساعت و اساتید تمام وقت دروس سطح دو و سه، دو ساعت و نیمه وقت سطح دو و سه، یک ساعت جهت انجام امور آموزشی، پژوهشی و تربیتی در مدرسه اشتغال داشته باشند، لذا ساعات شرکت اساتید در جلسات گروه و ساعاتی که حسب مصوبات گروه، به امور آموزشی پژوهشی و تربیتی مدرسه اشتغال دارند، جزء ساعات مصوب حضور آنان در مدرسه محسوب می شود.

ب: اساتید ساعتی، در صورت حضور فعال در گروه، ساعات همکاری آنها با گروه، حداکثر به مدت ۲۰ ساعت در ماه به ساعات تدریستان اضافه می شود.

ج: حق الزحمه کارشناسان مدعو خارج از واحد آموزشی، توسط مسئول واحد آموزشی تأمین می شود.

حق الزحمه اساتید گروه های علمی - تربیتی سطوح عالی و دروس خارج و مراکز تخصصی و مؤسسات آموزش عالی:

ماده ۳۰: حق الزحمه گروه های علمی - تربیتی سطوح عالی و دروس خارج حوزه علمیه قم و مراکز تخصصی و مؤسسات آموزش عالی براساس آیین نامه ای که توسط معاونت آموزش حوزه های علمیه تدوین و به تأیید مدیر حوزه های علمیه می رسد پرداخت می شود.

بخش هفتم - برگزاری گردهمایی‌های گروه‌های علمی - تربیتی

الف: واحدهای آموزشی؛

ماده ۳۱: گردهمایی‌های گروه‌ها متشکل از اعضای گروه‌های علمی - تربیتی واحدهای آموزشی، کارشناسان و صاحب‌نظران به شرح ذیل برگزار می‌شود.

۱. گردهمایی اعضای گروه‌های علمی - تربیتی واحدهای آموزشی هر استان حداقل در هر سال یک مرتبه؛

۲. گردهمایی مدیران گروه‌های علمی - تربیتی واحدهای آموزشی هر استان حداقل یک یا دو مرتبه در سال؛

۳. نشست مشترک تخصصی تعدادی از مدیران گروه‌های علمی - تربیتی کلیه استان‌ها در سال؛

ب: سطوح عالی و دروس خارج؛

ماده ۳۲: گردهمایی مدیران گروه‌های علمی - تربیتی دو بار در سال برگزار می‌شود و گردهمایی کلیه اعضای گروه‌های علمی و تربیتی یک بار در سال برگزار می‌شود.

آیین‌نامه اجرایی نحوه برگزاری و اهداف گردهمایی‌های فوق‌الذکر، توسط معاونت آموزش تدوین می‌شود و به استحضار مدیر محترم حوزه‌های علمیه می‌رسد.

ماده ۳۳: در راستای تقویت و ارتقای سطح کیفی فعالیت گروه‌های علمی -

تربیتی، دستورالعمل اجرایی ارزیابی عملکرد گروه‌های علمی - تربیتی، توسط معاونت آموزش تدوین می‌شود و سالانه گروه‌های علمی - تربیتی حسب مورد توسط مدیریت‌های استانی و معاونت سطوح عالی و خارج، مورد نظارت و ارزیابی لازم قرار می‌گیرند.

پیوست ۵: ضوابط مربوط به دوره‌های

نیمه حضوری و غیرحضوری

شماره مصوبه: ۳۰۶، تاریخ مصوبه: ۲۷/۳/۷۹

مقررات دوره‌های آموزش غیرحضوری در سطوح دو و سه

ماده ۱: مرکز مدیریت حوزه علمیه قم می‌تواند با توجه به اهداف ذیل نسبت به

راه‌اندازی دوره‌های آموزش غیر حضوری در سطوح دو و سه اقدام نماید.

الف) فراهم نمودن امکان تداوم تحصیل برای داوطلبانی که به دلایل موجه

نمی‌توانند به طور حضوری ادامه تحصیل بدهند؛

ب) ارتقای سطح علمی روحانیون شاغل؛

ج) ایجاد امکان آموزش‌های تکمیلی و مستمر برای طلاب مستعد مستقر در

مناطق که فاقد آموزش‌های حوزوی سطوح عالیه می‌باشد؛

د) ایجاد زمینه بهره‌وری گسترده و مؤثر از امکانات علمی و آموزشی حوزه

علمیه قم با استفاده از نوار تدریس اساتید ممتاز؛

ه) پشتیبانی علمی از حوزه‌ها و مدارس علمیه شهرستان‌ها؛

و) ایجاد ارتباط مستمر علمی - فرهنگی بین حوزه و روحانیون شاغل و

مستقر.

ماده ۲: حائزین شرایط ذیل می‌توانند نسبت به ادامه تحصیل از طریق طرح مذکور

اقدام نمایند.

۱- اشتغال تمام وقت در دستگاه‌های دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی و یا

اشتغال به وظایف روحانیت به طور تمام وقت.

۲- اتمام حداقل سطح یک (پایه ششم) برای تحصیل در سطح دو و اتمام سطح دو برای تحصیل در سطح سه.

۳- گذراندن تحصیلات دوره سطح یک به طور رسمی و به عنوان طلبه در مدارس حوزوی.

تبصره: کسانی که به طور آزاد و خارج از برنامه حوزه تحصیل نموده‌اند نمی‌توانند از این طرح استفاده نمایند.

ماده ۳: علاوه بر ادامه تحصیل طلاب مشمول طرح از طریق آموزش‌های مکاتبه‌ای، صوتی و تصویری؛ بخشی از آموزش‌ها در موارد ذیل به صورت حضوری برگزار می‌گردد و مرکز مدیریت بایستی بر رعایت دقیق آن توسط مجریان طرح و مشمولین آن نظارت نماید.

۱- برگزاری کلاس‌های آموزشی اخلاق بطور متمرکز در مناطق مختلف در طول دوره و با فواصل معین بنا به مقتضیات و امکانات موجود توسط علمای برجسته هر منطقه.

۲- برگزاری اردوهای کوتاه مدت تربیتی و اخلاقی در قم.

ماده ۴: نظام آموزشی دوره آموزشی غیرحضوری، همان نظام درسی مصوب شورای عالی حوزه در سطوح دو و سه می‌باشد.

ماده ۵: مرکز مدیریت حوزه می‌تولند نسبت به گنجاندن بعضی دروس که جنبه کاربردی بیشتری جهت رفع نیازهای تبلیغی و فرهنگی مورد نیاز جامعه دارد در برنامه درسی اقدام نماید.

تبصره: دروس پیشنهادی لازم است در شورای عالی حوزه به تصویب برسد.

ماده ۶: امتحانات دوره به صورت حضوری و به صورت متمرکز در قم برگزار می‌گردد.

ماده ۷: حداکثر و حداقل مدت تحصیل برای سطح دو به ترتیب چهار و هفت سال

و برای دروس نظری سطح سه، دو و چهار سال و برای رساله مطابق آیین‌نامه مدارج علمی می‌باشد. طلاب مشمول طرح بایستی حداقل یک و حداکثر سه درس را در شبانه روز استفاده نمایند.

ماده ۸: هزینه اجرای طرح از طریق دستگاه‌ها و سازمان‌های محل اشتغال مشمولین طرح و پرداخت بخشی از هزینه‌ها توسط استفاده کنندگان آن تأمین می‌گردد.

ماده ۹: جهت اجرای طرح و نظارت و پاس‌خگویی، واحدی در مرکز مدیریت که تشکیلات و شرح وظایف آن به تصویب مدیر حوزه می‌رسد تأسیس خواهد شد.

ماده ۱۰: مرکز مدیریت موظف است این طرح را به طور آزمایشی و بتدریج و باسقف معینی با توجه به امکانات موجود اجرا نماید و از اجرای گسترده آن در بدو امر خودداری نماید.

ماده ۱۱: مرکز مدیریت موظف است به طور مرتب (حد اقل هر سه ماه یکبار) گزارشی از روند اجرای این طرح به شورای عالی ارسال نماید.

ماده ۱۲: آیین‌نامه اجرایی این طرح توسط معاونت آموزشی مرکز مدیریت تهیه و پس از تصویب مدیر حوزه قابل اجرا می‌باشد.

پیوست ۶: تصویر مصوبه ۱۷۸۶

شماره جلسه: ۱۹۷ (دوره هفتم)

تاریخ جلسه: ۱۴۰۳/۰۴/۲۵

تاریخ ثبت: ۱۴۰۳/۰۴/۲۶

موضوع: مصوبه شورای عالی حوزه‌های علمیه

شورای عالی حوزه‌های علمیه

مصوبه شورای عالی حوزه‌های علمیه

اصلاح جدول دروس اصول فقه سطح ۲ حوزه‌های علمیه موضوع مصوبه ۱۶۴۹

متن مصوبه:

جدول دروس اصول فقه سطح ۲ حوزه‌های علمیه موضوع بند ۲ بند «الف» مصوبه ۱۶۴۹ شورای عالی حوزه‌های علمیه به شرح ذیل اصلاح و تصویب گردید:

۲. اصول فقه

ردیف	عنوان درس	عنوان کتاب	ساعت
۱	اصول فقه ۱	فرائد الاصول (شیخ انصاری ^۱)	۷۰
۲	اصول فقه ۲	فرائد الاصول (شیخ انصاری ^۲)	۷۰
۳	اصول فقه ۳	فرائد الاصول (شیخ انصاری ^۳)	۷۰
۴	اصول فقه ۴	فرائد الاصول (شیخ انصاری ^۴)	۷۰
۵	اصول فقه ۵	فرائد الاصول (شیخ انصاری ^۵)	۷۰
۶	اصول فقه ۶	فرائد الاصول (شیخ انصاری ^۶)	۷۰
		الفائز فی الاصول	
۷	اصول فقه ۷	الفائز فی الاصول	۷۰
جمع			۴۹۰

سید هاشم حسینی بوشهری
دبیر شورای عالی حوزه‌های علمیه

۱- طلاب در انتخاب و تحصیل یکی از این دو درس، مخیر می‌باشند.

پیوست ۷: محدوده درسی رسائل براساس مصوبه ۱۶۴۹

پایه و نیم سال	عنوان درس	منبع	محدوده درسی
پایه ۷ نیم سال اول	اصول فقه ۱	رسائل ج ۱	رسائل ج ۱: از «اول کتاب» تا ابتدای مبحث «و اما المجوزون» (ص ۲۵ تا ۲۵۳)
پایه ۷ نیم سال دوم	اصول فقه ۲	رسائل ج ۱ و ۲	رسائل جلد ۱: از ابتدای مبحث «و اما المجوزون...» ص ۲۵۴ تا «پایان کتاب» و جلد ۲: از «ابتدای کتاب» تا ابتدای مبحث «المطلب الثانی: فی دوران حکم الفعل» ص ۱۳۹
پایه ۸ نیم سال اول	اصول فقه ۳	رسائل ج ۲	از ابتدای مبحث «المطلب الثانی: الشبهة الوجوبیه» تا ابتدای «المقام الثانی: فی الاستصحاب» (صفحه ۱۴۱ تا صفحه ۴۷۲؛ پایان جلد ۲)
	اصول فقه ۵	رسائل ج ۳	از ابتدای مبحث «خاتمه: فی التعادل و التراجیح» تا پایان کتاب (صفحه ۴۱۹ تا صفحه ۵۶۸؛ پایان جلد ۳)
پایه ۸ نیم سال دوم	اصول فقه ۴	رسائل ج ۳	از ابتدای مبحث «المقام الثانی: فی الاستصحاب» تا ابتدای مبحث «خاتمه: فی التعادل و التراجیح» (صفحه ۹ تا صفحه ۴۱۵)
	اصول فقه ۶	الفائق	از ابتدای مبحث «الباب الثالث: قاعدة لو كان لبان» تا پایان کتاب (صفحه ۱۳۷ تا پایان کتاب)

پیوست ۸: محدوده های مطالعاتی از کتاب المکاسب

یادآوری: نسخه مورد بررسی در تعیین محدوده های درسی، نسخه (۶ جلدی)، چاپ انتشارات مجمع الفكر الاسلامی می باشد.

جلد	ابتدای محدوده	انتهای محدوده	تعداد صفحات
ج ۱	ص ۴۷ (واما المستثنی من الاعیان)	ص ۵۰ (تا انتهای صفحه)	۴
ج ۱	ص ۶۵ (المسأله الرابعه)	ص ۱۰۷ (تا انتهای صفحه)	۴۳
ج ۱	ص ۱۶۵ (المسأله الاولى)	ص ۱۸۲ (تا انتهای صفحه)	۱۸
ج ۱	ص ۲۰۹ (الرابع)	ص ۲۳۲ (تا انتهای صفحه)	۲۳
ج ۱	ص ۲۷۱ (و فی روایه علی بن محمد)	ص ۲۷۳ (تا ثم الظاهر ان التسخیرات)	۳
ج ۱	ص ۲۸۰ (ثم إن فی جامع المقاصد)	ص ۲۸۲ (تا ابتدای هذا ثم انه قد يستدل)	۳
ج ۱	ص ۳۶۵ (خاتمه)	ص ۳۷۰ (تا انتهای صفحه)	۶
ج ۱	ص ۳۸۵ (المسأله السادسة عشر)	ص ۳۸۵ (تا انتهای صفحه)	۱
ج ۲	ص ۷ (المسأله السابعه عشر)	ص ۱۰ (تا انتهای صفحه)	۴
ج ۲	ص ۳۳ (المسأله التاسعه عشر)	ص ۳۹ (تا انتهای صفحه)	۷
ج ۲	ص ۶۱ (المسأله الثالثه و العشرون)	ص ۶۸ (تا انتهای صفحه)	۸
ج ۲	ص ۱۰۱ (خاتمه)	ص ۱۲۲ (تا انتهای صفحه)	۲۲
ج ۲	ص ۲۱۱ (و ینبغی التنبيه علی امور)	ص ۲۵۲ (تا انتهای صفحه)	۴۲
ج ۳	ص ۶۶ (و ینبغی التنبيه علی امور)	ص ۷۹ (تا انتهای صفحه)	۱۴
ج ۳	ص ۹۶ (الامر السادس)	ص ۱۱۴ (تا انتهای صفحه)	۱۹
ج ۳	ص ۱۱۸ (ثم الکلام فی الخصوصیات)	ص ۱۳۹ (تا انتهای صفحه)	۲۲
ج ۳	ص ۲۹۵ (مسأله)	ص ۳۰۶ (تا انتهای صفحه)	۱۲
ج ۳	ص ۳۲۵ (بقی الکلام فیما وعدنا)	ص ۳۴۴ (تا انتهای صفحه)	۲۰
ج ۳	ص ۳۵۸ (هذا ثم انه ربما یؤید)	ص ۳۶۳ (تا انتهای صفحه)	۶
ج ۳	ص ۳۷۲ (و قد يستدل)	ص ۳۷۲ (تا انتهای صفحه)	۱

جلد	ابتدای محدوده	انتهای محدوده	تعداد صفحات
ج ۳	ص ۳۹۰ (بقی هنا امران)	ص ۳۹۷ (تا انتهای صفحه)	۸
ج ۳	ص ۴۱۵ (لکن ما ذکره البعض)	ص ۴۳۰ (تا انتهای صفحه)	۱۶
ج ۳	ص ۴۳۲ (ثم اعلم ان العلامة في القواعد)	ص ۴۳۴ (تا ابتدای الثالث: لا يشترط)	۳
ج ۳	ص ۴۳۷ (ما عدا امور لفقها بعض)	ص ۴۶۶ (تا انتهای صفحه)	۳۱
ج ۳	ص ۴۷۱ (ثم ان هنا اشكالا في شمول الحكم)	ص ۴۷۶ (تا انتهای صفحه)	۶
ج ۳	ص ۴۸۳ (مسألة)	ص ۵۲۰ (تا انتهای صفحه)	۳۸
ج ۳	ص ۵۸۱ (مساله)	ص ۶۰۲ (تا انتهای صفحه)	۲۲
ج ۴	ص ۱۲ (أقسام الأرضين و أحكامها)	ص ۲۸ (تا انتهای صفحه)	۱۷
ج ۴	ص ۳۶ (الا انه ذكر بعض)	ص ۳۷ (تا انتهای صفحه)	۲
ج ۴	ص ۴۳ (وكيف كان فالمناسب)	ص ۵۳ (تا ابتدای اذا عرفت ما ذكرنا)	۱۱
ج ۴	ص ۷۴ (ثم ذكر أنه)	ص ۷۶ (تا ابتدای الصورة الثالثة)	۳
ج ۴	ص ۹۸ (قال الاول في بعض حواشيه)	ص ۱۰۱ (تا ابتدای ويبقى الكلام)	۴
ج ۴	ص ۱۰۷ (و في حكم البيع)	ص ۱۵۲ (تا انتهای صفحه)	۴۶
ج ۴	ص ۱۵۵ (لكن الظاهر من التذكرة)	ص ۱۶۰ (تا ابتدای ثم ان الكلام)	۶
ج ۴	ص ۱۶۷ (مسألة إذا جنى العبد)	ص ۱۷۴ (تا انتهای صفحه)	۸
ج ۴	ص ۱۹۵ (مسألة لا يجوز بيع الآبق)	ص ۲۰۵ (تا انتهای صفحه)	۱۱
ج ۴	ص ۲۳۳ (و لعل المقدس الأردبيلي)	ص ۲۳۶ (و بالجمله فالاولى جعل)	۴
ج ۴	ص ۲۳۸ (وفي شرح القواعد)	ص ۲۳۹ (تا انتهای صفحه)	۲
ج ۴	ص ۲۴۲ (ثم إنه قد عبر في القواعد)	ص ۲۴۴ (تا انتهای صفحه)	۳
ج ۴	ص ۲۶۱ (هذا كله مما لا اشكال)	ص ۳۰۶ (تا انتهای صفحه)	۴۶
ج ۴	ص ۳۱۳ (بقی الكلام في توضيح)	ص ۳۲۰ (تا انتهای صفحه)	۸
ج ۴	ص ۳۳۷ (المعروف بى الأصحاب)	ص ۳۵۶ (تا انتهای صفحه)	۲۰
ج ۴	ص ۳۷۵ (خاتمة و من أهم آداب)	ص ۳۷۸ (تا انتهای صفحه)	۴
ج ۵	ص ۳۸ (ابتدا صفحه)	ص ۴۵ (تا انتهای صفحه)	۸
ج ۵	ص ۶۰ (فرع: ذكر العلامة)	ص ۶۰ (تا انتهای صفحه)	۱
ج ۵	ص ۶۳ (مسألة لو قال أحدهما)	ص ۶۵ (تا انتهای صفحه)	۳

جلد	ابتدای محدوده	انتهای محدوده	تعداد صفحات
ج ۵	ص ۹۱ (ابتدا صفحه)	ص ۹۱ (تا انتهای صفحه)	۱
ج ۵	ص ۱۷۲ (إشكال: ذکر فی الروضة)	ص ۱۷۵ (تا انتهای صفحه)	۴
ج ۵	ص ۲۱۰ (و اما ما ذكره)	ص ۲۱۶ (تا انتهای صفحه)	۷
ج ۵	ص ۲۶۷ (مسألة لو اختلفا)	ص ۲۷۰ (تا انتهای صفحه)	۴
ج ۵	ص ۲۸۲ (ثم انه إذا)	ص ۲۸۵ (تا ابتدای وقد ظهر من جميع ذلك)	۴
ج ۵	ص ۲۹۰ (فرع لا خلاف نصا)	ص ۳۰۰ (تا انتهای صفحه)	۱۱
ج ۵	ص ۳۴۱ (و فی التذكرة)	ص ۳۴۲ (تا ابتدای فرع)	۲
ج ۵	ص ۳۶۵ (الكلام فی بعض أفراد العيب)	ص ۳۹۰ (تا انتهای صفحه)	۲۶
ج ۵	ص ۳۹۹ (هذا الا ان العلامة)	ص ۴۰۲ (تا انتهای صفحه)	۴
ج ۶	ص ۳۲ (ثم ان بعض مشايخنا)	ص ۳۳ (تا ابتدای فالتحقيق ما ذكرنا)	۲
ج ۶	ص ۳۷ (و ربما يتخيل)	ص ۴۱ (تا ابتدای وكيف كان فالظاهر)	۵
ج ۶	ص ۴۲ (از ابتدا صفحه)	ص ۴۴ (تا ابتدای الشرط الخامس)	۳
ج ۶	ص ۶۷ (و قال فی التذكرة)	ص ۷۰ (تا ابتدای وكيف كان فالاقوى)	۴
ج ۶	ص ۷۹ (السادسة)	ص ۸۰ (تا انتهای صفحه)	۲
ج ۶	ص ۱۰۲ (الثاني)	ص ۱۰۸ (تا انتهای صفحه)	۷
ج ۶	ص ۱۲۱ (لكن يبقى الاشكال)	ص ۱۲۸ (تا انتهای صفحه)	۸
ج ۶	ص ۱۳۴ (مسألة)	ص ۱۵۹ (تا انتهای صفحه)	۲۶
ج ۶	ص ۱۶۱ (فإن فی هذا الكلام)	ص ۱۶۴ (تا ابتدای و كيف كان)	۴
ج ۶	ص ۱۷۲ (ثم إن مقتضى الاطلاق)	ص ۱۷۴ (تا انتهای صفحه)	۳
ج ۶	ص ۱۷۷ (قال فی الدروس فی احكام القبض)	ص ۱۹۴ (تا انتهای صفحه)	۱۸
ج ۶	ص ۲۱۲ (مسألة)	ص ۲۱۵ (تا انتهای صفحه)	۴
ج ۶	ص ۲۲۹ (و حكى عن الشيخ انه)	ص ۲۳۸ (تا انتهای صفحه)	۱۰
ج ۶	ص ۲۵۳ (فروع)	ص ۲۶۹ (تا انتهای صفحه)	۱۷
ج ۶	ص ۲۷۸ (مسألة)	ص ۲۸۵ (تا انتهای صفحه)	۸
ج ۶	ص ۳۰۳ (لكن تعرض فی بعض تحقیقاته)	ص ۳۱۴ (تا انتهای صفحه)	۱۲
جمع کل			۸۰۵

پیوست ۹: محدوده‌های الزامی و مطالعاتی کتاب فرائد الاصول

یادآوری: نسخه مورد بررسی در تعیین محدوده‌های درسی، نسخه (۳ جلدی) چاپ انتشارات مجمع الفکر الاسلامی می‌باشد.

جلد	ابتدای محدوده مطالعاتی	انتهای محدوده مطالعاتی	ابتدای محدوده الزامی	انتهای محدوده الزامی
جلد ۱			صفحه ۲۵ (ابتدای صفحه)	صفحه ۸۷ (تا ابتدای دلیل الجواز بوجه أخصر)
جلد ۱	صفحه ۸۷ (از ابتدای دلیل الجواز بوجه أخصر)	صفحه ۱۰۲ (انتهای صفحه)	صفحه ۱۰۳ (المقصد الثانی فی الظن)	صفحه ۱۲۷ (تا ابتدای تقریر الاصل فی المقام بوجه آخر)
جلد ۱	صفحه ۱۲۷ (تقریر الاصل فی المقام بوجه آخر)	صفحه ۱۳۴ (انتهای صفحه)	صفحه ۱۳۵ (الامارات المستعملة فی الاستنباط الاحکام)	صفحه ۲۰۴ (ابتدای ذکر موارد تدل علی الوجه الاخير)
جلد ۱	صفحه ۲۰۴ (ذكر موارد تدل علی الوجه الاخير)	صفحه ۲۱۲ (تا ابتدای و حاصل الکلام فی المسألة)	صفحه ۲۱۲ (از ابتدای و حاصل الکلام فی المسألة)	صفحه ۲۱۸ (قال قدس سره فی کشف القناع)
جلد ۱	صفحه ۲۱۸ (قال قدس سره فی کشف القناع)	صفحه ۲۲۵ (تا ابتدای و بالجملة)	صفحه ۲۲۵ (از ابتدای و بالجملة: الانصاف)	صفحه ۳۱۴ (تا ابتدای ثم اورد علی نفسه)
جلد ۱	صفحه ۳۱۴ (از ابتدای ثم اورد علی نفسه)	صفحه ۳۴۲ (تا ابتدای الثانی من وجوه تقریر الاجماع)	صفحه ۳۴۲ (الثانی: من وجوه تقریر الاجماع)	صفحه ۳۶۶ (تا انتهای صفحه)
جلد ۱	صفحه ۳۶۷ (از ابتدای ادلة حجیة مطلق الظن)	صفحه ۶۲۰ (انتهای ج ۱ و ابتدای جلد دوم: برائت و اشتغال)		
جلد ۲			صفحه ۹ (المقصد الثالث)	صفحه ۳۶ (تا ابتدای بقی فی المقام شیء)

جلد	ابتدای محدوده مطالعاتی	انتهای محدوده مطالعاتی	ابتدای محدوده الزامی	انتهای محدوده الزامی
جلد ۲	صفحه ۳۶ (بقی فی المقام شیء)	صفحه ۴۰ (تا انتهای صفحه)	صفحه ۴۱ (و قد خرجنا)	صفحه ۱۲۹ (تا انتهای صفحه)
جلد ۲	صفحه ۱۳۰ (الثانی)	صفحه ۱۷۶ (تا انتهای صفحه)	صفحه ۱۷۷ (المطلب الثالث)	صفحه ۲۱۹ (ابتدای خصوصاً مع اعتضاد القاعدة بوجهین)
جلد ۲	صفحه ۲۱۹ (خصوصاً مع اعتضاد القاعدة بوجهین)	صفحه ۲۲۸ (تا انتهای صفحه)	صفحه ۲۲۹ (از ابتدای صفحه: الثانی)	صفحه ۲۵۰ (تا انتهای صفحه)
جلد ۲	صفحه ۲۵۱ (السابع)	صفحه ۲۵۶ (تا انتهای صفحه)	صفحه ۲۵۷ (المقام الثانی)	صفحه ۲۸۴ (تا ابتدای اعلم: ان المحقق القمی)
جلد ۲	صفحه ۲۸۴ (از ابتدای اعلم: ان المحقق القمی)	صفحه ۳۱۴ (تا انتهای صفحه)	صفحه ۳۱۵ (الثانی)	صفحه ۳۱۹ (تا ابتدای نعم قد يأمر المولی)
جلد ۲	صفحه ۳۱۹ (از ابتدای نعم قد يأمر المولی)	صفحه ۳۲۸ (تا ابتدای و اما الدلیل النقلی)	صفحه ۳۲۸ (از ابتدای و اما الدلیل النقلی)	صفحه ۳۳۹ (تا ابتدای و ربما يتخیل)
جلد ۲	صفحه ۳۳۹ (از ابتدای و ربما يتخیل)	صفحه ۴۰۴ (انتهای صفحه)	صفحه ۴۰۵ (از ابتدای خاتمه)	صفحه ۴۴۸ (تا انتهای صفحه)
جلد ۲	صفحه ۴۴۹ (تذنیب)	صفحه ۴۵۶ (تا انتهای صفحه)	صفحه ۴۵۷ (قاعده لاضرر و لا ضرار)	صفحه ۴۷۲ (تا انتهای صفحه)
جلد ۳			صفحه ۹ (المقام الثانی فی الاستصحاب)	صفحه ۲۵ (تا انتهای صفحه)
جلد ۳	صفحه ۲۶ (الساس: تقسیم الاستصحاب من وجوه)	صفحه ۴۸ (تا انتهای صفحه)	صفحه ۴۹ (الاقول فی حجیه الاستصحاب)	صفحه ۸۲ (انتهای صفحه)
جلد ۳	صفحه ۸۳ (حجۃ القول الأول)	صفحه ۱۹۰ (تا انتهای صفحه)	صفحه ۱۹۱ (بنیعی التنبیه علی امور)	صفحه ۱۹۷ (تا ابتدای ثم آن للفاضل التونی کلاماً)
جلد ۳	صفحه ۱۹۷ (ثم آن للفاضل التونی کلاماً)	صفحه ۲۰۲ (تا انتهای صفحه)	صفحه ۲۰۳ (الامر الثانی)	صفحه ۲۲۸ (تا ابتدای ما ذکره المحقق القمی)

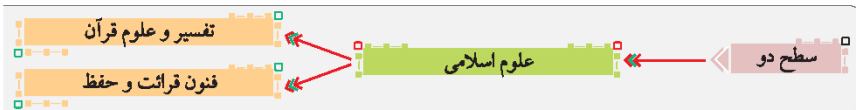
جلد	ابتدای محدوده مطالعاتی	انتهای محدوده مطالعاتی	ابتدای محدوده الزامی	انتهای محدوده الزامی
جلد ۳	صفحه ۲۲۸ (از ابتدای ما ذکره المحقق القمی)	صفحه ۲۳۲ (تا انتهای صفحه)	صفحه ۲۳۳ (الامر السادس)	صفحه ۲۵۸ (تا انتهای صفحه)
جلد ۳	صفحه ۲۵۹ (الامر التاسع)	صفحه ۲۷۲ (تا انتهای صفحه)	صفحه ۲۷۳ (الامر العاشر)	صفحه ۲۷۵ (تا ابتدای و قد صدر خلاف ما ذکرنا)
جلد ۳	صفحه ۲۷۵ (وقد صدر خلاف ما ذکرنا)	صفحه ۲۸۸ (تا انتهای صفحه)	صفحه ۲۸۹ (خاتمه)	صفحه ۳۲۸ (ان الکلام يقع فی مواضع)
جلد ۳	صفحه ۳۲۸ (ان الکلام يقع فی مواضع)	صفحه ۳۹۲ (تا انتهای صفحه)	صفحه ۳۹۳ (تعارض الاستصحابین)	صفحه ۵۵۹ (تا ابتدای و اما القسم الثانی)
جلد ۳	صفحه ۵۵۹ (از ابتدای و اما القسم الثانی)	صفحه ۵۶۸ (تا انتهای صفحه) پایان جلد ۳		

پیوست ۱۰: درختواره رشته‌ها و گرایش‌های تخصصی حوزه‌های دانشی علوم اسلامی

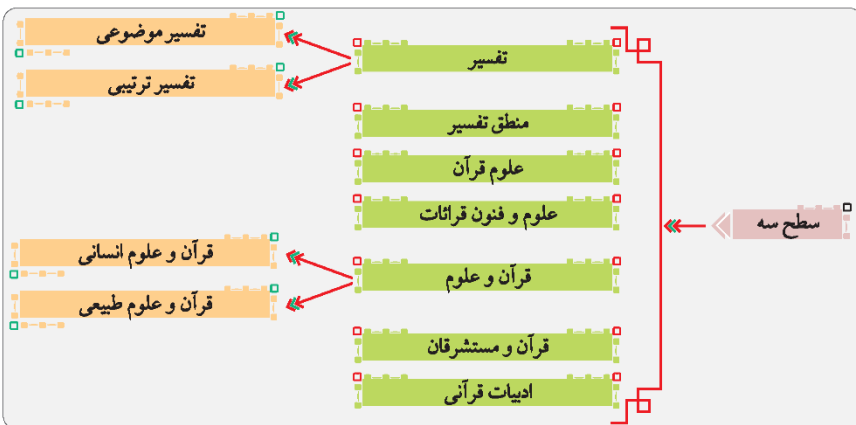
نکات و ملاحظات کلی:

۱. جهت‌گیری و محتوای دروس در رشته‌ها و گرایش‌هایی که در این درختواره با عناوینی همچون: «تطبیقی» یا «مقایسه‌ای» ذکر شده است، «نقد» دیدگاه‌ها و آراء در آن موضوع خواهد بود.
۲. در مواردی که رشته یا گرایش، در قالب رویکرد شکل می‌گیرد محتوای رشته و حجم ساعتی به اندازه یک گرایش از همان مقطع تنظیم می‌شود که عناوین تأیید صادره درج نمی‌شود.
۳. رشته‌های مصوب در این درختواره به تدریج و با ملاحظات لازم، محقق و عملیاتی می‌شود.
۴. اهتمام حداکثری به تهیه و تدوین متون مناسب و مورد نیاز برای رشته‌های مصوب حتی الامکان قبل از اجرای آنها مد نظر قرار می‌گیرد.
۵. در صدور مجوز برای اجرای رشته‌ها، وجود تمهیدات لازم از قبیل اساتید، فضای آموزشی مناسب و... مد نظر قرار می‌گیرد.
۶. در تهیه سرفصل‌ها، منابع و صدور مجوز برای اجرای رشته‌ها، توجه کافی به اولویت‌ها صورت می‌گیرد و به تدریج اجرا می‌گردد.

حوزه دانشی «قرآن»

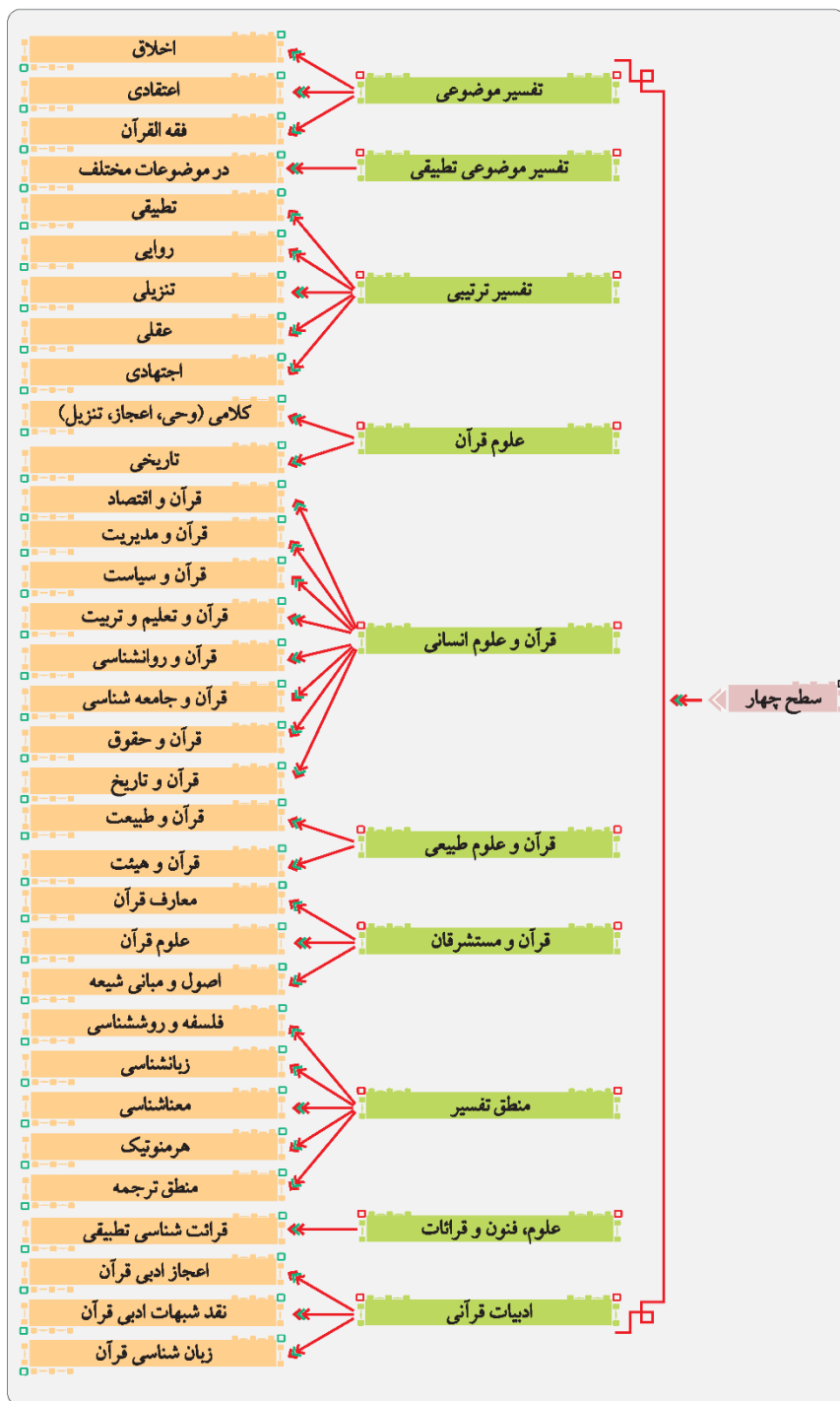

نام رشته	نام گرایش	
	اول	دوم
علوم اسلامی	*	تفسیر و علوم قرآن ^(۱)
	*	فنون قرائت و حفظ

نام رشته	نام گرایش	
	اول	دوم
تفسیر	*	تفسیر موضوعی
	*	تفسیر ترتیبی
منطق تفسیر ^(۲)	*	-
علوم قرآن	*	-
علوم و فنون قرائت	*	-
قرآن و علوم	*	قرآن و علوم انسانی
	*	قرآن و علوم طبیعی
قرآن و مستشرقان	*	-
ادبیات قرآنی	*	-

۱- در محتوای این گرایش رویکرد اصلی و غالب، روش‌شناسی تفسیر است.
 ۲- مباحث اصلی این رشته مبانی و مسائل مربوط به فلسفه و روش تفسیر است.

نام رشته	نام گرایش	اولویت	
		اول	دوم
تفسیر موضوعی	اخلاق	*	
	اعتقادی	*	
	فقه القرآن	*	
تفسیر موضوعی تطبیقی	در موضوعات مختلف ^(۱)	*	
تفسیر ترتیبی	تطبیقی	*	
	روایی	*	
	تنزیلی	*	
	عقلی	*	
علوم قرآن	اجتهادی	*	
	کلامی (وحی، اعجاز، تنزیل)	*	
	تاریخی	*	
قرآن و علوم انسانی	قرآن و اقتصاد	*	
	قرآن و مدیریت	*	
	قرآن و سیاست	*	
	قرآن و تعلیم و تربیت	*	
	قرآن و روان شناسی	*	
	قرآن و جامعه شناسی	*	
	قرآن و حقوق	*	
	قرآن و تاریخ	*	
قرآن و علوم طبیعی	قرآن و طبیعت	*	
قرآن و مستشرقان	قرآن و هیئت	*	
	معارف قرآن	*	
	علوم قرآن	*	
منطق تفسیر	اصول و مبانی شیعه	*	
	فلسفه و روش شناسی	*	
	زبان شناسی	*	
	معنا شناسی	*	
علوم، فنون و قرائات	هرمنوتیک	*	
	منطق ترجمه	*	
ادبیات قرآنی	قرائت شناسی تطبیقی	*	
	اعجاز ادبی قرآن	*	
	نقد شبهات ادبی قرآن	*	
	زبان شناسی قرآن	*	

۱- تعیین گرایش های این رشته با پیشنهاد گروه علمی و تأیید معاونت آموزش، است.

حوزه دانشی «حدیث»

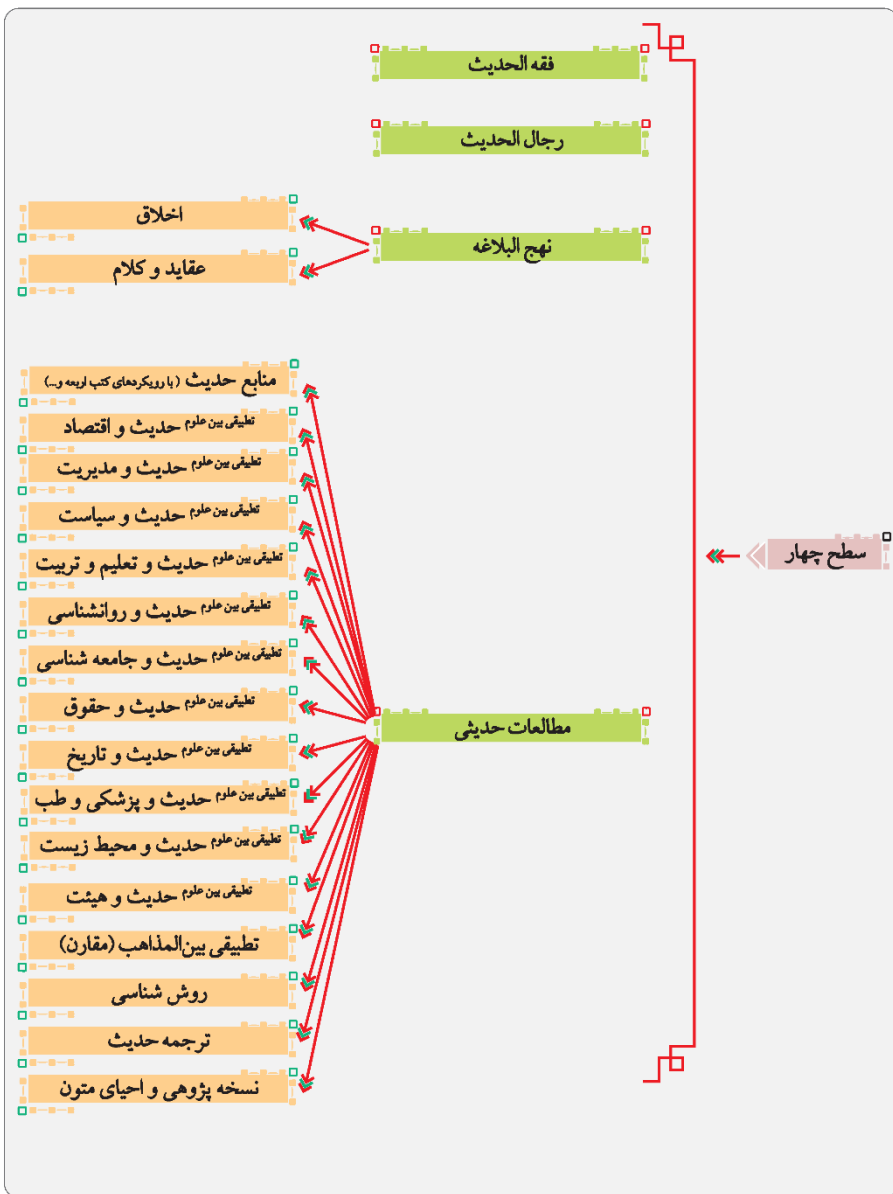

نام رشته	نام گرایش	اولویت	
		اول	دوم
علوم اسلامی	حدیث	*	

نام رشته	نام گرایش	اولویت	
		اول	دوم
معارف حدیث	اخلاقی و تربیتی	*	
	اعتقادی	*	
علوم حدیث	-	*	
مطالعات حدیثی ^{(۱) و (۲)}	{رویکرد} ادعیه و زیارت	*	
	{رویکرد} منابع متقدم	*	
نهج البلاغه	-	*	

- ۱- در رشته مطالعات حدیثی، شناخت و اعتبارسنجی نوع یا گروهی خاص از منابع حدیثی و بررسی و فهم متون آن مورد توجه است
- ۲- افزایش رویکردهای این رشته با پیشنهاد گروه علمی و تأیید معاونت آموزش بلامانع است.

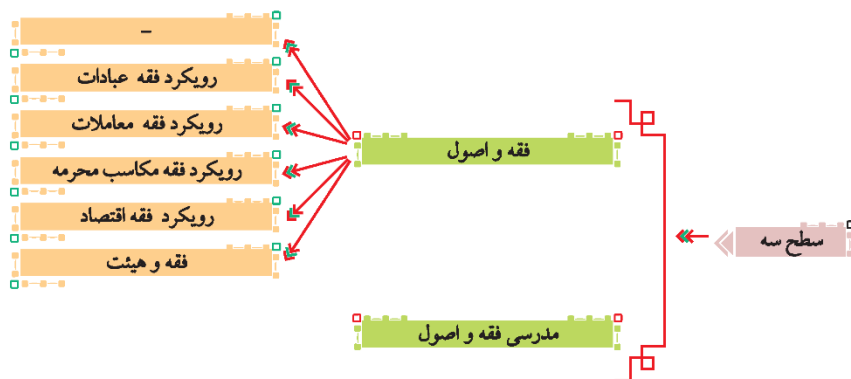
نام رشته	نام گرایش	اولویت	
		اول	دوم
فقه‌الحديث	-	*	
رجال‌الحديث	-	*	
نهج‌البلاغه	اخلاق	*	
	عقائد و کلام ^(۱)	*	
مطالعات حدیثی	منابع حدیث (با رویکردهای کتب اربعه و ...) ^(۲)	*	
	(تطبیقی بین علوم) حدیث و اقتصاد	*	
	(تطبیقی بین علوم) حدیث و مدیریت	*	
	(تطبیقی بین علوم) حدیث و سیاست	*	
	(تطبیقی بین علوم) حدیث و تعلیم و تربیت	*	
	(تطبیقی بین علوم) حدیث و روان‌شناسی	*	
	(تطبیقی بین علوم) حدیث و جامعه‌شناسی	*	
	(تطبیقی بین علوم) حدیث و حقوق	*	
	(تطبیقی بین علوم) حدیث و تاریخ	*	
	(تطبیقی بین علوم) حدیث و پزشکی و طب	*	
	(تطبیقی بین علوم) حدیث و محیط زیست	*	
	(تطبیقی بین علوم) حدیث و هیئت	*	
	تطبیقی بین المذاهب (مقارن) ^(۳)	*	
	روش‌شناسی	*	
	ترجمه حدیث	*	
	نسخه‌پژوهی و احیای متون	*	

- ۱- افزودن گرایش‌های دیگر مانند: تعلیم و تربیت، سیاست و حکومت در صورت نیاز و وجود گفتمان علمی کافی با پیشنهاد گروه علمی و تأیید معاونت آموزش حوزه‌های علمیه، بلامانع است
- ۲- افزودن رویکردهایی برای سایر منابع حدیثی مانند: وسائل الشیعه، صحیفه سجادیه و بحارالانوار، در صورت نیاز، با پیشنهاد گروه علمی و تأیید معاونت آموزش حوزه‌های علمیه، بلامانع است
- ۳- برگزاری این گرایش در قالب رویکردهایی مانند: تطبیق حدیث امامیه با حدیث اهل سنت و... در صورت نیاز، با پیشنهاد گروه علمی و تأیید معاونت آموزش حوزه‌های علمیه، بلامانع است

حوزه دانشی «فقه و اصول»

سطح دو

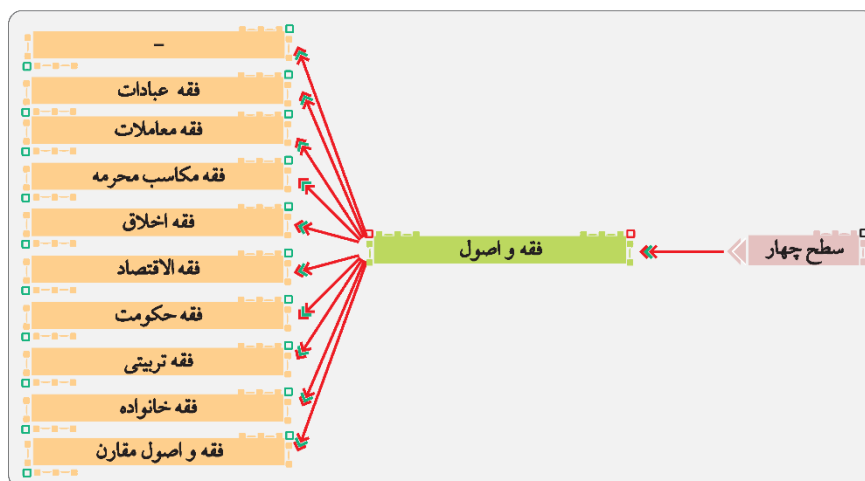
نام رشته	نام گرایش	اولویت	
		اول	دوم
فقه و اصول	-	*	

نام رشته	نام گرایش	اولویت	
		اول	دوم
فقه و اصول	۱- _	*	
	{رویکرد} فقه عبادات (۲)	*	
	{رویکرد} فقه معاملات	*	
	{رویکرد} فقه مکاسب مجرمه	*	
	{رویکرد} فقه اقتصاد	*	
	فقه و هیئت	*	
مدرسی فقه و اصول	-	*	

۱- این رویکرد، همان فقه و اصول و رشته جاری حوزه‌های علمیه است که در درس عمومی حوزه به صورت آزاد در حال اجراست

۲- در رویکردهای فقه عبادات، فقه معاملات و فقه اقتصاد در این مقطع، یک یا چند موضوع یا باب از موضوعات یا ابواب مرتبط با آن گرایش به اندازه حجم ساعتی مصوب ارائه خواهند شد و عنوان مندرج در مدرک تحصیلی، عنوان کلی «فقه و اصول» است

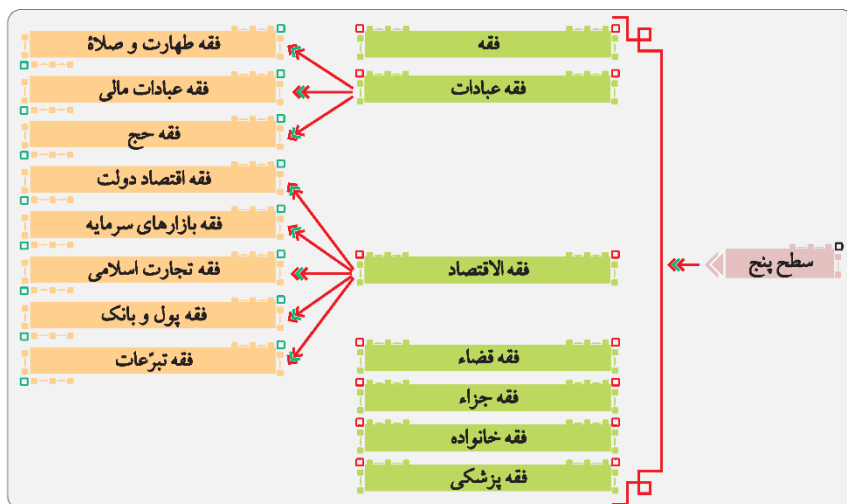
اولویت		نام گرایش	نام رشته
دوم	اول		
	*	۱) _	فقه و اصول
	*	فقه عبادات (۲)	
	*	فقه معاملات	
	*	فقه مکاسب محرمة	
	*	فقه اخلاق (۳)	
	*	فقه الاقتصاد	
	*	فقه حکومت (۴)	
	*	فقه تربیتی	
	*	فقه خانواده	
	*	فقه و اصول مقارن	

۱- این گرایش همان فقه و اصول و رشته جاری حوزه‌های علمیه است که در دروس عمومی حوزه به صورت آزاد در حال اجراست

۲- در گرایشهای فقه عبادات، فقه معاملات و فقه الاقتصاد در این مقطع، یک یا چند موضوع با باب از موضوعات یا ابواب مرتبط با آن گرایش به اندازه حجم ساعتی مصوب ارائه خواهند شد و عنوان مندرج در مدرک تحصیلی، عنوان کلی گرایش «فقه عبادات»، «فقه معاملات» و «فقه الاقتصاد» است

۳- در رشته فقه اخلاق، تأکید بر توجه به مباحث اخلاق فردی و هم چنین اخلاق روابط اجتماعی است.

۴- در این گرایش با نگاهی جامع، مجموعه مباحث مورد نیاز آن گرایش ارائه می‌شود.

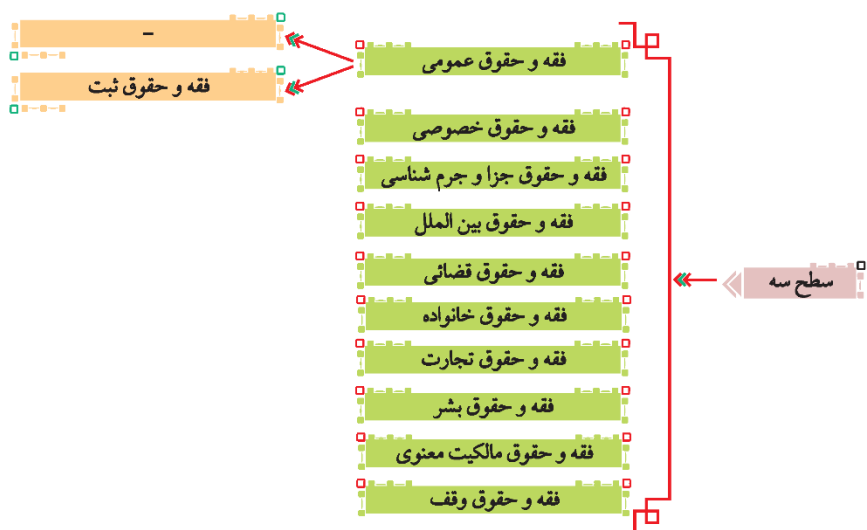
اولویت		نام گرایش	نام رشته
دوم	اول		
	*	-	فقه
	*	فقه طهاره و صلاه	فقه عبادات ^(۱)
	*	فقه عبادات مالی	
	*	فقه حج	
	*	فقه اقتصاد دولت	فقه الاقتصاد
	*	فقه بازارهای سرمایه	
	*	فقه تجارت اسلامی	
	*	فقه پول و بانک	
	*	فقه تبرعات	
	*	-	فقه قضاء ^(۲)
	*	-	فقه جزاء ^(۳)
	*	-	فقه خانواده
	*	-	فقه پزشکی

- ۱- در این رشته، تمام محتوای رشته و گرایش، به موضوع گرایش اختصاص مییابد.
- ۲- ادامه تحصیل در این رشته، برای فارغ التحصیلان سطح چهار حوزه دانشی «فقه، حقوق و قضای اسلامی» مجاز است
- ۳- ادامه تحصیل در این رشته، برای فارغ التحصیلان سطح چهار حوزه دانشی «فقه، حقوق و قضای اسلامی» مجاز است

حوزه دانشی «فقه، حقوق و قضای اسلامی»

نام رشته	نام گرایش	اولویت	
		اول	دوم
فقه و حقوق ^(۱)	-	*	
حقوق و قضای اسلامی ^(۲)	-	*	

- ۱- این عنوان هر چند در سطح دو دیده شده اما رشته بوده و دروس فقه و اصول متداول و عمومی حوزه در این سطح برای طلاب آن ارائه می‌گردد
- ۲- این عنوان هر چند در سطح دو دیده شده اما رشته بوده و دروس فقه و اصول متداول و عمومی حوزه در این سطح برای طلاب آن ارائه می‌گردد

اولویت		نام گرایش	نام رشته
دوم	اول		
	*	-	فقه و حقوق عمومی
	*	فقه و حقوق ثبت	
	*	-	فقه و حقوق خصوصی
	*	-	فقه و حقوق جزا و جرم شناسی
	*	-	فقه و حقوق بینالملل
	*	-	فقه و حقوق قضایی
	*	-	فقه و حقوق خانواده
	*	-	فقه و حقوق تجارت
	*	-	فقه و حقوق بشر
	*	-	فقه و حقوق مالکیت معنوی
	*	-	فقه و حقوق وقف

اولویت		نام گرایش	نام رشته
دوم	اول		
	*	-	فقه و حقوق عمومی
	*	-	فقه و حقوق خصوصی
	*	فقه و حقوق جزای عمومی	فقه و حقوق جزا و جرم شناسی
	*	فقه و حقوق جزای اختصاصی	
	*	فقه و حقوق کیفر شناسی	
	*	فقه و حقوق جزایی اطفال و نوجوانان	
	*	-	فقه و حقوق بین‌الملل
	*	-	فقه و حقوق قضایی
	*	فقه و حقوق زن و خانواده	فقه و حقوق خانواده
	*	فقه و حقوق کودک و خانواده	
	*	-	فقه و حقوق تجارت
	*	فقه و حقوق تجارت الکترونیک	
	*	-	فقه و حقوق بشر
	*	-	فقه و حقوق مالکیت معنوی
	*	-	فقه و حقوق وقف
	*	-	فقه و حقوق ثبت
	*	-	فلسفه حقوق

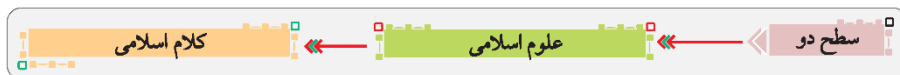
جدول پیوستی رشته‌ها و گرایش‌های سطح چهار^(۱)

نام رشته	نام گرایش
فقه و حقوق عمومی	{رویکرد} فقه و حقوق اساسی
	{رویکرد} فقه و حقوق کار
	{رویکرد} فقه و حقوق مالیه
	{رویکرد} فقه و حقوق اداری - استخدامی
	{رویکرد} فقه و حقوق محیط زیست
	{رویکرد} فقه و حقوق ارتباطات و رسانه
فقه و حقوق خصوصی	{رویکرد} فقه و حقوق مسئولیت مدنی
	{رویکرد} فقه و حقوق فناوری
	{رویکرد} فقه و حقوق پزشکی
	{رویکرد} فقه و حقوق قراردادها
فقه و حقوق جزا و جرم‌شناسی	{رویکرد} فقه و حقوق جرم‌شناسی و سیاست جنائی
	{رویکرد} فقه و آیین دادرسی کیفری
فقه و حقوق بین‌الملل	{رویکرد} فقه و حقوق بین‌الملل عمومی
	{رویکرد} فقه و حقوق بین‌الملل صلح و امنیت
	{رویکرد} فقه و حقوق دریاها
	{رویکرد} فقه و حقوق بین‌الملل هوا-فضا

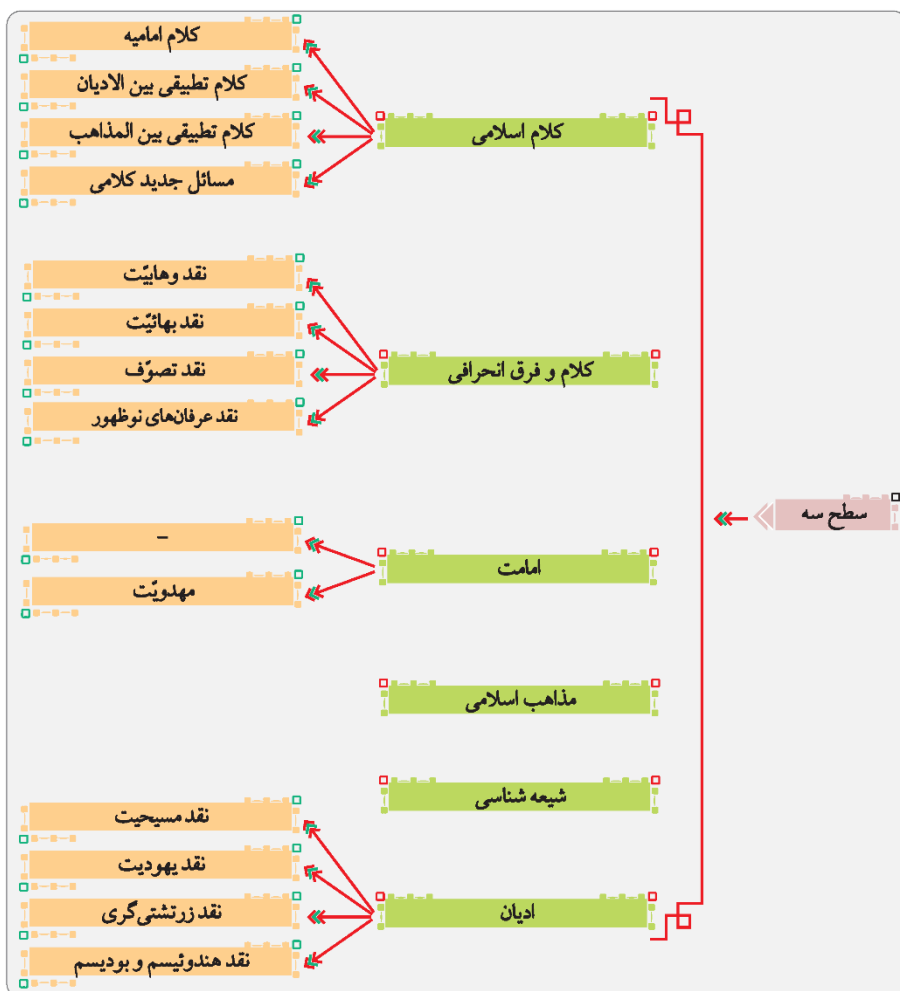
۱- تدوین و برگزاری این گرایش‌ها به صورت رویکرد و با مجوز معاونت آموزش مجاز است، عنوان رویکرد در مدارک صادره درج نمی‌شود. همچنین، طراحی و اجرای این رشته‌ها حتی المقدور با همکاری نهادهای پیراحوزوی است.

نام رشته	نام گرایش
فقه و حقوق قضایی	{رویکرد} فقه و آیین دادرسی
	{رویکرد} فقه و حقوق دادرسی و مدیریت قضایی
	{رویکرد} فقه و مدیریت نظارت و بازرسی
فقه و حقوق تجارت	{رویکرد} فقه و حقوق داخلی
	{رویکرد} فقه و حقوق تجارت بین الملل
	{رویکرد} فقه و حقوق بورس
	{رویکرد} فقه و حقوق بانکی
	{رویکرد} فقه و حقوق حمل و نقل تجاری
	{رویکرد} حقوق انرژی
	{رویکرد} فقه و حقوق اقتصادی بین المللی
	{رویکرد} فقه و حقوق سرمایه گذاری
	{رویکرد} تاریخ حقوق
فلسفه حقوق	{رویکرد} نظام حقوقی اسلام
	{رویکرد} مطالعه تطبیقی فلسفه حقوق اسلام و غرب

حوزه دانشی «کلام، ادیان، فرق و مذاهب»

نام رشته		نام گرایش	اولویت
علوم اسلامی	کلام اسلامی		
			اول
			دوم

نام رشته	نام گرایش	اولویت	
		اول	دوم
کلام اسلامی	کلام امامیه	*	
	کلام تطبیقی بینالادیان ^(۱)	*	
	کلام تطبیقی بینالمذاهب ^(۲)	*	
	مسائل جدید کلامی	*	
کلام و فرق انحرافی ^(۳)	نقد وهابیت	*	
	نقد بهائیت	*	
	نقد تصوف	*	
	نقد عرفانهای نوظهور	*	
امامت	-	*	
	مهدویت	*	
مذاهب اسلامی ^(۴)	-	*	
شیعه شناسی ^(۵)	-	*	
ادیان	نقد مسیحیت	*	
	نقد یهودیت	*	
	نقد زرتشتی گری	*	
	نقد هندوئیسم و بودیسم	*	

- ۱- این عنوان می تواند گرایش های مختلفی مانند: کلام تطبیقی بین اسلام و مسیحیت، کلام تطبیقی بین اسلام و یهودیت طراحی و اجرا شود
- ۲- این عنوان می تواند در گرایش های مختلفی مانند: کلام تطبیقی امامیه با سلفیه، کلام تطبیقی امامیه با اشاعره، ماتریدیه و معتزله نیز طراحی و اجرا شود
- ۳- افزایش گرایش های این رشته با پیشنهاد گروه علمی و تأیید معاونت آموزش بالامانع است.
- ۴- در محتوای این رشته مباحث کلامی، فقهی و تاریخی مورد توجه است.
- ۵- در محتوای این رشته مباحث کلامی، فقهی و تاریخی مورد توجه است.

نام رشته	نام گرایش	اولویت	
		اول	دوم
کلام امامیه	مبدا و معاد	*	
	تاریخ و مکاتب کلام امامیه	*	
کلام تطبیقی بین ادیان ^(۱)	مقایسه اسلام و یهودیت	*	
	مقایسه اسلام و مسیحیت	*	
	مقایسه اسلام و زرتشت	*	
	مقایسه اسلام و ادیان شرقی ^(۲)	*	
	-	*	
کلام تطبیقی امامیه با معتزله، اشاعره و ماتریدیّه	-	*	
کلام تطبیقی امامیه با اهل حدیث و سلفیه ^(۳)	-	*	
کلام تطبیقی امامیه با زیدیه و اسماعیلیه	-	*	
کلام و فرق انحرافی	نقد وهابیت	*	
	نقد بهائیت	*	
	نقد تصوّف	*	

۱- در این رشته و گرایش‌های آن تمرکز بر مباحث کلامی بوده و ارزیابی و نقد دیدگاه‌های ادیان دیگر مورد توجه است

۲- مباحث مربوط به ادیان هندوئیسم و بودیسم در این گرایش مورد تأکید است و در صورت نیاز در نظر گرفتن چند رویکرد برای این گرایش با پیشنهاد گروه علمی و تأیید معاونت آموزش، بلامانع است

۳- در این رشته مباحث مرتبط با انواع سلفیه از جمله سلفیه تکفیری، نوسلفی و... مورد توجه است.

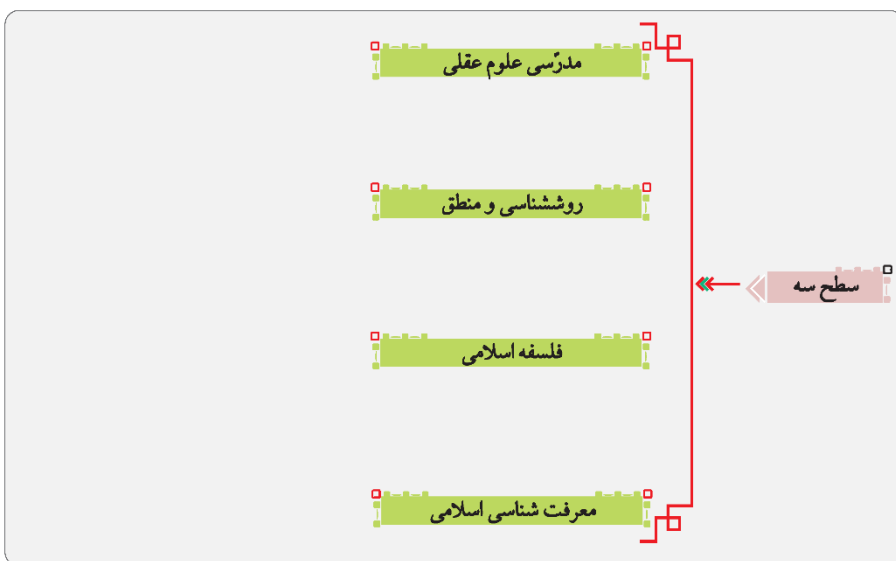
نام رشته	نام گرایش	اولویت	
		اول	دوم
مسائل جدید کلامی	مطالعات معرفت شناختی ^(۱)	*	
	مطالعات فقهی و حقوقی	*	
	مطالعات دین	*	
تاریخ تحلیلی کلام	-		*
مهدویت	{رویکرد} قرآن و حدیث	*	
	{رویکرد} کلام	*	
	{رویکرد} سیاسی-اجتماعی	*	
	{رویکرد} منجی در ادیان	*	
امامت	امام شناسی	*	
	تطبیقی بین المذاهب	*	
مبانی کلامی علوم اسلامی	-		*
مطالعات مقایسه‌ای اسلام و مسیحیت	-	*	
مطالعات مقایسه‌ای اسلام و یهودیت	-		*
مطالعات مقایسه‌ای اسلام و زرتشت		*	
مطالعات مقایسه‌ای اسلام و ادیان شرقی	-	*	
شیعه شناسی ^(۲)	-	*	

- ۱- توجه به مباحث زبان شناختی و نقش آنها در پدید آمدن معرفت و رویکرد علمی و دیدگاه‌های کلامی در این گرایش لحاظ شود
- ۲- با پیشنهاد گروه علمی و تأیید معاونت آموزش حوزه‌های علمیه، در نظر گرفتن چند رویکرد برای این رشته در این مقطع، بالامنع است

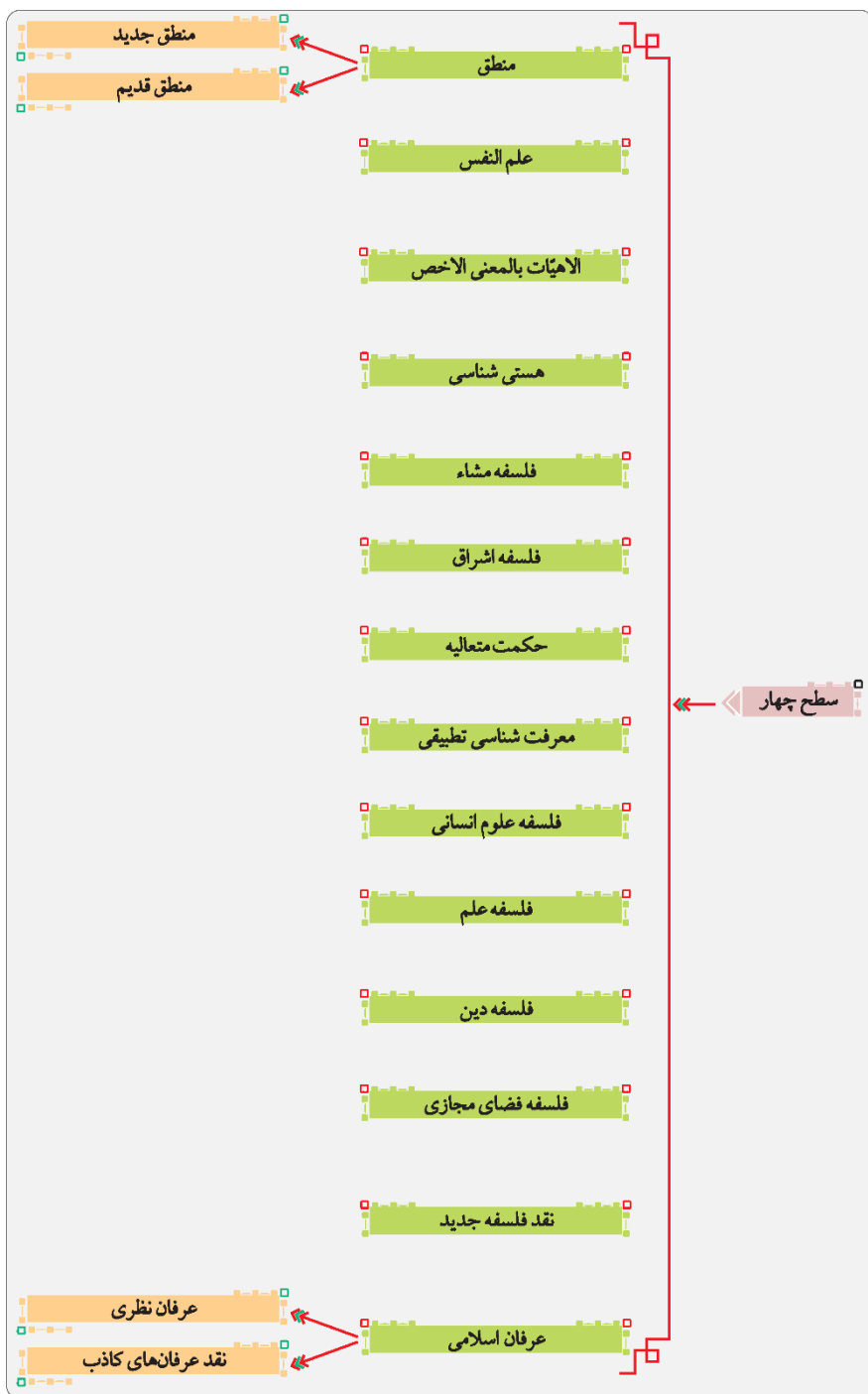
حوزه دانشی «منطق، فلسفه و عرفان»

اولویت		نام گرایش	نام رشته
دوم	اول		
	*	فلسفه اسلامی	علوم اسلامی

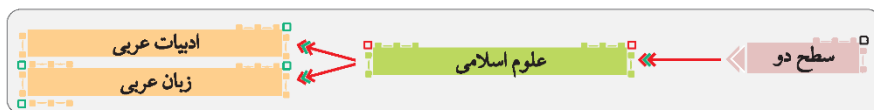
اولویت		نام گرایش	نام رشته
دوم	اول		
	*	-	مدرسی علوم عقلی
	*	-	روشنشناسی و منطق
	*	-	فلسفه اسلامی
	*	-	معرفت شناسی اسلامی

اولویت		نام گرایش	نام رشته
دوم	اول		
*		منطق جدید	منطق
*		منطق قدیم	
	*	-	علم النفس
	*	-	الاهیات بالمعنی الاخص
	*	-	هستی شناسی
*		-	فلسفه مشاء
*		-	فلسفه اشراق
	*	-	حکمت متعالیه
	*	-	معرفت شناسی تطبیقی
*		-	فلسفه علوم انسانی ^(۱)
*		-	فلسفه علم ^(۲)
	*	-	فلسفه دین
*		-	فلسفه فضای مجازی
*		-	نقد فلسفه جدید
	*	عرفان نظری	عرفان اسلامی
	*	نقد عرفان های کاذب ^(۳)	

- ۱- در مقام اجرا، پذیرش این رشته محدود به دانش آموختگان رشته های علوم انسانی از رشته های حوزوی و با سایر نهادهای علمی می باشد. همچنین، اختصاص محتوا با حجم ساعتی معادل یک گرایش با عنوان رویکرد به هر یک از شاخه های علوم انسانی نیز بلامانع است
- ۲- در مقام اجرا، پذیرش این رشته محدود به دانش آموختگان رشته های علوم طبیعی و تجربی می باشد. همچنین، اختصاص محتوا با حجم ساعتی معادل یک گرایش با عنوان رویکرد به هر یک از شاخه های علوم مذکور نیز بلامانع است
- ۳- بررسی مسائل عرفان های نوظهور نیز در این رشته مد نظر است.

حوزه‌دانشی «زبان و ادبیات عربی»

اولویت		نام گرایش	نام رشته
دوم	اول	ادبیات عربی ^(۱)	علوم اسلامی
*	*	زبان عربی ^(۲)	

اولویت		نام گرایش	نام رشته
دوم	اول	-	ادبیات عربی ^(۳)
*	*	-	مترجمی زبان عربی ^(۴)
*	*	-	زبان عربی معاصر ^(۵)
	*	-	مدرّسی ادبیات عرب

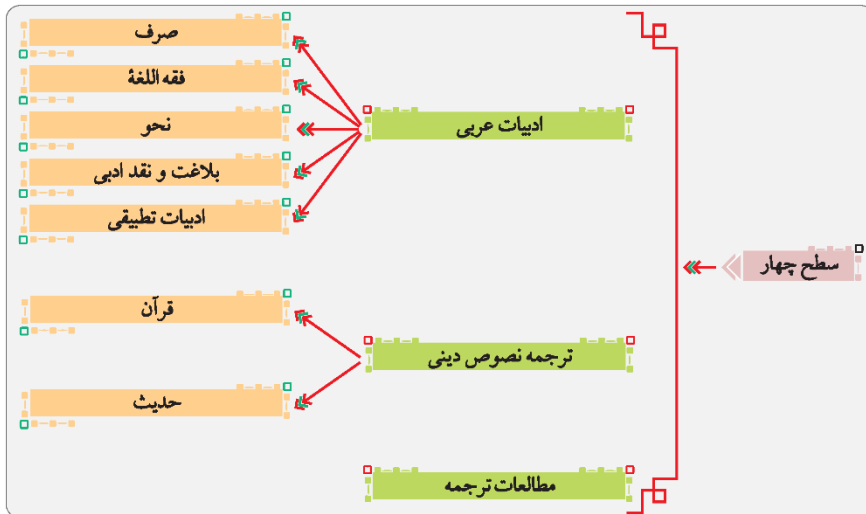
۱- توجه و تمرکز این گرایش بر مباحث قواعد ادبیات عرب است.

۲- توجه و تمرکز این گرایش بر مباحث مکالمه عربی است.

۳- در تدوین عناوین دروس و سرفصل‌های این رشته، پرداختن به مباحث صرف، لغت، نحو و بلاغت مورد تأکید می‌باشد

۴- در طراحی و تدوین این رشته، ترجمه از عربی به فارسی و از زبان فارسی به زبان عربی مورد توجه است

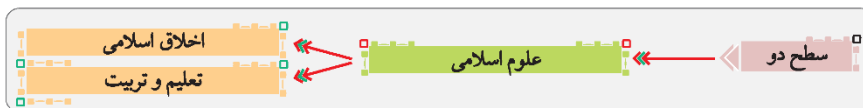
۵- در محتوای این رشته، مسئله انشاء و خواندن و فهم عربی معاصر مورد توجه است.

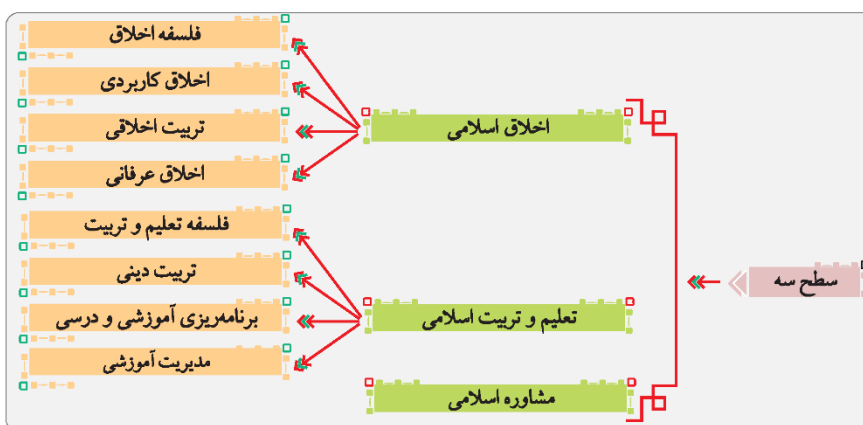
اولویت		نام گرایش	نام رشته
دوم	اول		
	*	صرف	ادبیات عربی
	*	فقه اللغة	
	*	نحو	
	*	بلاغت و نقد ادبی	
	*	ادبیات تطبیقی ^(۱)	
*		قرآن	ترجمه نصوص دینی
*		حدیث ^(۲)	
	*	-	مطالعات ترجمه

- ۱- در تدوین محتوای این رشته مباحثی مانند: رابطه زبان عربی و زبانهای دیگر، کاربرد ادبیات در فقه، فلسفه، اصول و... نقش ادبیات در فهم علوم دینی، تأثیر متقابل ادبیات عربی و علوم دینی مورد توجه است
- ۲- در طراحی محتوای این گرایش توجه خاص به متن نهج البلاغه، مورد تأکید است.

حوزه دانشی «اخلاق، تربیت و مشاوره»

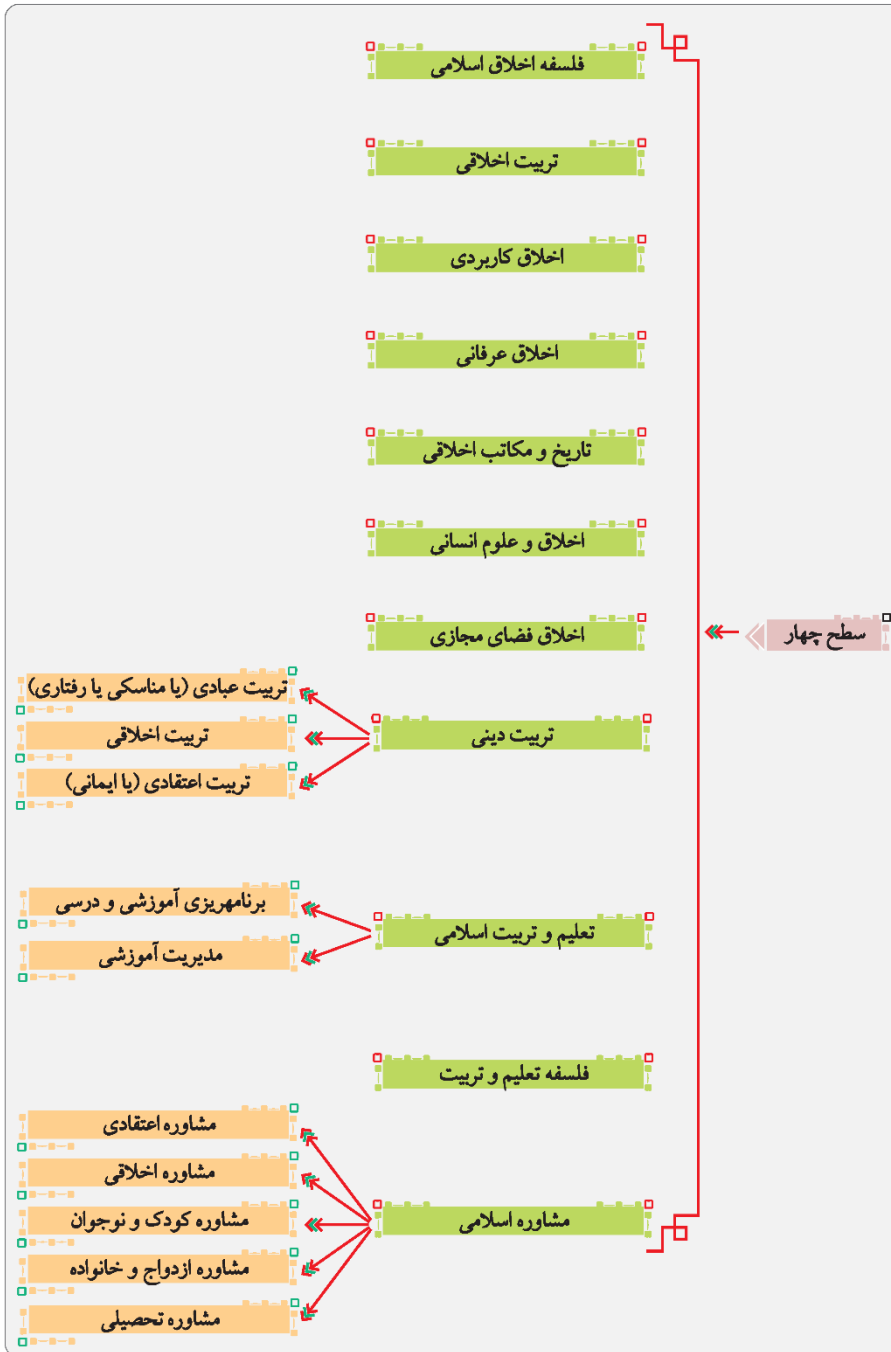

نام رشته		نام گرایش		اولویت	
				اول	دوم
علوم اسلامی		اخلاق اسلامی		*	
		تعلیم و تربیت		*	

نام رشته		نام گرایش		اولویت	
				اول	دوم
اخلاق اسلامی ^(۱)		فلسفه اخلاق		*	
		اخلاق کاربردی		*	
		تربیت اخلاقی		*	
		اخلاق عرفانی		*	
تعلیم و تربیت اسلامی		{رویکرد} فلسفه تعلیم و تربیت		*	
		{رویکرد} تربیت دینی		*	
		{رویکرد} برنامهریزی آموزشی و درسی		*	
		{رویکرد} مدیریت آموزشی		*	
مشاوره اسلامی		-		*	

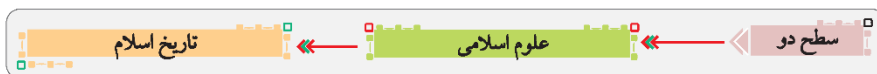
۱- در مباحث مشترک رشته اخلاق اسلامی در تمام گرایش‌ها، مبانی، اصول، اهداف، روش‌ها و مراحل اخلاقی مورد توجه است

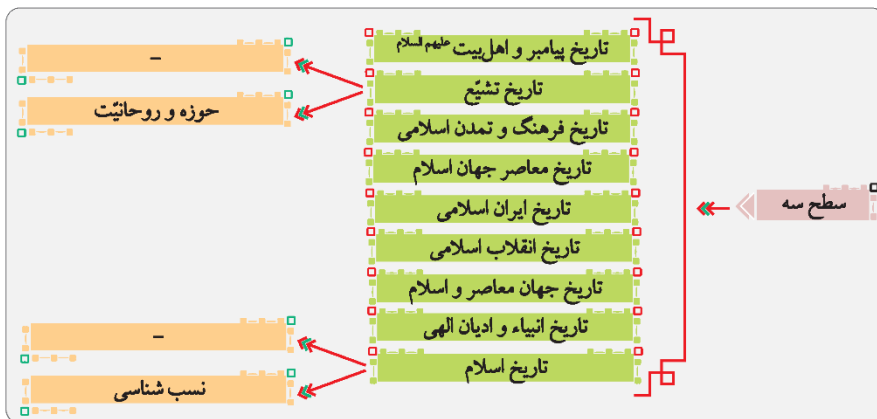
نام رشته	نام گرایش	اولویت	
		اول	دوم
فلسفه اخلاق اسلامی	-	*	
تربیت اخلاقی	-	*	
اخلاق کاربردی	-	*	
اخلاق عرفانی ^(۱)	-	*	
تاریخ و مکاتب اخلاقی	-	*	*
اخلاق و علوم انسانی	-	*	
اخلاق فضای مجازی	-	*	
تربیت دینی	تربیت عبادی (یا مناسکی یا رفتاری)	*	
	تربیت اخلاقی	*	
	تربیت اعتقادی (یا ایمانی)	*	
تعلیم و تربیت اسلامی	{رویکرد} برنامه‌ریزی آموزشی و درسی	*	
	{رویکرد} مدیریت آموزشی	*	
فلسفه تعلیم و تربیت	-	*	
مشاوره اسلامی	مشاوره اخلاقی	*	
	مشاوره اعتقادی	*	
	مشاوره کودک و نوجوان	*	
	مشاوره ازدواج و خانواده	*	
	مشاوره تحصیلی	*	

۱- در این رشته، تراث اخلاق عملی و مباحث سلوک و عرفان عملی بر اساس منابع دینی (قرآن و حدیث) و سیره عالمان شیعی بررسی می‌شود

حوزه دانشی «تاریخ و سیره»

اولویت		نام گرایش	نام رشته
دوم	اول *		
		تاریخ اسلام	علوم اسلامی

اولویت		نام گرایش	نام رشته
دوم	اول *		
	*	-	تاریخ پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام
	*	-	تاریخ تشیع
	*	حوزه و روحانیت	
*		-	تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی
	*	-	تاریخ معاصر جهان اسلام
	*	-	تاریخ ایران اسلامی ^(۱)
	*	-	تاریخ انقلاب اسلامی ^(۲)
*		-	تاریخ جهان معاصر و اسلام ^(۳)
	*	-	تاریخ انبیاء و ادیان الهی
	*	-	تاریخ اسلام
	*	نسب شناسی	

۱- در این رشته توجه به تاریخ معاصر ایران مورد تأکید است.

۲- توجه به تاریخ دفاع مقدس در این رشته مورد تأکید است.

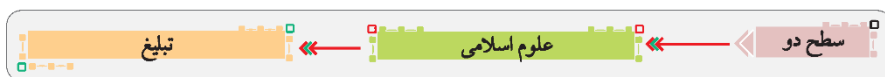
۳- در این رشته آشنایی با تاریخ کشورها با هدف آمادگی برای تبلیغ و زمینه‌یابی گسترش اسلام مورد تأکید است. همچنین، به مهمترین موضوعات مناطق، کشورها و حکومت‌های مختلف توجه شود

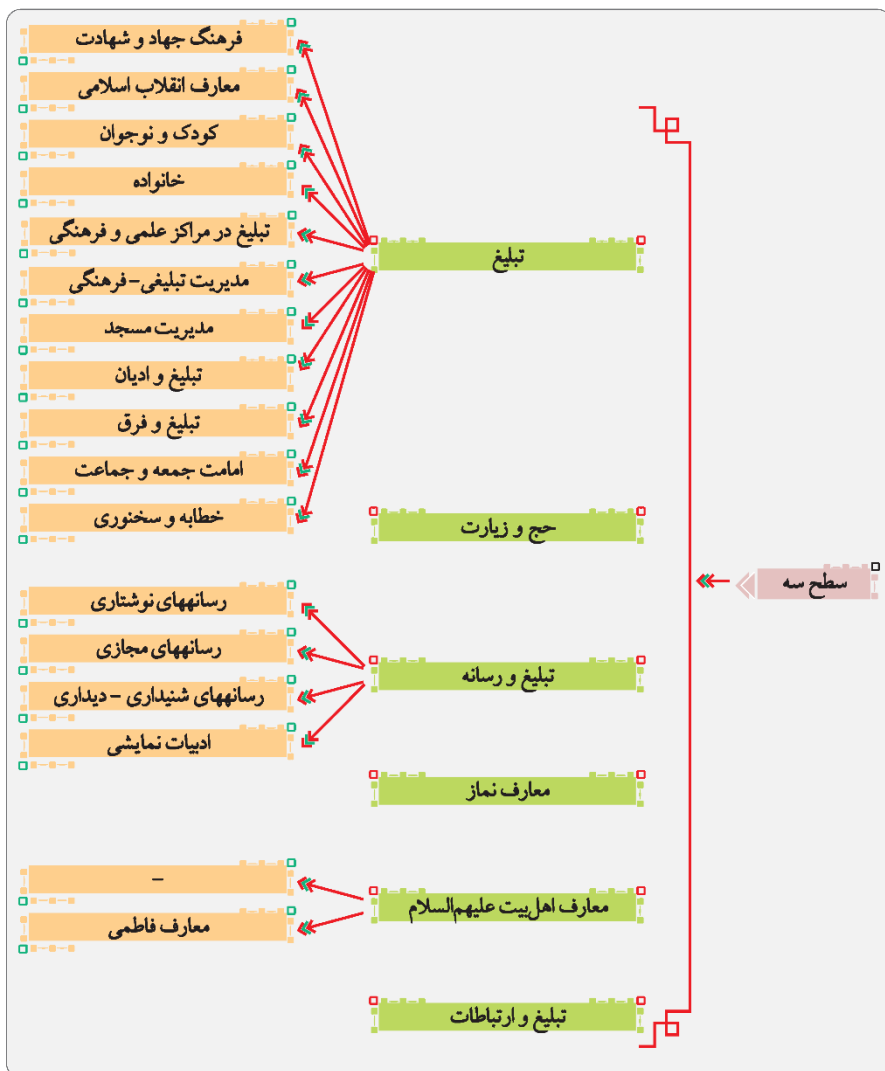
اولویت		نام گرایش	نام رشته
دوم	اول		
	*	-	تاریخ و سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله
	*	{رویکرد} امام علی علیه السلام تا امام سجاد علیه السلام	تاریخ و سیره ائمه علیهم السلام (۱)
	*	{رویکرد} امام باقر علیه السلام تا امام رضا علیه السلام	
	*	{رویکرد} ابناء الرضا علیه السلام تا پایان غیبت صغری	
	*	-	تاریخ تشیع امامی (۲)
	*	-	تاریخ معاصر شیعه
	*	تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی	تاریخ تمدن اسلامی
	*	نقش شیعه در تمدن اسلامی	
	*	-	مطالعات نظری تاریخ
	*	{رویکرد} نقش حوزه و مرجعیت	تاریخ انقلاب اسلامی (۳)
	*	{رویکرد} شیعه و انقلاب اسلامی	
	*	-	تاریخ جهان معاصر و اسلام

- ۱- تمام محتوای این رشته به مسائل مربوط به ائمه علیهم السلام اختصاص یافته و طراحی آن پس از تأیید معاونت آموزش بر اساس رویکردهای اختصاصی و یا مطابق آنچه که در این رشته آمده است، بوده، عنوان مندرج در مدرک، تنها عنوان رشته «تاریخ و سیره ائمه علیهم السلام» خواهد بود.
- ۲- در این رشته مباحث تاریخی مرتبط با عصر غیبت صغری مورد توجه است.
- ۳- در این رشته توجه به مباحث تاریخ دفاع مقدس از منظر تاریخی مورد تأکید است.

حوزه دانشی «تبلیغ و ارتباطات»

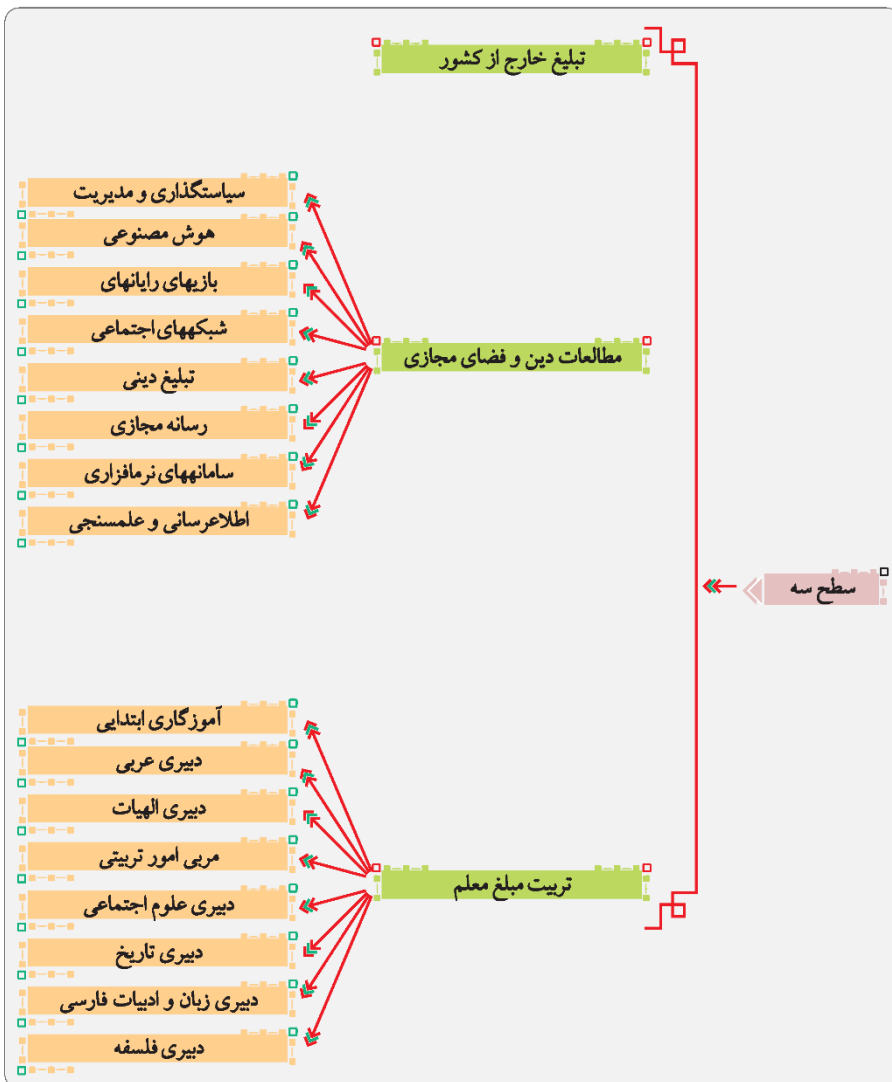

نام رشته	نام گرایش	اولویت	
		اول	دوم
علوم اسلامی	تبلیغ	*	

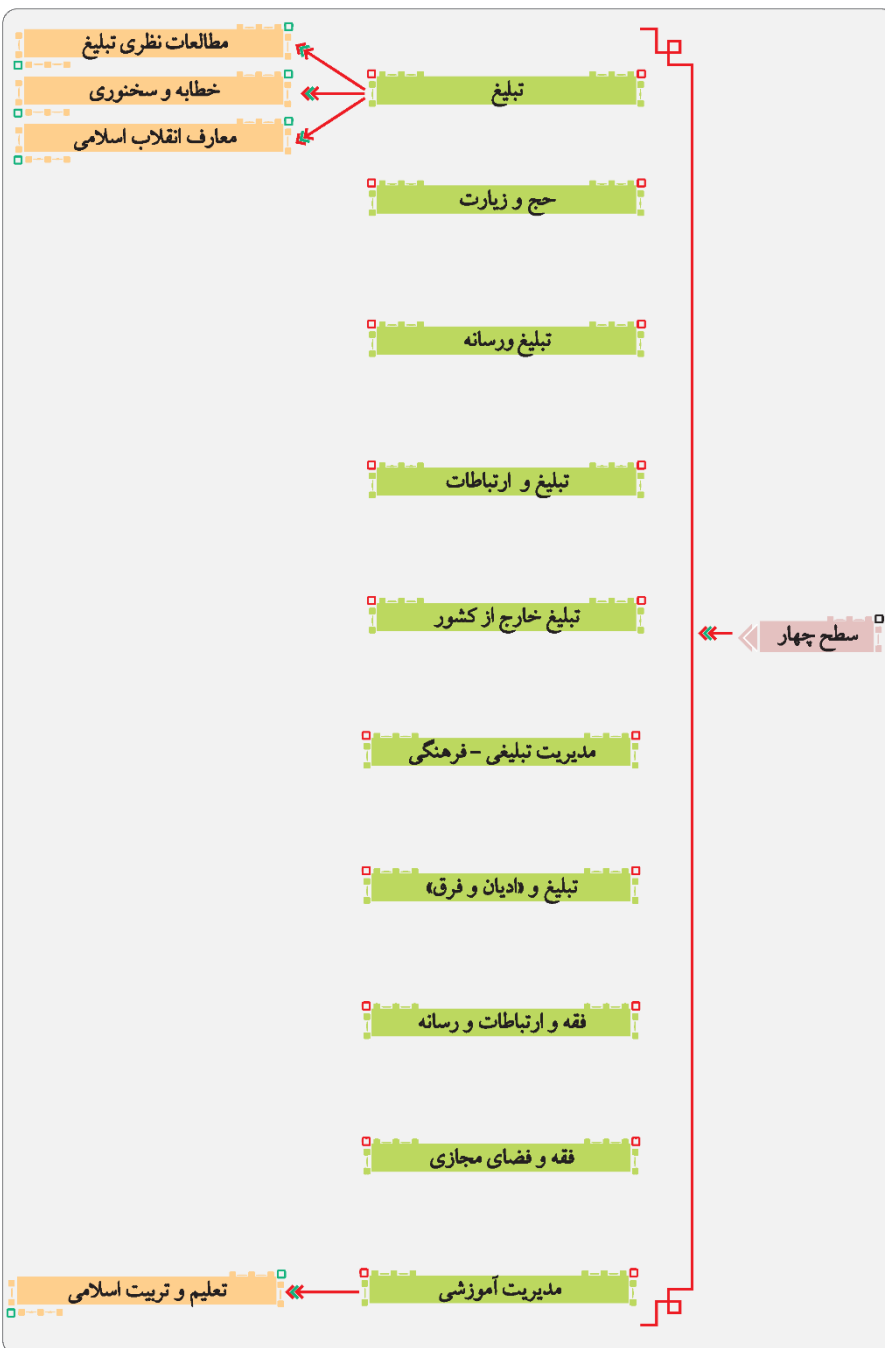
نام رشته	نام گرایش	اولویت	
		اول	دوم
تبلیغ	فرهنگ جهاد و شهادت	*	
	معارف انقلاب اسلامی	*	
	کودک و نوجوان	*	
	خانواده	*	
	تبلیغ در مراکز علمی و فرهنگی ^(۱)	*	
	مدیریت تبلیغی- فرهنگی	*	
	مدیریت مسجد	*	
	تبلیغ و ادیان ^(۲)	*	
	تبلیغ و فرق ^(۳)	*	
	امامت جمعه و جماعت (با دو رویکرد «امامت جمعه» و «امامت جماعت»)	*	
	خطابه و سخنوری ^(۴)	*	
حج و زیارت	-	*	
تبلیغ و رسانه	رسانه‌های نوشتاری	*	
	رسانه‌های مجازی	*	
	رسانه‌های شنیداری- دیداری	*	
	ادبیات نمایشی	*	
معارف نماز	-	*	
معارف اهل بیت	- ^(۵)	*	
علیهماالسلام	{رویکرد} معارف فاطمی		
تبلیغ و ارتباطات	-	*	

- ۱- طراحی و اجرای این گرایش در رویکردهایی مانند: دانش‌آموزی، دانشجویی، اماکن تفریحی یا تجاری، تبلیغ در میان آسیب‌دیدگان با پیشنهاد گروه علمی و تأیید معاونت آموزش حوزه‌های علمیه، بلامانع است
- ۲- طراحی و اجرای این گرایش در رویکردهایی مانند نقد: مسیحیت، یهودیت و زرتشت با پیشنهاد گروه علمی و تأیید معاونت آموزش حوزه‌های علمیه، بلامانع است
- ۳- طراحی و اجرای این گرایش در رویکردهایی مانند نقد: وهابیت، بهائیت و تصوف با پیشنهاد گروه علمی و تأیید معاونت آموزش حوزه‌های علمیه، بلامانع است
- ۴- محتوای این گرایش با هدف تربیت خطیب تدوین شود و از پرداختن صرف به مباحث نظری خودداری شود
- ۵- اضافه کردن رویکرد برای این رشته با پیشنهاد گروه علمی و تأیید معاونت آموزش بلامانع است.

اولویت		نام رشته	نام گرایش
دوم	اول		
	*	-	تبلیغ خارج از کشور ^(۱)
	*	{رویکرد} سیاستگذاری و مدیریت	مطالعات دین و فضای مجازی
	*	{رویکرد} هوش مصنوعی	
	*	{رویکرد} بازیهای رایانه‌ای	
	*	{رویکرد} شبکه‌های اجتماعی	
	*	{رویکرد} تبلیغ دینی	
*		{رویکرد} رسانه مجازی	
*		{رویکرد} سامانه‌های نرم‌افزاری	
*		{رویکرد} اطلاع‌رسانی و علم‌سنجی	
	*	آموزگاری ابتدایی	
	*	دبیری عربی	
	*	دبیری الهیات	
	*	مربی امور تربیتی	
*		دبیری علوم اجتماعی	
	*	دبیری تاریخ	
*		دبیری زبان و ادبیات فارسی	
	*	دبیری فلسفه	

۱- با پیشنهاد مراکز تخصصی مجری و گروه‌های علمی آنها و تأیید معاونت آموزش حوزه‌های علمیه، طراحی این رشته در سطوح سه و چهار حوزه به صورت قابل ارائه به زبان‌های مختلف و همراه با رویکردهای مختص به زبان‌ها و فرهنگ‌های مختلف بلامانع می‌باشد که البته در عنوان مدرک درج نخواهد شد. همچنین، در صورت ارائه محتوای رشته به زبان‌های مختلف، استفاده از عنوان مطالعات اسلامی به همراه عنوان زبان در مدرک، بلامانع است.

نام رشته	نام گرایش	اولویت	
		اول	دوم
تبلیغ	مطالعات نظری تبلیغ	*	
	خطابه و سخنوری	*	
	معارف انقلاب اسلامی	*	
حج و زیارت	-	*	
تبلیغ و رسانه ^(۱)	-	*	
تبلیغ و ارتباطات	-	*	
تبلیغ خارج از کشور	-	*	
مدیریت تبلیغی- فرهنگی	-	*	
تبلیغ و «ادیان و فرق» ^(۲)	-		*
فقه و ارتباطات و رسانه	-	*	
فقه و فضای مجازی	-		*
مدیریت آموزشی	(ذوینکرده) تعلیم و تربیت اسلامی		*

۱ - در طراحی محتوای این رشته، روش تحلیل و نقد رسانه مورد توجه قرار گیرد.

۲ - طراحی و اجرای این رشته در رویکردهایی مانند نقد: مسیحیت، یهودیت، وهابیت و بهائیت با پیشنهاد گروه علمی و تأیید معاونت آموزش حوزه‌های علمیه، بلامانع خواهد بود

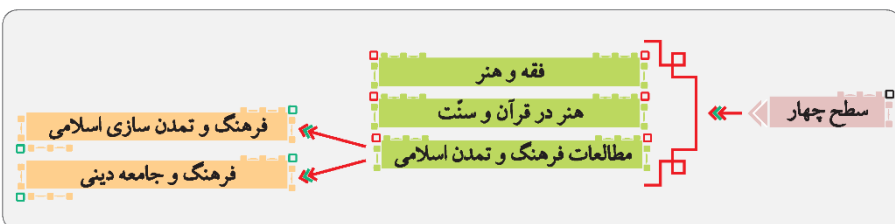
حوزه دانشی «فرهنگ، هنر و تمدن اسلامی»

نام رشته	نام گرایش	اولویت	
		اول	دوم
علوم اسلامی	فرهنگ، هنر و تمدن اسلامی	*	

نام رشته	نام گرایش	اولویت	
		اول	دوم
حکمت هنر	-	*	
هنر اسلامی	-	*	
فرهنگ و تمدن اسلامی	-	*	

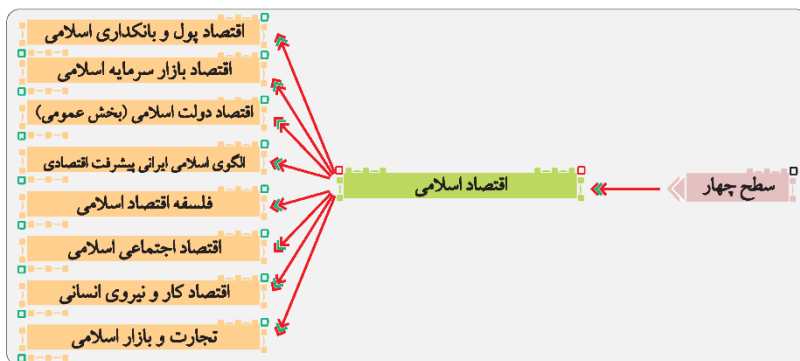

نام رشته	نام گرایش	اولویت	
		اول	دوم
فقه و هنر	-		*
هنر در قرآن و سنت	-	*	
مطالعات فرهنگ و تمدن اسلامی	فرهنگ و تمدن سازی اسلامی	*	
	فرهنگ و جامعه دینی	*	

حوزه دانشی «اقتصاد اسلامی»

سطح دو		علوم اسلامی	حکمت عملی و علوم انسانی
نام رشته	نام گرایش	اول	دوم
علوم اسلامی	حکمت عملی و علوم انسانی ^(۱)	*	

سطح سه		اقتصاد اسلامی	حکمت عملی و علوم انسانی
نام رشته	نام گرایش	اول	دوم
اقتصاد اسلامی	-	*	

نام رشته	نام گرایش	اولویت	
		اول	دوم
اقتصاد اسلامی	اقتصاد پول و بانکداری اسلامی	*	
	اقتصاد بازار سرمایه اسلامی	*	
	اقتصاد دولت اسلامی (بخش عمومی)	*	
	الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت اقتصادی	*	
	فلسفه اقتصاد اسلامی	*	
	اقتصاد اجتماعی اسلامی (داوطلبانه بخش سوم بدون سود)	*	
	اقتصاد کار و نیروی انسانی	*	
	تجارت و بازار اسلامی	*	

۱ - مباحث این گرایش در قالب‌های زیر ارائه میشوند: الف) حدود ۱۹۲ ساعت درسی (معادل ۱۲ واحد درسی) برای مباحث و موضوعاتی همچون: حکمت عملی، روش‌شناسی حکمت عملی، فلسفه و روش‌شناسی و چپستی علوم انسانی مدرن؛ ب) حدود ۱۹۲ ساعت درسی (معادل ۱۲ واحد درسی) برای بررسی و آشنایی با کلیاتی از مباحث حوزه‌های گوناگون علوم انسانی مانند علوم تربیتی، علوم اقتصادی، علوم سیاسی و...؛ ج) حدود ۲۵۶ ساعت درسی (معادل ۱۶ واحد درسی) برای دروس اختصاصی در یکی از گرایش‌های علوم انسانی

بر این اساس، ساعات مذکور در موارد «الف» و «ب» به عنوان دروس مشترک و دیگر ساعات (مذکور در «ج»)، اختصاص به حوزه‌های خاص از علوم انسانی خواهد داشت و در مدرک تحصیلی نیز عنوان گرایش به صورت جامع کلی (حکمت عملی و علوم انسانی) درج میگردد

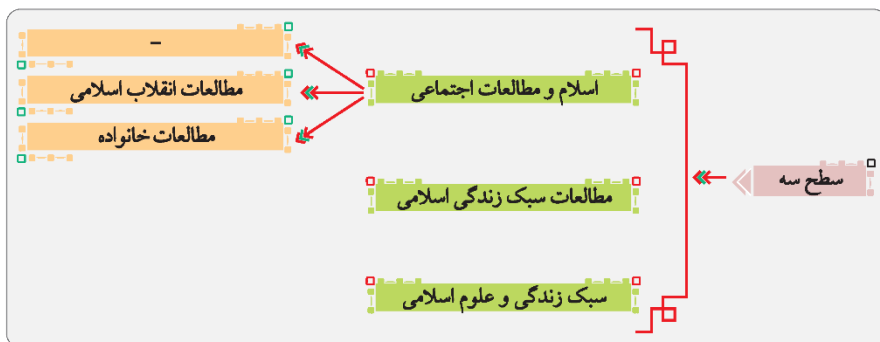
حوزه دانشی «علوم اجتماعی»

سطح دو

علوم اسلامی

حکمت عملی و علوم انسانی

نام رشته	نام گرایش	اولویت
علوم اسلامی	حکمت عملی و علوم انسانی ^(۱)	اول * دوم

نام رشته	نام گرایش	اولویت
اسلام و مطالعات اجتماعی	مطالعات انقلاب اسلامی	اول *
مطالعات سبک زندگی اسلامی	مطالعات خانواده	دوم *
سبک زندگی و علوم اسلامی	-	دوم *

۱- مباحث این گرایش در قالب‌های زیر ارائه می‌شوند:

الف) حدود ۱۹۲ ساعت درسی (معادل ۱۲ واحد درسی) برای مباحث و موضوعاتی همچون: حکمت عملی، روش‌شناسی حکمت عملی، فلسفه و روش‌شناسی و چپستی علوم انسانی مدرن
 ب) حدود ۱۹۲ ساعت درسی (معادل ۱۲ واحد درسی) برای بررسی و آشنایی با کلیاتی از مباحث حوزه‌های گوناگون علوم انسانی مانند علوم تربیتی، علوم اقتصادی، علوم سیاسی و...
 ج) حدود ۲۵۶ ساعت درسی (معادل ۱۶ واحد درسی) برای دروس اختصاصی در یکی از گرایش‌های علوم انسانی

بر این اساس، ساعات مذکور در موارد «الف» و «ب» به عنوان دروس مشترک و دیگر ساعات (مذکور در «ج»)، اختصاص به حوزه‌ای خاص از علوم انسانی خواهد داشت و در مدرک تحصیلی نیز عنوان گرایش به صورت جامع کلی (حکمت عملی و علوم انسانی) درج می‌گردد

اولویت		نام گرایش	نام رشته
دوم	اول		
	*	علوم اجتماعی	اسلام و مطالعات اجتماعی
*		نظریه‌های انقلاب اسلامی ^(۱)	
	*	نظریه‌های ^(۲) خانواده	
	*	-	فلسفه علوم اجتماعی ^(۳)
	*	-	مطالعات تطبیقی سبک زندگی
*		-	سبک زندگی و فقه و مبانی حقوقی
	*	-	سبک زندگی و سیره

۱- از آنجا که تسلط به زبان انگلیسی از پیش‌نیازهای این رشته است، از شرایط تحصیل در این رشته، توانمندی داوطلب در زبان انگلیسی است که در پذیرش باید مورد توجه قرار گیرد، ضمناً جهت‌گیری کلی این گرایش، نقد نظریه‌ها است

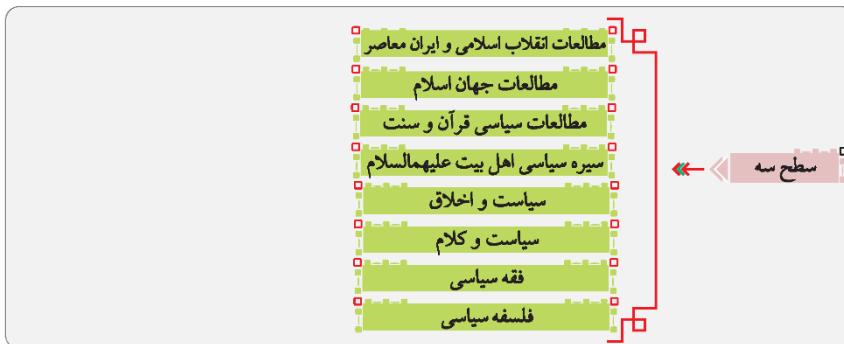
۲- در طراحی و تدوین این رشته، نظریه‌های روانشناختی و جامعه‌شناختی و نقد آنها مورد توجه است.

۳- در طراحی و تدوین این رشته، نقد و بررسی نظریه‌های گوناگون با توجه به مبانی اسلامی مورد توجه است.

حوزه دانشی «علوم سیاسی»

نام رشته	نام گرایش	اولویت	
		اول	دوم
علوم اسلامی	حکمت عملی و علوم انسانی ^(۱)	*	

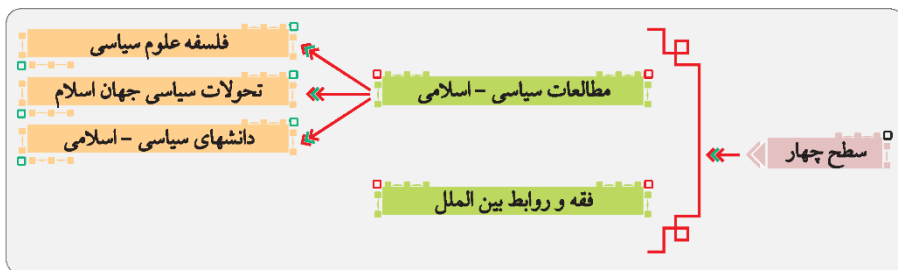
نام رشته	نام گرایش	اولویت	
		اول	دوم
مطالعات انقلاب اسلامی و ایران معاصر	-	*	
مطالعات جهان اسلام	-	*	
مطالعات سیاسی قرآن و سنت	-	*	
سیره سیاسی اهل بیت علیهم‌السلام	-	*	
سیاست و اخلاق ^(۲)	-		*
سیاست و کلام	-		*
فقه سیاسی	-	*	
فلسفه سیاسی	-	*	

۱- مباحث این گرایش زیر قالبهای زیر ارائه می‌شوند:

الف) حدود ۱۹۲ ساعت درسی (معادل ۱۲ واحد درسی) برای مباحث و موضوعاتی همچون: حکمت عملی، روش‌شناسی حکمت عملی، فلسفه و روش‌شناسی و چیستی علوم انسانی مدرن
 ب) حدود ۱۹۲ ساعت درسی (معادل ۱۲ واحد درسی) برای بررسی و آشنایی با کلیاتی از مباحث حوزه‌های گوناگون علوم انسانی مانند علوم تربیتی، علوم اقتصادی، علوم سیاسی و...
 ج) حدود ۲۵۶ ساعت درسی (معادل ۱۶ واحد درسی) برای دروس اختصاصی در یکی از گرایش‌های علوم انسانی

بر این اساس، ساعات مذکور در موارد «الف» و «ب» به عنوان دروس مشترک و دیگر ساعات (مذکور در «ج»)، اختصاص به حوزه‌های خاص از علوم انسانی خواهد داشت و در مدرک تحصیلی نیز عنوان گرایش به صورت جامع کلی (حکمت عملی و علوم انسانی) درج می‌گردد

۲- در طراحی و تدوین این رشته، مسائل عرفان مرتبط با حوزه سیاست (عرفان سیاسی) مورد توجه است.

اولویت		نام گرایش	نام رشته
دوم	اول		
	*	فلسفه علوم سیاسی	مطالعات سیاسی - اسلامی
	*	تحولات سیاسی جهان اسلام	
	*	دانشهای سیاسی - اسلامی	
	*	-	فقه و روابط بین الملل

حوزه دانشی «روانشناسی»

حکمت عملی و علوم انسانی

علوم اسلامی

سطح دو

نام رشته	نام گرایش	اولویت	
		اول	دوم
علوم اسلامی	حکمت عملی و علوم انسانی ^(۱)	*	

روانشناسی اخلاق

روانشناسی اجتماعی

روانشناسی تربیتی

روانشناسی خانواده

روانشناسی تبلیغ

روانشناسی شخصیت

روانشناسی اسلامی

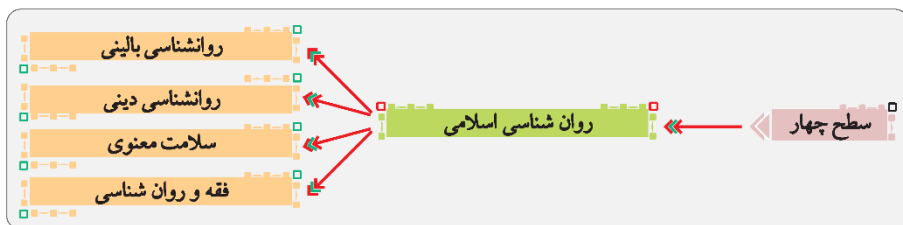
سطح سه

نام رشته	نام گرایش	اولویت	
		اول	دوم
روانشناسی اسلامی	روانشناسی اخلاق	*	
	روانشناسی اجتماعی	*	
	روانشناسی تربیتی	*	
	روانشناسی خانواده	*	
	روانشناسی تبلیغ	*	
	روانشناسی شخصیت	*	

۱- مباحث این گرایش در قالب‌های زیر ارائه می‌شوند:

الف) حدود ۱۹۲ ساعت درسی (معادل ۱۲ واحد درسی) برای مباحث و موضوعاتی همچون: حکمت عملی، روش‌شناسی حکمت عملی، فلسفه و روش‌شناسی و چپستی علوم انسانی مدرن
 ب) حدود ۱۹۲ ساعت درسی (معادل ۱۲ واحد درسی) برای بررسی و آشنایی با کلیاتی از مباحث حوزه‌های گوناگون علوم انسانی مانند علوم تربیتی، علوم اقتصادی، علوم سیاسی و...
 ج) حدود ۲۵۶ ساعت درسی (معادل ۱۶ واحد درسی) برای دروس اختصاصی در یکی از گرایش‌های علوم انسانی

بر این اساس، ساعات مذکور در موارد «الف» و «ب» به عنوان دروس مشترک و دیگر ساعات (مذکور در «ج»)، اختصاص به حوزه‌های خاص از علوم انسانی خواهد داشت و در مدرک تحصیلی نیز عنوان گرایش به صورت جامع کلی (حکمت عملی و علوم انسانی) درج می‌گردد

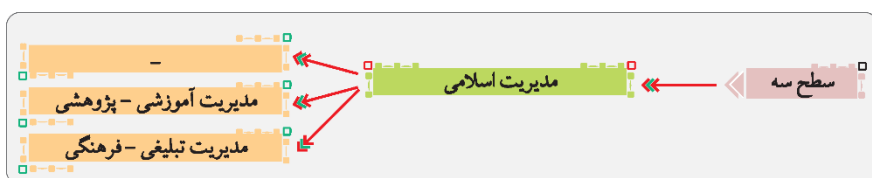

اولویت		نام گرایش	نام رشته
دوم	اول		
	*	روانشناسی بالینی	روانشناسی اسلامی
*		روانشناسی دینی	
	*	سلامت معنوی	
*		فقه و روان شناسی	

حوزه دانشی «مدیریت»

نام رشته	نام گرایش	اولویت	
		اول	دوم
علوم اسلامی	حکمت عملی و علوم انسانی ^(۱)	*	

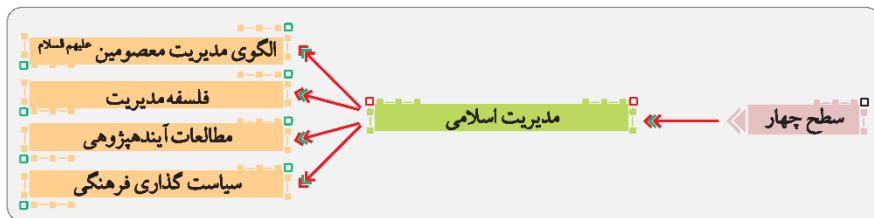

نام رشته	نام گرایش	اولویت	
		اول	دوم
مدیریت اسلامی	— ^(۲)	*	
	مدیریت آموزشی - پژوهشی	*	
	مدیریت تبلیغی - فرهنگی	*	

۱- مباحث این گرایش در قالب‌های زیر ارائه می‌شوند:

الف) حدود ۱۹۲ ساعت درسی (معادل ۱۲ واحد درسی) برای مباحث و موضوعاتی همچون: حکمت عملی، روش‌شناسی حکمت عملی، فلسفه و روش‌شناسی و چستی علوم انسانی مدرن
 ب) حدود ۱۹۲ ساعت درسی (معادل ۱۲ واحد درسی) برای بررسی و آشنایی با کلیاتی از مباحث حوزه‌های گوناگون علوم انسانی مانند علوم تربیتی، علوم اقتصادی، علوم سیاسی و...
 ج) حدود ۲۵۶ ساعت درسی (معادل ۱۶ واحد درسی) برای دروس اختصاصی در یکی از گرایش‌های علوم انسانی

بر این اساس، ساعات مذکور در موارد «الف» و «ب» به عنوان دروس مشترک و دیگر ساعات (مذکور در «ج»)، اختصاص به حوزه‌ای خاص از علوم انسانی خواهد داشت و در مدرک تحصیلی نیز عنوان گرایش به صورت جامع کلی (حکمت عملی و علوم انسانی) درج می‌گردد
 ۲- مدیریت اسلامی (محض) رشته‌ای است که به مبانی، اصول و مهمترین مسائل دانش مدیریت بر اساس متون و نصوص دین اسلام می‌پردازد

اولویت		نام رشته	نام گرایش
دوم	اول		
	*	مدیریت اسلامی	الگوی مدیریت معصومین عليه السلام
	*		فلسفه مدیریت
	*		مطالعات آینده‌پژوهی
	*		سیاست گذاری فرهنگی ^(۱)

۱- در طراحی و تدوین این گرایش، مباحث «مطالعات راهبردی» مورد توجه است.